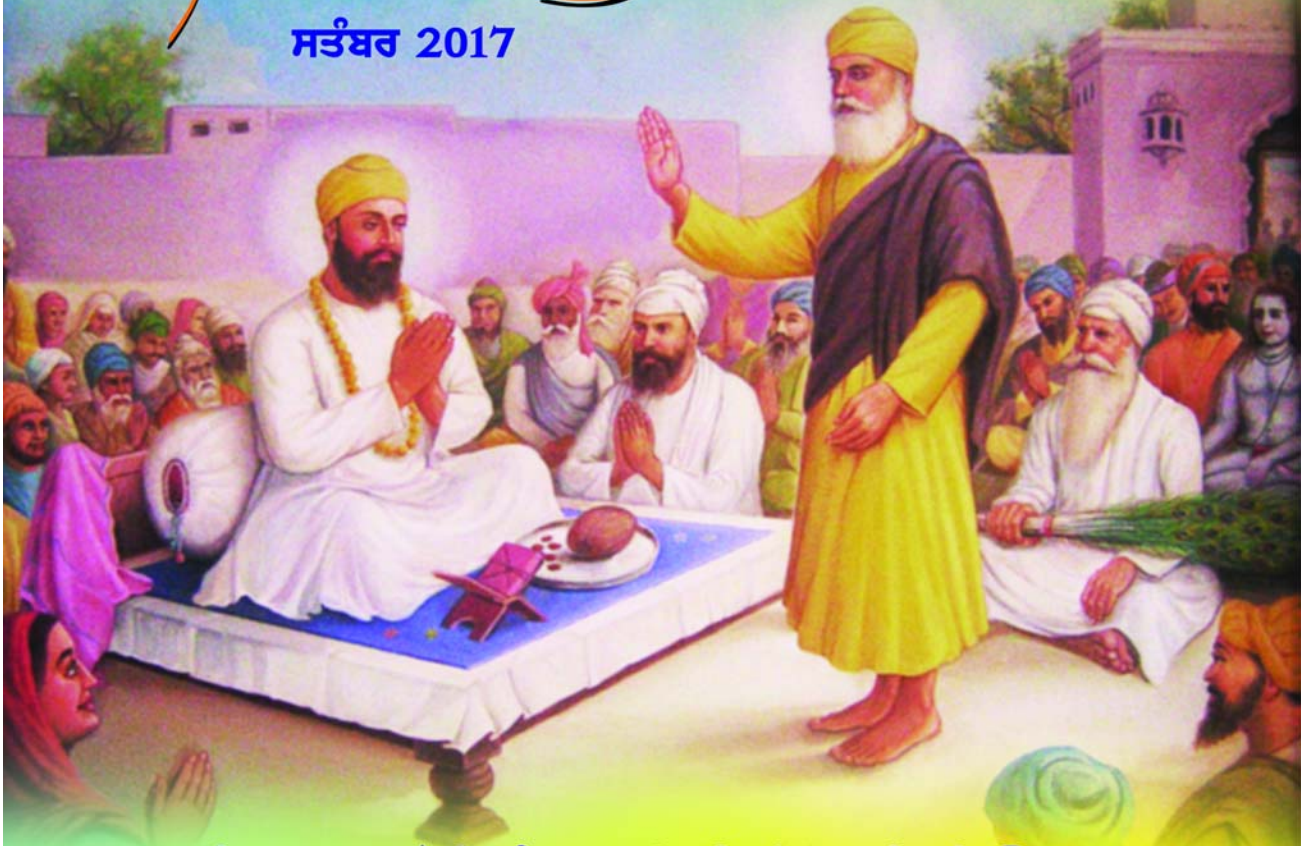

INTERNATIONAL MAGAZINE
RNI No. 61816/95

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਤੰਬਰ 2017

ਸਿਖਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਘੋਖਿ ਕੈ ਸਭ ਉਮਤਿ ਵੇਖਹੁ ਜਿ ਕਿਓਨੁ ॥
ਜਾਂ ਸੁਧੋਸੁ ਤਾਂ ਲਹਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਤੇਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਸਤੰਬਰ, 2017
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ
ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ
ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00
ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।
ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-
14391, 94172-14379,

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :
'ATAM MARG' MAGAZINE
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur
Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar
(MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ
\$ 60/-	\$ 600/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੋ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ
ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ
ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Please visit us on internet at :-

For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -
www.ratwarasahib.in } (Every sunday)
www.ratwarasahib.org }

Email : sratwarasahib.in@gmail.com

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ
ਅਮਰੀਕਾ - ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਫੋਨ ਅਤੇ ਫੈਕਸ : 001-408-263-1844
ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਵੈਨਕੂਵਰ
ਫੋਨ : 001-604-433-0408
ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ - ਮੋਬਾਇਲ : 001-604-862-9525
ਫੋਨ : 001-604-599-5000
ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਫੋਨ : 001-604-589-9189
ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
ਫੋਨ : 0044-121-200-2818
ਫੈਕਸ : 0044-121-200-2879
ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ) ਮੋਬਾਇਲ : 0044-7968734058
ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ : ਮੋਬਾਇਲ - 0061-406619858

ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ)
9417214391, 84378-12900, 9417214379
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ
ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (CBSE) , ਫੋਨ : 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਫਰੀ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ
ਮੋਬਾਇਲ : 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ
ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (PSEB)
ਮੋਬਾਇਲ : 95920-55581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ
98786-95178, 92176-93845
6. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
(ਬੀ.ਐੱਫ) - ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
8. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ (ਫਰੀ) - ਮੋਬਾਇਲ : 98157-28220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ - 98728-14385
98555-28517
ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ ਨੈਟਵਰਕ - 94172-14385

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ
98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹਮਾਹਾ	8
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
3.	ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਵੇ ਵਲਿ ਸੁ ਕਦੇ ਨ ਹਾਰਦਾ..... ॥	
11	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	21
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੂਣੇ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥	26
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਰਿਪੋਰਟ - 8 ਅਗਸਤ	31
7.	ਆਤਮ ਗਿਆਨ	43
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
8.	ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ।	47
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
9.	ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ	50
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
10.	ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ - ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ	54
	ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ	
11.	ਨੌਂ ਰਤਨ - ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ	56
	ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ	
12.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ	59
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ	
13.	ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ	61
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
14.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	63

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥ ਅੰਗ-
੬੬੭

ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਤਾਂ ਦਸਦੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯਥਾਰਥਕ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪਲ-ਪਲ, ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਇੰਸ ਭਾਵ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸ਼ੰਕਾ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਰੀਖਣ ਪਰਖਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਅਨੁਖਿੜਵਾਂ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪਰਖ ਅਤੇ ਤਰਕ ਲਈ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਪਰਖ ਦੀ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੋ ਸੰਕਲਪ ਆਮ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਦਾ ਤਰਕ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤਰਕ ਸ਼ਰਧਾ/ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੋਚ/ ਨਿਜੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਮਤ ਉੱਚੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਸ ਮਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਮਨਮੁਖ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਤੇ ਬਖਸ਼ੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਮਾਰਗ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਅੱਗੇ। ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਪਰਖੇ ਆਪ ਕਉ ਤਾ ਪਾਰਖੁ ਜਾਣੁ ॥
ਰੋਗੁ ਦਾਰੂ ਦੋਵੈ ਬੁਝੈ ਤਾ ਵੈਦੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥ ਅੰਗ-
੧੪੮

ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮੀ ਹੈ, ਗਿਆਨੀ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਪਾਰਖੂ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪਾਰਖੂ ਕੋਈ

ਵਿਰਲਾ ਹੈ।

ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂ ਅਕਲਿ ਲਤੀਫੁ ਕਾਲੇ ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖੁ ॥
ਆਪਨੜੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੮

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੪੪੧

ਆਪੁ ਸਵਾਰਹਿ ਮੈ ਮਿਲਹਿ ਮੈ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥

ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਰਹਿ ਸਭੁ ਜਗੁ ਤੇਰਾ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੨

ਰੋਗ ਤੇ ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਅਸਲੀ ਵੈਦ ਹੈ-

ਨਾਨਕ ਪਰਖੇ ਆਪ ਕਉ ਤਾ ਪਾਰਖੁ ਜਾਣੁ ॥

ਰੋਗੁ ਦਾਰੂ ਦੋਵੈ ਬੁਝੈ ਤਾ ਵੈਦੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੮

ਉਪਰੋਕਤ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਘਾਟਾਂ/ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਛਿਤਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਵਕਤ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੇਖ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਿਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੁੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਲੱਭਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਸ਼ੇਖ ਚਸਮ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਮੇਰੇ ਐਬ ਬਿਆਨ ਕਰੇ। ਮਿੱਤਰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਐਬਾਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਅਜ ਸੋਹਬਤੇ ਦੋਸਤ ਰੰਜਮ

ਕਿ ਇਖਲਾਕੇ ਬਦਮ ਹੁੰਸਨ ਨੁਮਾਇਦ।

ਐਬਮ, ਹੁਨਰੋ ਕਮਾਲ ਬੀਨਦ।

ਕੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸ਼ੇਖ ਚਸਮ ਬੇਬਾਕ,

ਤਾ ਐਬੇ ਮਰਾ ਬਾ ਮਨ ਨੁਮਾਇਦ।

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਅਦੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਬ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰਮਲ ਸੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗੂੰ ਐਬ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਤਸਦੀਕੀ ਆਪ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਹਉ ਅਪਰਾਧੀ ਗੁਨਗਾਰੁ ਹਉ ਬੇਮੁਖ ਮੰਦਾ।

ਚੋਰੁ ਯਾਰੁ ਜੁਆਰਿ ਹਉ ਪਰ ਘਰਿ ਜੋਹੰਦਾ।

ਨਿੰਦਕੁ ਦੁਸਟੁ ਹਰਾਮਖੋਰੁ ਠਗੁ ਦੇਸ ਠਗੰਦਾ।

ਕਾਮ ਕੋਧੁ ਮਦੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਕਰੰਦਾ।

ਬਿਸਾਸਘਾਤੀ ਅਕਿਰਤਘਨ ਮੈ ਕੋ ਨ ਰਖੰਦਾ।

ਸਿਮਰਿ ਮੁਰੀਦਾ ਢਾਢੀਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਖਸੰਦਾ।
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੬/੧
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ ॥
 ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੨

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਸ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਬੰਦਾ ਅਵਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣ ਨਾ ਸਮਝ ਬੈਠੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਉਹੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਲੈ ਕੇ, ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਪਿਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਇਨਾਮ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹਨ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ। ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਣ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ-

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥
 ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥
 ਅੰਗ- ੨੯੩

ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਪਰਖਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਪਿਆਰ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰੀਖਣ, ਪਰਖਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸ਼ਰਧਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਧਰਮ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਤਰਕ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੀ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਦਰਲੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਭਾਵਨਾ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤੁੱਛ ਮਾਤਰ ਭੇਟਾ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। 'ਭਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਕਉਡੀ ਅਗੁਭਾਗਿ ਰਾਖੇ ਤਾਹਿ ਗੁਰ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਦਾਨ ਦੇਤਿ ਹੈ।' ਜੇਕਰ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਲਬਾਲਬ ਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਟਕਾ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ, ਪਿਆਰ, ਵੈਰਾਗ ਇਤਿਆਦਿਕ ਸਦਗੁਣ ਧਰਮ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਪਿਆਰ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਮੁੱਖ

ਤੌਰ ਤੇ ਭਗਤੀ, ਵਰਤਣ ਵੈਰਾਗ ਅਤੇ ਨਿਹਚੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਤਰਕ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਈਰਖਾ ਵਸ ਤਰਕ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਕ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ, ਚੰਚਲਤਾ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤਰਕ ਨੂੰ ਖਿਮਾ, ਦਇਆ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਥਿਕ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਕਦਾਚਿਤ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਖਿਮਾ, ਪਿਆਰ, ਦਇਆ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। ਅਨੰਦ ਦੀ ਬੜੇਤਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। 'ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵੀ ਪੁਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। 'ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ ॥' ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਫਿਰ 'ਨਾ ਕੋ ਮੁਰਖੁ ਨਾ ਕੋ ਸਿਆਣਾ ॥ ਵਰਤੈ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ॥' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ 'ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਰਖਿ ਲੈ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ॥ ਜਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਉਬਰੈ ਤਿਤੈ ਲੈਹੁ ਉਬਾਰਿ ॥' ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਤਰਕ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕਾਢ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਉਪਜੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁੰਹ ਹੈ। ਤਰਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਅਸੀਮ ਹੈ। ਤਰਕ ਰਸਾਇਣਿਕ ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਪਜੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ -

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਚਯਾਈਆਂ ਉਤੋਂ 'ਬੁੱਧੀ' ਖੰਡ ਸਾਡ
 ਢੱਠੀ,
 ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਓਥੇ ਦਿਲ ਮਾਰਦਾ ਉਡਾਰੀਆਂ।
 ਪਯਾਲੇ ਅਣਭਿੱਠੇ ਨਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਗ ਜਾਣ
 ਓਥੇ,
 ਰਸ ਤੇ ਸਰੂਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਪਯਾਰੀਆਂ।
 'ਗਯਾਨੀ' ਸਾਨੂੰ ਹੋੜਦਾ ਤੇ 'ਵਹਿਮੀ ਢੱਲਾ' ਆਖਦਾ
 ਏ,
 'ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਆਂ ਬੁੱਧੋਂ ਪਾਰ
 ਤਾਰੀਆਂ।'
 'ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ! ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ
 ਵਿਚ,
 'ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼' ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ
 ਯਾਰੀਆਂ।

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਤਰਕ 'ਚ ਤਿੰਨ 'ਕ' ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਕਿਉਂ, ਕਿਵੇਂ ਕਿੱਥੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਨਹੀਂ, ਖਿੰਡਾਅ ਹੈ। ਤਰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ, ਨੇਮ ਅਤੇ

ਨਿਯਮ ਹਨ। ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਤਿੰਨ 'ਸ' ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ, ਸਤਿ, ਸਮਤਾ, ਸਮਰਪਣ। ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਨੇਮ ਨਹੀਂ, ਭਾਵਨਾ ਹੈ

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਬੁਧਿ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ

ਬੁਧਿ ਬਦਲੀ ਸਿਧਿ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੩੩੯

ਤਿੰਨੋਂ 'ਕ' ਕੈਂਚੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਕੈਂਚੀ ਕਟਦੀ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ 'ਸ' ਸੂਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਸੂਈ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

ਲੋਹਾ ਵਢੇ ਦਰਜੀ ਪਾੜੇ ਸੂਈ ਧਾਗਾ ਸੀਵੈ ॥

ਇਉ ਪਤਿ ਪਾਟੀ ਸਿਫਤੀ ਸੀਧੈ ਨਾਨਕ ਜੀਵਤ ਜੀਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੫

ਕੈਂਚੀ ਇਕ ਤੋਂ ਦੋ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੂਈ ਦੋ ਤੋਂ ਇਕ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੈਂਚੀ ਦੀਵਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੀਵਾਰ ਵੰਡਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਈ ਪੁੱਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁੱਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਪਾਰ ਲੰਘਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਦੋ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਕ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਵੈਸ਼ ਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ ਅਭੇਦਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਰੱਬੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨ, ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਮਨੋਤਾਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰਮਕਾਂਡ, ਭੇਖ, ਪਾਖੰਡ, ਦਿਖਾਵਾ ਇਤਿਆਦਿਕ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ 'ਜਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਉਬਰੈ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਪਿਆਰ, ਵਾਲਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ, ਵਪਾਰ, ਜਨਮ-ਮਰਨ, ਖਾਣ-ਪਹਿਨਣ, ਹਸਣ-ਰੋਵਣ, ਦੁਖ-ਸੁਖ, ਮਨ-ਤਨ, ਗੁੱਸਾ-ਨਿਮਰਤਾ ਇਤਿਆਦਿਕ ਭਾਵ (ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ) ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਥੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ, ਭੇਖਾਂ, ਪਾਖੰਡਾਂ, ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਇਤਿਆਦਿਕ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹੋਏ ਨਵੀਂ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਦਗੁਣਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਮੂਲ ਗੁਣ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਕਿਰਿਆ ਆਖਿਆ ਹੈ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ ॥

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੩

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਦਵੈਸ਼ ਨੂੰ

ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜੱਗ ਸੱਚੇ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਹੈ। 'ਜਹ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਨਰਹਰੀ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਪਸਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਇਕੋ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਾਲਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪਿਆਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਤੁ ਤਤੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨਿਰਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜੋ ਹਰਿ ਭਾਏ ਤਿਨੁ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰਾਰੀ ਰੇ ॥ ਆਵਹਿ ਨ ਜਾਹਿ ਨ ਕਬਹੂ ਮਰਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੰਗਾਰੀ ਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੫

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਆ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ-

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ ॥

ਅੰਗ- ੧੮੯

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ-

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪੁਭ ਮਾਨਹਿ

ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥

ਤਿਨੁ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨੁ ਪੁਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ

॥

ਅੰਗ - ੨੪੮

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ-

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੩

ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥

ਅੰਗ- ੩੧੯

ਆਠ ਪਹਰ ਪੁਭ ਬਸਹਿ ਹਜੂਰੇ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੋਈ ਜਨ ਪੂਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੯

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਤੇ ਤਰਕ ਕਰਨੀ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ/ਟਕਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 20 'ਤੇ)

ਅਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥

(ਅਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ : 16 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ)

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ ॥
ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ ॥
ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥
ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ ॥
ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ ॥
ਜੇ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੇ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ ॥
ਅਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੪

ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲਾ ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਭਰਮਾਂ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਅਤਿ ਗਰਮੀ ਦੇ ਤ੍ਰਾਟਕੇ ਤੇ ਘੁੰਮੇ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਘਬਰਾਹਟ ਅਤੇ ਬਿਹਬਲਤਾ ਹੋਣੀ ਵੀ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਮੁਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮਾਇਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਪਦਵੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਟਕਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। **ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਈਆ ਦੂਜੇ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥ ਲਖ ਸੀਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਾਰਜਿ ਨਾਹੀ ਕੇਤੁ** ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਤੇ ਹਿਤੁ ਬਣ ਕੇ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ **ਸੇ ਭਾਦੁਇ ਨਰਕਿ ਨ ਪਾਈਅਹਿ ਗੁਰੁ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਹੇਤੁ ॥)**

ਅਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਭਾਦਰੋਂ ਵਾਲਾ ਤ੍ਰਾਟਕਾ ਤੇ ਹੁੰਮਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਰੁੱਤ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਸੁਹਾਵਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਲਵਾਨ ਉਮੰਗ ਉਠਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ -

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ
ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੫

ਅਰਥਾਤ ਅਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਉਛਾਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤੜਫ਼ ਤੀਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ

ਹੀ ਇਹ ਤੌਖਲਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ? ਹਰੀ -ਰੂਪ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਵੇਲੇ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਰਹਾ ਕੁੱਠੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਤੀਬਰ ਤਾਂਘ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਮਾਂ! ਕੋਈ ਐਸਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਜਨ, ਭਗਤ ਜਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਜੋ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਪ੍ਰੇਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਜਿਸ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਬਿਰਹਾ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਵੇ, ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ, ਸੀਤਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰੂਹਾਨੀ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਅਸੀਂ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਾਂ। ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ (ਪਤੀ-ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮੇਸ਼ਵਰ) ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਅੰਗ-ਸੰਗ ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਗਵਾਚ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ (ਮੈਂ, ਮੇਰੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ) ਏਨੀ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੱਚ, ਸਾਡੀ ਅਸਲੀਅਤ, ਸਾਡਾ ਮੂਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕ ਥਾਂ ਹੀ ਵਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਚਾਲੇ 'ਹਉਮੈ' ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਕਰੜੀ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੀ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ

ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਤੜਫ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ, ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਅਤੇ ਬਿਰਹਾ ਦੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਭੁੱਖ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਤਨ ਤੇ ਕਪੜੇ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ-

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੂਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵਏ
॥ ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੮

ਬਸ ਇਕੋ ਹੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਬਿਰਹਣੀ ਦਾ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਬਿਰਹਾ ਕਾਰਨ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੀਰ ਵਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ-

ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਇਆ ॥
ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਾਇਆ ॥
ਹਉ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ
ਮੈ ਨੀਰੁ ਵਹੇ ਵਹਿ ਚਲੈ ਜੀਉ ॥ ਅੰਗ - ੯੪

ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ, ਇਹ ਪ੍ਰੀਤੀਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਤੁ ਮੇਰਾ ਬਾਲ ਸਖਾਈ ॥
ਹਉ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰੁ ਮੇਲਹੁ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਲੈ ਜੀਉ ॥ ੪ ॥ ਅੰਗ - ੯੪

ਐਸੀ ਬੇਨਤੀ ਹੀ ਅਸੁਨਿ (ਅਸੂ) ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬਿਰਹੁੰ-ਕੁੱਠੀ ਜੀਵ-ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ ॥
ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥

ਅਰਥਾਤ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋਈ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਰੂਪ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਹੋਣ ਤੇ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲਗ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸਾ ਅਨੁਭਵ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਦੀਵ ਸੱਚੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਐਸਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ, ਬਿਰਹਾ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਸੁਖ, ਸਹਿਜ, ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤਾ' ਉਸ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹਰਿ-ਜਸ (ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ-ਕੀਰਤਨ) ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਇਕ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵਲ ਦੌੜ ਭੱਜ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਟਿਕਾਉ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਖੁਲਿਆ ਕਰਮੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਈ ਠਾਕੁਰ
ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਾਈ॥
ਸੂਮੁ ਥਾਕਾ ਪਾਏ ਬਿਸੁਆ ਮਿਟਿ ਗਈ ਸਗਲੀ ਧਾਈ ॥ ੧
॥
ਅਬ ਮੋਹਿ ਜੀਵਨ ਪਦਵੀ ਪਾਈ ॥
ਚੀਤਿ ਆਇਓ ਮਨਿ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸਰਣਾਈ
॥

ਅੰਗ - ੧੦੦੦

ਗੁਰੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਗਇਆਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਅਨਹਦ-ਧੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤੁਨਕਾਰ ਸੁਣਦੀ ਹੈ, ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਸਾਂਤਿ ਪਾਈ ਗੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ॥
ਸੁਖ ਉਪਜੇ ਬਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੯੦੬

ਇਸ ਲਈ ਕੱਚੇ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਾਧਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ (ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ) ਜਦ ਕਿ ਸੱਚੇ ਸੰਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਅਤੀ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕਚਤਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ ਫੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥
ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ ॥
ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਨਾਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੈ, ਰੱਜ ਹੈ। ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਨਿੰਮਰ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾ ਲੈ -

ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ ॥
ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ ॥

ਅਰਥਾਤ ਜਿੰਨਾਂ ਵਡਭਾਗੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਭ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ, ਭੁੱਖਾਂ, ਲੋੜਾਂ ਮੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਪੂਰਨ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਭ ਰਸ ਫਿਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਮੁਗਧ ਹੋਏ, ਆਪਾ ਭਾਵ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾਈ ਰੱਖੀਂ, ਵਿਛੋੜੀਂ ਨਾ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ। "ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਹਾਂ," ਐਸੀ ਵੇਦਨਾ ਬਿਰਹਣ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ
ਹਉ ਤਿਸੁ ਪਹਿ ਆਪੁ ਵੇਚਾਈ ॥ ੧ ॥
ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ ਦੇਖਣ ਕੈ ਤਾਈ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਹਿ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੭

ਅਨਰਸਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ, ਜਦ ਕਿ ਹਰਿ-ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਖੁਦ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਬਾਣੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਏ ਰਸਨਾ ਤੂ ਅਨ ਰਸਿ ਰਾਚਿ ਰਹੀ
ਤੇਰੀ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਇ ॥
ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਇ ਹੋਰਤੁ ਕਿਤੈ
ਜਿਚਰੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਲੈ ਨ ਪਾਇ ॥
ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇ ਪਲੈ ਪੀਐ ਹਰਿ ਰਸੁ
ਬਹੁੜਿ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਲਾਗੈ ਆਇ ॥
ਏਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਕਰਮੀ ਪਾਈਐ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਆਇ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਹੋਰਿ ਅਨ ਰਸ ਸਭਿ ਵੀਸਰੇ
ਜਾ ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੨੧

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਲੋੜੀਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ ਤੁਸੀ ਰਾਵਿਆ ਕਿਨੀ ਗੁਣੀ ॥
ਸਹਜਿ ਸੰਤੋਖਿ ਸੀਗਾਰੀਆ ਮਿਠਾ ਬੋਲਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੧੭

ਅਸੂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਕੰਤ ਤਰੁੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ -

ਜੇ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ
॥

ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੁਜਾ ਕੇ ਨਹੀ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ ॥

ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ-ਕੰਤ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਉਂ ਆਸਰਿਤ ਨਹੀਂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਕੰਤ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮੰਜਲ ਹੈ। ਜੀਵਨ-ਖੇਡ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਮੁੜ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਟਕਣਾ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਦਾ ਸੁਹਾਗ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਬਣ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦੀਵੀ ਮਿਲਾਪ ਲਈ, ਸੁਖ, ਸਹਜ, ਅਨੰਦ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ, ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਅਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥

ਅਰਥਾਤ ਅਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਉਹ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਦੀਵ ਸੁਖ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਲਈ 'ਹਉਂ' ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਲਾਜ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਗਲੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਐਸਾ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ -

ਜੇ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ

ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥

ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਕੰਤੁ ਮਿਲਿਆ ਸਦਾ ਕੇਲ ਕਰੰਦਾ

॥

ਅੰਗ - ੫੪੪

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਵਿਚੋਂ ਅਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ

ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧

ਅਸੁਨਿ ਆਉ ਪਿਰਾ ਸਾ ਧਨ ਝੁਰਿ ਮੁਈ ॥

ਤਾ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਈ ॥

ਝੁਠਿ ਵਿਗੁਤੀ ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ ਕੁਕਹ ਕਾਹ ਸਿ ਫੁਲੇ ॥

ਆਗੈ ਘਾਮ ਪਿਛੈ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ ਦੇਖਿ ਚਲਤ ਮਨੁ ਡੋਲੇ ॥

ਦਹ ਦਿਸਿ ਸਾਖ ਹਰੀ ਹਰੀਆਵਲ ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੋ ਮੀਠਾ

॥

ਨਾਨਕੁ ਅਸੁਨਿ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਏ ਬਸੀਠਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੮

ਅਸੁਨਿ ਆਉ ਪਿਰਾ ਸਾ ਧਨ ਝੁਰਿ ਮੁਈ ॥

ਤਾ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਈ ॥

ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਘੁੰਮਾ ਤੇ ਤ੍ਰਾਟਕਾ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਰੁੱਤ ਫਿਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਅੱਸੂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਸੂ ਦੀ ਇਸ ਮਿੱਠੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਤਾਂਘ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ! ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸ। ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਹਉਂਕੇ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਮੌਤੇ ਮਰ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਮੈਂ ਔਝੜ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 42 'ਤੇ)

ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਵੇ ਵਲਿ ਸੁ ਕਦੇ ਨ ਹਾਰਦਾ ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-46)

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਾਣੀ 'ਚ ਲਿਖ ਦਿਤਾ - **'ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੈ ॥ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ॥'** ਜਾਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੁਲਾ ਲੈ। ਬੁਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾ ਦੇ। ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ 'ਤੇ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੁਲਾ ਲਏ, ਸੰਗਤ ਬੁਲਾ ਲਈ, ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹੈ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਚੂਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ, ਪੰਜਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਤੇਰਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾ ਲਾਇਐ ਤੇ ਇਹਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨਿਕਲਣ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਆਵਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ, ਇੱਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ, ਟੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖੜਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਕ ਗਈਆਂ। ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੱਕ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਆਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੂੰ ਆਇਆ ਨਾ, ਤਕਰਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਉਹਦੇ ਨਾਲ, ਝਗੜ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਜਿਹੇ ਦੇਖ ਕੇ ਘੂਰ ਦਿਤਾ, ਕਹਿੰਦਾ, ਨੱਠ ਜਾ ਇਥੋਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਨੱਠ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਨਾਂ। ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅੰਦਰ ਕਿ ਬੁੱਧੂ ਦਾ ਆਵਾ ਪੱਕ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਪਿਆ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੱਚਾ ਰਹੂ, ਕੱਚਾ ਰਹੂ, ਕੱਚਾ ਰਹੂ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਆ ਕੇ ਲੜ ਪਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਆਵਾ ਪੱਕਾ, ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਆਵਾ ਪੱਕਾ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਇੱਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿੱਧਰੋਂ ਆ ਗਿਆ, ਕੱਚੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਪਿਆਰਿਆ! ਮੇਰੀ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੋਲੇ ਨੇ, ਜਾਹ ਦੇਖ ਲੈ ਆਪਣਾ ਆਵਾ ਜਾ ਕੇ। ਆਵਾ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਪੱਕੀਆਂ ਟੱਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਖੜਕਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸੀ ਉਥੇ ਪਿੱਲੀਆਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਜਲ

ਆ ਗਿਆ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਆ ਗਿਆ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਘੁੰਮੇਰ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚਿਆ, ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਾਂਗਾ। ਅਖੀਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਨਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ! ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਤੇ ਕੰਮ ਨਾ ਬਣੇ? ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਬੋਲ? ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਇਕ ਲਟਬੋਰਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਆ ਗਿਆ। ਲੰਗਰ ਵਰਤ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਖਹਿੜੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਲਦੀ ਛਕਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੁੱਧੂ! ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਸੀਗਾ। ਮੇਰੀ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੈ। ਉਹਦਾ ਬਚਨ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਤਾਂ ਸਤਿ ਹੋਏਗਾ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾ ਸਕਦੇ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਚਨ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਭਗਤ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਨਾ ਛੁਟਦੀ।

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੨

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਮੈਂ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਹਰ ਵਕਤ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰਦਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਣ ਗਏ ਜਿਹੜੇ।

ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੫੨

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ॥

ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਮੈਂ ਵਸਦਾ ਉਹਦੀ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਉਤੇ।

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੇ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੇ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਐਨਾ ਵੀ ਭੇਦ ਨਾ ਜਾਣਿਓ, ਮੈਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਵਰਤਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੋਲੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਬੋਲ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਗੁਰੂ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੌਰੇ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪੀਹਣ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੱਕੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਮਸਤਾਨੀ ਬਿਰਤੀ ਸੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੌਰੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਤੂੰ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦਾਣਾ ਪੀਹ। ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਲਗ ਜਾਣਾ, ਪੀਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਗੌਰਾ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਕੀ ਥੰਮ ਦਿਤੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਓ ਭਾਈ ਗੌਰੇ! ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਆਫਰਿਆ ਹੋਇਐਂ? ਕਿਉਂ ਇਹਨੂੰ ਮਾਰਦੈਂ?

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ! ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ।

ਕਹਿੰਦੇ ਬਹੁਤ ਆਫਰ ਗਿਆ ਤੂੰ ਤਾਂ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਦੇਖਦੈ ਕਿ ਆਫਰ ਗਿਆ, ਪੇਟ ਫੁੱਲ ਗਿਆ। ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ, ਲਿਟਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਧਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਆਫਰਿਐਂ। ਇਕ ਦਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਏ ਨੂੰ ਲਿਆਓ। ਲਿਆਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦਾ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ! ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ, ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਬਚ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਚੱਕੀ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਆਟਾ ਸੀ, ਉਹ ਚੁਟਕੀ ਭਰ ਕੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਲੈ ਆਹ ਖਾ ਲੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕੋਈ ਦਵਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਐਂ?

ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੈਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਐਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਕਪਾਹ 'ਚੋਂ ਫੁੱਟਾਂ ਲਿਆ ਭਾਈ, ਫੁੱਟ ਖਾ ਲੈ। ਫੁੱਟ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੈਜ਼ਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਪਰ ਉਹਨੇ ਫੁੱਟ ਖਾ ਲਈ, ਹੈਜ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ,

ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਜੁਬਾਨ ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਹੈ। ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਬਾਬਾ ਗੋਦੜੀਆ ਘਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬੁੜ੍ਹਾ ਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਈਏ।

ਕਿਉਂਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਰਧਾ ਹੁੰਦੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਰੱਬ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਨੂੰ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੁਕਸ ਕੱਢਦੇ ਨੇ।

ਘਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਸਰੋਂ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਰੇਤੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਸਰੋਂ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਪੂ! ਸਾਨੂੰ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਤੂੰ ਐਂ ਕਰ, ਸਰੋਂ ਪੁੱਟ ਲੈ, ਵੱਢੀ ਨਾ, ਕਿਰ ਜਾਏਗੀ। ਰੇਤੇ ਦਾ ਖੇਤ ਹੈ ਸੁਖਾਲੀ ਹੀ ਪੱਟ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਪੁੱਟਣ ਲੱਗਿਆ, ਚਾਰ ਵੱਜ ਗਏ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੋਟੀ, ਨਾ ਪਾਣੀ, ਨਾ ਲੱਸੀ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਡੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕੋਲ ਦੀ, ਉਥੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ। ਉਹ ਕੋਲ ਆ ਗਏ, ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਪੁੱਛਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕਰਦੈਂ ਇਹ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਆਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋਂ?

ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰੋਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾਂ। ਅੱਖਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਰੋਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾਂ। ਸੱਤ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਾਂਗੇ, ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੁਰਾ-ਫਿਰਾਂਗੇ। ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਇਕ ਮਾਈ ਨੇ ਦੇਖ ਲਏ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਜੀ ਆਏ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਓ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਦਹੀਂ ਲਿਆਂਵਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਆ।

ਦਹੀਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਈਏ, ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਧ ਜਾਵੇ। ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤੇ ਆ ਗਏ, ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਉਹਨੇ ਮਿਰਚਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ ਦਹੀਂ 'ਚ।

ਜਦੋਂ ਬਰਤਨ ਲੈਣ ਗਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਦਹੀਂ ਦੰਗਾ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਪ ਲੜਨੀਏ! ਦਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ, ਪਰ ਮਿਰਚਾਂ ਤੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹ ਘਰ ਆਈ, ਸੱਪ ਲੜ ਗਿਆ ਉਹਦੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਉਲਟੀ-ਫੁਲਟੀ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਹੋ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਮਾਲਵੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੜਾ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਿਆ ਉਹਦਾ। ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਕ ਸਾਡਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਰੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਾਂਭਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਾਲਵੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਐਡਾ ਉੱਚਾ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਗੁਰਸਿੱਖ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਛੋਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੪੯

ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਚਾਹੀਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ। ਦਿਖਾਵੇ ਵਾਲਾ ਨੀਂ, ਐਵੇਂ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜਾ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਸੋ ਭਾਈ ਸੋਭਾ ਰਾਮ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਰਿੱਛ ਬਣ ਜਾਏਗਾ, ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੱਜ ਭਾਈ ਧੰਨੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਸ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਰਿੱਛ ਬਣੇਗਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫਲ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਰਿੱਛ ਦੀ ਜੂਨੀ 'ਚੋਂ ਛੁਡਾਵਾਂਗੇ। ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਉਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਏਗਾ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਦਾਰੀ ਰਿੱਛ ਲਈ ਜਾਂਦੇ, ਅਚਾਨਕ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਠਹਿਰੋ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਉਸ ਰਿੱਛ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ।

ਜਿਹੜੇ ਮਸੰਦ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦੇ। ਚੇਤੂ ਮਸੰਦ ਵਰਗੇ, ਸੀਂਹੇਂ ਵਰਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਲੈ ਬੱਚਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਨਾ, ਏਧਰ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹੈ ਤੇ ਇਹ ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਰਿੱਛ ਵਾਲਾ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ ਰਿੱਛ ਤੇਰਾ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ।

ਉਹ ਰਿੱਛ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਗ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੱਸਣ ਲਗ ਗਏ। ਜਿਹੜਾ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਸੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ, ਉਹ ਵੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੀਰਤੀਆ ਤੂੰ ਨਾ ਹੱਸ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਸ ਲੈਣ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੱਸਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਹੈ ਇਹ? ਤੂੰ ਨਾ ਹੱਸ।

ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਿਆ, ਚੌਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਰਿੱਛ ਬਣਿਆ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਬਾਂਦਰ ਬਣੂੰਗਾ? ਚੰਗੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਹੋਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਔਖਾ ਹੁੰਨੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਤੈਨੂੰ, ਉਡੀਕ ਕਰ। ਰਿੱਛ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਿਆਓ।

ਇਕ ਗ੍ਰਾਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਛਕ ਕੇ ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਰਿੱਛ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਰਿੱਛ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਖਾਂਦੇ ਸਾਰ ਰਿੱਛ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਵਿਚੋਂ ਰੂਹ ਨਿਕਲੀ, ਸਫੈਦ ਚਾਨਣੇ ਵਰਗੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਹੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੋਭਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ। ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਬੇਟਾ! ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲੀਂ, ਮੈਂ ਮਿੱਠਾ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੌੜਾ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਿੱਛ ਕਹਿ ਬੈਠਿਆ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਰਿੱਛ ਬਣ ਕੇ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ! ਜਿੱਥੇ ਤੈਨੂੰ

ਬਾਕੀ ਗੁਣ ਦੱਸੇ ਨੇ ਉਥੇ ਫਿੱਕਾ ਨਾ ਬੋਲੀਂ। ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਾਤ (ਚੁਗਲੀ) ਨਾ ਕਰੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਜੇ ਮਾੜਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ ਤਾਂ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈ -

ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ ਹਮ ਤਜਿ ਭਲੇ ਸਭ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੪

ਜੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਸਭ ਭਲੇ ਨੇ। ਉਹਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੈ? -

ਜਿਨਿ ਐਸਾ ਕਰਿ ਬੁਝਿਆ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੪

ਜਿਹਨੇ ਬੁੱਝ ਲਿਆ। ਇਕ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦੈ। ਇਥੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਨੇ ਭਾਈ -

ਹਉ ਅਪਰਾਧੀ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਹਉ ਬੇਮੁਖ ਮੰਦਾ।

ਚੋਰੁ ਯਾਰੁ ਜੁਆਰਿ ਹਉ ਪਰ ਘਰਿ ਜੋਹੰਦਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੬/੧

ਜੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਤੂੰ ਚੋਰ ਹੈਂ। ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਪੇਟ 'ਚ ਮਾਰੇਗਾ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚੋਰ ਕਿਉਂ ਕਿਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੋਲ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਝੂਠਾ ਹੀ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਨੀਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਬੋਲਦੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਪਾਖੰਡ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ, ਉੱਤੋਂ-ਉੱਤੋਂ ਕਹਿ ਰਿਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਜੇ ਕਦੇ ਸਹਿ ਜਾਵੇ ਗੱਲ। ਹਰ ਵਕਤ ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਹਾਂ, ਬਾਕੀ ਮਾੜੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਹਮ ਨਹੀ ਚੰਗੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੭੨੮

ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮਾੜਾ ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਭ ਚੰਗੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਮੁਖਾ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਮਰਤਾ ਧਾਰੀਂ, ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ ਦੇ ਹੰਕਾਰ 'ਚ। ਕੋਮਲ ਸੁਭਾਅ ਰੱਖਣੈ, ਉਸਤਤ ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣੈ। ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਣੈ, ਦਿਲੋਂ ਕਹੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ। ਜਿਹੜੇ ਦੁਖੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਕਰ ਦੇ। ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਰਹਿਤ ਵਿਚ

ਰਹੇਂਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਬਦ ਚੱਲੇਗਾ, ਨਾਮ ਚੱਲੇਗਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੀਂ।

ਧਾਰਨਾ - ਭਲਕੇ ਉਠ ਕੇ ਧਿਆਵੇ ਹਰੀ ਨਾਮ ਨੂੰ,

ਸਿੱਖ ਜੋ ਕਹਾਵੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ।

ਦੇਖ ਭਾਈ, ਉਹ ਰਹਿਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਸਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੩੦੫

ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ ਇਹ ਬਚਨ, ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਧਿਆਉਂਦੇ, ਬਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਪੁੱਛੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿ ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪਦੈਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਜਪੀਦੈ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਖਹਿੜਾ ਕਿਵੇਂ ਛੁੱਟੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੈ -

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ ॥

ਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤਨੁ ਧ੍ਰੁਪੀਐ ॥ ਅੰਗ- ੨੮੬

ਨਾਮ ਜਪ-ਨਾਮ ਜਪ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗੇ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੇ।

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਇਥੇ, ਇਕ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨੈ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਰੀਰ ਨੇ ਕਰਨੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਰੋਵਰ 'ਚ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਰੋਵਰ ਹੈ -

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ

ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਮਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ ਭ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ

ਭੁਲਾਇਆ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਜਿ ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹੈ ਕਰਤੈ ਆਪਿ

ਖੁਆਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੪

ਉਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਸੁਰਤੀ ਐਨੀ ਗਹਿਰੀ ਲੈ ਜਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਰਸ ਤੇਰੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ 'ਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਤੀਸਰਾ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਹਦਾ ਜਾਪ ਕਰ -

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖੁ ਪਾਪੁ ਦੇਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥ ਅੰਗ-

੩੦੫

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤੈ, ਕਹਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਵੀ ਕਹਾਇਆ, ਕਹਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦਾ ਫੇਰ ਜਾਪ ਕਰ ਢਾਈ ਘੰਟੇ। ਸੁਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਪੁੱਛ ਲੈ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਛੇਤੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੈ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਓ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ 9 ਨੂੰ 999 ਵਾਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ। 9+9+9....ਕਰ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਰੇਗਾ 9000 'ਚੋਂ 9 ਕੱਢ ਦੇ ਬੱਸ, ਝਗੜਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਏਗਾ ਜਵਾਬ। ਇਹ ਜੁਗਤ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਸੁਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰ, ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ। ਸ਼ਬਦ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਹਰੇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਣਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਰਤੀ ਮਾਇਆ 'ਚ ਲਗ ਗਈ -

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ॥

ਸਬਦ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥

ਅੰਗ -

੩੧੩

ਐਨਾ ਰੌਲਾ-ਘਚੌਲਾ ਅੰਦਰ ਮਚਿਆ ਪਿਆ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੋੜ-

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥

ਅੰਗ- ੯੩੮

ਅਸੀਂ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਘਰ ਜਿੱਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਆ ਰਿਹੈ -

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਘਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਘਰ ਕਿਹੜੈ? ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਉਂਦੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ।

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠੈ। ਟੋਲੂ ਲੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਨਾ। ਪਰ ਇਕ ਪੜਦਾ ਪੈ ਗਿਆ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੰਧ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਰੱਬ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਲੱਭ ਗਿਆ -

ਬਾਹਰਿ ਫੁਢਨ ਤੇ ਛੁਟਿ ਪਰੇ

ਗੁਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਇਆ ਥਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੦੨

ਇਸ ਘਰ ਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ-

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੪

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੭

ਉਹ ਘਰ ਜਿਸਨੂੰ 'ਸੋ ਘਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ -

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ

ਜਾਇ ॥ ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਖੋਜ ਕੇ ਲੱਭਣੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਬਾਣੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਚਾਨਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੁਰਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿਤੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੈ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਨਾ ਕੋਈ ਦਸਦੈ। ਸੋ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏਗਾ ਕੀ? -

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥

ਅੰਗ-

੩੦੫

ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਫੇਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ। ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ
ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ, ਬੈਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ
ਪੜ੍ਹੇ -

ਫਿਰਿ ਚੜ੍ਹੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ
ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੬

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਭਾਅ ਗਿਆ ਨਾਮ ਜਪਣ
ਵਾਲਾ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਇਹਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਉਂਦੇ -

ਜਿਸ ਨੇ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥ ਅੰਗ -
੩੦੬

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ
ਚੁੱਕ ਕੇ ਰੱਬ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦੇ।
ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਜੋਤ ਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ
ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਕੀ ਕਰਦੇ। ਆਪ ਨਾਮ
ਜਪਦੇ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਾਉਂਦੇ। ਪਦਵੀ ਕਿੱਡੀ
ਹੈ?-

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਯੁੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੬

ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਆਹ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ। ਉਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ
ਨੇ ਉਹ ਨੇ ਰਹਿਤਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਧਾਰਨ
ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਅਸੀਂ
ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹੈਂ ਵੱਡਾ
ਅਫਸਰ, ਦੇਖੀਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ
ਦੇ ਦੇਵੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੁਖ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਦੇਵੀਂ,
ਸਭਨਾਂ ਅੰਦਰ ਰੱਬ ਵਸਦਾ।
ਹੋਇ ਸਗਲ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਸਮਾਵਉ ॥
ਦੁਖੁ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ ॥
ਅੰਗ- ੩੨੨

ਦੁਖ ਨਾ ਦੇਈਂ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਾ ਦੁਖਾਈਂ।
ਪਤਿ ਨਾਲ, ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ
ਜਾਹ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ
ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ ਕੁਛ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲ ਮਨ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ
-

ਮਨ ਲੋਚੈ ਬੁਰਿਆਈਆ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਇਹ ਮਨ ਹੋੜੀਏ।
ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣੈ। ਚੰਗਾ ਆ ਜਾਏ

ਤਾਂ ਮੰਨਣੈ, ਮਾੜਾ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੰਨਣੈ। ਇਕ ਗੱਲ
ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣੈ, ਜਦ ਭਜਨ ਕਰਨੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ
ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਜਿਧਰ
ਵੀ ਦੇਖਦਾਂ ਉਹੀ ਹੈ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥
ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ ॥
ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ ॥
ਅੰਗ- ੬੨੭

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ
ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ।
ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
ਸਮਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਸਕਿੰਟ
ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦੇ। ਅੱਖਾਂ ਮੀਚਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਵਜੂਦ ਦਿਸਦੇ, ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹੀ ਨਜ਼ਰ
ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਐਨੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ
ਗੁਰਸਿੱਖ ਐਨਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਆ ਜਾਏ, ਉਹ
ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ, ਉਹਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ
'ਤੇ ਗੁਰੂ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੜਾ ਚੰਗਾ
ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਹੋਣ ਲਗ ਗਈ
ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਵਰਗਾ ਤਾਂ ਅਫਸਰ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਸਕਦਾ ਕੋਈ। ਐਡਾ ਦਿਆਲੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ। ਐਨੀ ਸੋਹਣੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੁਣਦੇ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿੰਦੇ।
ਨਵਾਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੀ ਕਦਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ
ਗੱਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਨਵਾਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ!
ਅੱਜ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਣੈ। ਜੰਗਲ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ
ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਜਿਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਜਾਨਵਰ
ਨਿਕਲੇ ਉਸੇ ਨੇ ਮਾਰਨੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਜੰਗਲ 'ਚ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਤਾਂ
ਉਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਹਰਨੀ ਨਿਕਲ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ
ਦੇਖਿਆ -

ਜਬਹਿ ਤਿਲੋਕੇ ਕੀਨਸਿ ਨੇਰ।
ਘੋਰਾ ਮਿਲਯੋ ਨਿਕਟਿ ਤਬਿ ਹੇਰਿ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੧੪੫
ਕਿ ਹਰਨੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ -
ਖੈਚ ਖੜਗ ਕੇ ਤਾਂ ਪਰ ਝਾਰਾ।
ਮ੍ਰਿਗਨੀ ਗਰਭ ਦੁਧਾ ਕਰਿ ਡਾਰਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੧੪੫
ਉਹਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਦੋ ਬੱਚੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ

ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਦੇਵੇਂ ਬੱਚੇ ਗਿਰ ਗਏ। ਬੱਚੇ ਤੜਫਣ ਲਗ ਗਏ। ਜਿਹੜੀ ਹਰਨੀ ਸੀ ਉਹ ਬੇਵਸ ਹੋਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ-ਦੇਖਦੀ ਮਰ ਗਈ। ਇਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਐਡਾ ਸ਼ੌਕ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਈਂ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਘਰ ਆ ਗਿਆ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ, ਅਖੀਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਹੋਵੇ, ਹੋਵੇ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ। ਲੋਹੇ ਵਰਗੀ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ। ਜੇ ਉਸਦਾ ਦੇਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਈ ਫਿਰਦੇ, ਤੇ ਫੇਰ ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਬਣਿਐ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਹਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਦੇਈਏ ਤੇ ਜੇ ਨਵਾਬ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸਨੂੰ ਲਗ ਗਿਆ ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਾਹ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਐਡਾ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਦੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਉਹ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਸ਼ਰਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਿਲੋਕੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਐ ਫੌਜ ਦਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਵਰਗਾ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ, ਕਦੇ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਕਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਕੁਤਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਮਾਲਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਮਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਜੇ ਮੈਂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਉਹ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹਨੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਦੇ ਲਿਓ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਹਾਂ ਜੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਿਕਲ ਆਈ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਉਸ ਤੋਂ। ਫੇਰ ਜੇ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ ਮੈਂ ਉਸ

ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਚੁਗਲੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਜੁੜਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਹੀ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ ਚਲਾ ਦਿਓ ਜਿਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲਗਦੈ, ਕੋਈ ਪੁੱਛਦੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਲਏਗਾ। ਬੜੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਐ, ਨਿੰਦਕ ਜਿਹੜੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਂਦੈ -

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ

ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥

ਅੰਗ - ੭੫੫

ਕੁੰਭੀ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸੋ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੌਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਹੈਂ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਦੇ ਲਿਓ। ਜੇ ਜਰਨੈਲ ਹੀ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸਕਦੈ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੌਣ ਰਹਿ ਗਿਆ ਮੇਰਾ ਹੋਤੂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਉਪਰ 100% ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਵਿਭਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਰਿਸ਼ਵਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਖੀਰ ਨਵਾਬ ਨੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੋ ਪਰੇਡ ਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਗਿਆ, ਬਿਗਲ ਵੱਜਣ ਦੇ 10 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦੈ? ਸਿਰਫ 10 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦੈ। ਉਹ ਵੀ ਆਪੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਨਾ, ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਲੈਣੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਨ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈਣੈ, ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਸ਼ਸਤਰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਪਰੇਡ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚ। ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਗਿਆ ਸਾਰੀ ਫੌਜ 10 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਪਰੇਡ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲਾਈਨਾਂ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ! ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਯੁੱਧ ਕਰੇ ਨੂੰ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹਨੇ ਕਾਸ਼ਨ ਦੇ

ਦਿਤਾ, ਹਥਿਆਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਮਿਆਨ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਫੜਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਠਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਦਿਖਦੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਢਦੈ ਤਲਵਾਰ। ਨਵਾਬ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਚਲ ਪਿਆ। ਆਫੀਸਰ ਜਿਹੜੇ ਨਾਲ ਨੇ ਉਹ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਫੀਸਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਅੱਜ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਸੂਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੀ ਹੈ - 'ਦੂਖ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ ॥' ਤੇ ਹੁਣ ਹੋਵੇਗਾ ਕੀ? ਮੇਰਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਕੌਣ ਢਕੇਗਾ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ, ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਧੁਰ ਡੂੰਘਿਆਈ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਵੇਂ ਰੱਖੀ ਸੀ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਆ ਕੇ,
ਐਵੇਂ ਮੇਰੀ ਰੱਖ ਲੱਜਿਆ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰਾ ਓਹੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ -

ਅੰਦਰਿ ਸਭਾ ਦੁਸਾਸਣੈ ਮਥੇਵਾਲ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਆਂਦੀ।
ਦੂਤਾ ਨੋ ਫਰਮਾਇਆ ਨੰਗੀ ਕਰਹੁ ਪੰਚਾਲੀ ਬਾਂਦੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਸਤਰ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।

ਪੰਜੇ ਪਾਂਡੇ ਵੇਖਦੇ ਅਉਘਟਿ ਰੁਧੀ ਨਾਰਿ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਪੰਜੇ ਪਾਂਡਵ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਮਦਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਬਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ, ਦੁਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਕ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਅੱਧੀ ਧੋਤੀ ਲਹਿ ਗਈ ਉਸ ਵੇਲੇ -

ਅਖੀ ਮੀਟਿ ਧਿਆਨੁ ਧਰਿ
ਹਾਹਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੈ ਬਿਲਲਾਂਦੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਅਵਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਗਈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ। ਹੋਇਆ ਕੀ? ਉਹ ਝਟਕੇ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੱਪੜਾ ਆਈ ਜਾਂਦੈ -

ਕਪੜ ਕੋਟੁ ਉਸਾਰਿਓਨੁ ਥਕੇ ਦੁਤ ਨ ਪਾਰਿ ਵਸਾਂਦੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਸਾਰੇ ਹੀ ਥੱਕ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਦੋਂ ਲਿਖਿਆ ਆਪ ਨੇ।

ਐਡੇ ਜਿੱਦੀ ਸੀਗੇ, ਸੱਤ ਦਿਨ ਸੱਤ ਰਾਤਾਂ ਕੱਪੜਾ ਖਿੱਚੀ ਗਏ। ਅਖੀਰ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰ ਗਏ। ਦੁਰਯੋਧਨ ਵੀ ਤੇ ਦੁਰਸ਼ਾਸਨ ਵੀ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਵਸ ਚੱਲਿਆ ਨਾ -

ਹਥ ਮਰੋੜਨਿ ਸਿਰੁ ਧੁਣਨਿ
ਪਛੋਤਾਨਿ ਕਰਨਿ ਜਹ ਜਾਂਦੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਕਿਲ੍ਹਾ ਉਸਰ ਗਿਆ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ, ਥਾਉਂ ਨਾ ਚਿਹਾ ਰੱਖਣ ਨੂੰ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਓਧਰੋਂ ਕੱਪੜਾ ਆਈ ਜਾਂਦੈ, ਏਧਰ ਇਹ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਘਰਿ ਆਈ ਠਾਕੁਰ ਮਿਲੇ ਪੈਜ ਰਹੀ ਬੋਲੇ ਸਰਮਾਂਦੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਿਲੇ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ! ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦਰੋਪਤੀ ਯਾਦ ਕਰ, ਕਦ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰੀ। ਜਦੋਂ ਅੱਧੀ ਧੋਤੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜਦ ਮਾਰੀ ਤੂੰ ਆਵਾਜ਼। ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਦਤ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ -

ਨਾਥ ਅਨਾਥਾਂ ਬਾਣਿ ਧੁਰਾਂਦੀ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਜਿਹਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰਾਖਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੈ -

ਅਬ ਮੇਰੀ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਹਾਈ।
ਜਥਾ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਲਾਜ ਬਚਾਈ।
ਪਰਦਾ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਤਿਸ ਰਾਖਾ।
ਪੁਰੀ ਨ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ।
ਤਿਮ ਮੇਰੀ ਅਬਿ ਲਾਜ ਰਖੀਜੈ।
ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਕਰਿ ਖੜਗ ਦਿਖੀਜੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੧੪੬

ਆਹ ਸਭਾ 'ਚ ਮੈਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਖੜਗ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤੇਰੀ ਖੜਗ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ।

ਮਨ ਹੀ ਮਨਹਿ ਮਨਾਵਤਿ ਗੁਰ ਕੋ।
ਦਹਲ ਰਹਯੋ ਨਹਿ ਧੀਰਜ ਉਰ ਕੋ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਦਾਸ ਬਿਚਾਰਾ।
ਭਏ ਸਹਾਯਕ ਲਾਇ ਨ ਬਾਰਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੧੪੬

ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਾਸ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਨੀ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ -

ਜੇ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ
ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥ ਅੰਗ- ੫੪੪

ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਨਾ ਦੇਖਣ ਦੇਵੇ,
ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਲਦੈ।
ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਅੰਗ - ੬੮੨

ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਹੜਾ
ਉਹਦਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਉਹਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ-
ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥
ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ
॥
ਅੰਗ - ੪੦੩

ਜਾਣਾ ਪੈਂਦੈ ਗੁਰੂ ਨੂੰ -
ਧਾਰਨਾ - ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਨੂੰ,
ਹਰਿ ਜੀ ਨੂੰ ਆਉਣੈ ਪੈਂਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਧਾਉਣਾ ਪੈਂਦੈ। ਧਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ
ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਸੀ ਇਕ ਡਿੱਘ
ਪੁੱਟਣੀ ਸੀ ਉਥੇ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ
ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਮ ਦੇਖਣ 'ਚ ਆਈਆਂ
ਨੇ। ਏਧਰ ਪੈਰ ਪੁੱਟਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ।
ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਰਦੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ
ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਸ ਪ੍ਰਗਟ ਵੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।
ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਬਾਲਟੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਏਗੀ, ਦੋ
ਬਾਲਟੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਦਰਿਆ ਨੇ
ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਤੁਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ
ਜੀ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ!
ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਦਿਖਾਓ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ
ਜੀ ਨੇ ਮਿਆਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ
ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਿਆਨ 'ਚੋਂ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚੀ, ਇਕ ਦਮ
ਚਾਨਣਾ, ਐਸਾ ਚਾਨਣਾ ਹੋਇਆ, ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ
ਨਵਾਬ ਦੀਆਂ।

'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਖੈਂਚ ਨਿਕਾਰਾ।
ਨਿਕਸੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਦਾਰਾ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੧੪੬

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਸਪਾਤ, ਐਨੀ
ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ।

ਅਸ ਤੀਖਨ ਧਾਰਾ ਅਸਿ ਕੇਰੀ।
ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੇ ਇਸ ਬਿਧਿ ਹੇਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੧੪੬
ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਰਨੈਲ ਕੋਲ ਐਸੀ
ਤਲਵਾਰ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ।
ਕਹਿੰਦਾ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਹੋਇਆ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ
ਗਈ। ਉਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਨਿੰਦਕ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ
ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ। ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਜੋ ਹਸ਼ਰ ਹੁੰਦੈ
ਉਹ ਹੋਇਆ ਉਹਦਾ-

ਧਾਰਨਾ - ਹੋ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦਾ ਕਾਲਾ,
ਸੇਵਕ ਦੀ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ।
ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥
ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥

ਅੰਗ- ੭੫੫
ਨਵਾਬ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵਲ ਕਹਿਣ
ਲੱਗਿਆ, ਓ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਐਡੀ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਈਰਖਾ,
ਹੁਣ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ, ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਆਪ
ਹੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ
ਦੇਣਾ, ਚਾਹੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਨੂੰ ਕਾਰਾਗਾਰ 'ਚ ਰੱਖੋ,
ਚਾਹੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਓ, ਪਰ ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ
ਕਰਦਾ-

ਧਾਰਨਾ - ਸੁਖ ਕਦੇ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਜੀ,
ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਖਰੰਦੇ।
ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਇਨਿ ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤ ਨਾਲਿ ਖਰੰਦੇ ॥

ਅੰਗ - ੩੦੬
ਸੋ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ
ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ
ਹੈ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੋ ਦੁਖ ਕੈਸਾ ਪਾਵੈ,
ਜਿਹਦਾ ਰਾਖਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ।
ਜਿਸ ਕੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਤੂੰ ਸੁਆਮੀ ਸੋ ਦੁਖ ਕੈਸਾ ਪਾਵੈ ॥
ਅੰਗ - ੭੪੯

ਜਿਹਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਣ ਗਈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਣ
ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਕਮਾ ਲਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ
ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਉਹਨੂੰ
ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹਦੀ ਹਰ ਥਾਂ
ਦੇ ਉਤੇ ਜੋ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਉਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਹਾਰਦਾ,
ਜਿਹਦੇ ਹੋ ਜਾਏ ਵਲ।

ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਵੇ ਵਲਿ ਸੁ ਕਦੇ ਨ ਹਾਰਦਾ ॥ ਅੰਗ- ੫੧੯

ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਕਮਾਈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ - "ਦੂਖੁ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ ॥" ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਗਾਇਬ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਤਲਵਾਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਹਰ ਥਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਆਮ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਰਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਹੱਤਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਓ, ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਗਏ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਪਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਤੋਂ, ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਆਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਨਾਮ ਦਾ ਪਤੈ, ਨਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਤੈ, ਨਾ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਤੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰ ਸੋਗਨ ਤੇ
ਜਲ ਜੋਗਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਬਚਾਵੇ॥
ਸਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ਚਲਾਵਤ ਘਾਵ
ਤਉ ਤਨ ਏਕ ਨ ਲਾਗਨ ਪਾਵੈ॥
ਰਾਖਤ ਹੈ ਅਪਨੋ ਕਰੁ ਦੈ ਕਰਿ,
ਪਾਪ ਸਮੁੰਹ ਨ ਭੇਟਨ ਪਾਵੈ॥
ਔਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਾ ਕਹ ਤੇ ਸੋਂ,
ਸੁ ਪੇਟ ਹੀ ਕੇ ਪਟ ਬੀਚ ਬਚਾਵੈ॥ (ਅਕਾਲ
ਉਸਤਤਿ)

ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੋ। ਜਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਉਹ ਇਥੇ ਹੀ ਰੁਕੇ ਨਾ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਅੰਤਿਕ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਕਕਾਰ ਪਹਿਨਾਂਗੇ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰੋ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ

ਹੈ। ਬਹੁਤਾਤ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਸੰਪਰਦਾ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਸੀਨੇ-ਬ-ਸੀਨੇ ਇਹ ਸੰਪਰਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਆਪ ਬਸਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ। ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਾਮ ਰੱਤੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੋਹਿਆ ॥
ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੋਹਿਆ॥' ਅੰਗ - ੩੯੭

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲ ਦਿਤੇ। ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ।

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਦੁੱਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀ ਇਕ ਤੁਛ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਤਰਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਤਰਕ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਤਰਕ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਰਥਕ ਸਿੱਟੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਹੀ ਰਾਹ ਹੈ ਕਿ - **ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥** ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂਘ ਹੈ, ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਹੈ -

ਹਮ ਅੰਧਲੇ
ਕਿਉ ਚਾਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ਸੁਖਦਾਤਾ
ਹਮ ਲਾਵੈ ਆਪਨ ਪਾਲੀ ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥
ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਹੈ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਹੁ

ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-19)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਾ. ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ' ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਖਾਸ ਥਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਤਪ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਰਮਣੀਕ ਸੀ, ਗੰਗਾ ਆਪਣੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੀ ਬਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨੇ ਬੇਹਬਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਗੰਗਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿਆਲਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਫੜ ਲੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਤੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰ। ਉਹ ਪਿਆਲਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਇਛਿਆ ਹੁੰਦੀ, ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਲੈਂਦਾ ਉਹੋ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਪਿਆਲੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਇਛਿਆ ਹੁੰਦੀ, ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਅਭਿਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿੱਡੀ-ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਣ ਉਪਰੰਤ ਪਿਆਲਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਲੋਕ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ! ਤੂੰ ਰਿਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈਂ, ਇਸ ਪਿਆਲੇ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲ।" ਮੇਰੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬੇਮਤਲਬਾ ਪਿਆ ਪਰਦਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਰਸ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਇਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਮਾਤ ਆਖਣਗੇ, ਕਈ ਰਿੱਧੀ-ਸਿੱਧੀ ਆਖਣਗੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਕੁਝ

ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ। ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਏ ਵਿਚੋਂ ਦੇਗ ਦਾ ਨਾ ਮੁਕਣਾ ਕੋਈ ਕਰਮਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਿਧੀ ਸਿੱਧੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਿਧੀ ਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਕਮ ਹੈ -

ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੁ ਮੋਹੁ ਹੈ

ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ

ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੫੯੩

ਉਹ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਲੰਗਰ ਤੇਰਾ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਲੰਗਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਸਰਬ ਕਲਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ, ਬਰਕਤ ਪਾ ਕਿ ਇਹ ਲੰਗਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਦਾ ਰਹੇ। ਬਾਏ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਵਧ ਜਾਣਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਨਿ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਵਰਤ ਰਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਮੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਫਿਨਾਹ-ਫਿਲਾਹ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਯਾਨਿ ਕਿ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਭੁਲੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਭ ਹੁਕਮ ਹੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਓਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੋਏ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਨ ਮਹਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਬੁੱਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਪਾਠੀ, ਕਥਾਕਾਰ, ਟੀਕਾਕਾਰ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲਾ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਹੀ ਨਿਕਲੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਭਰਮ ਦੀ ਜਿਲੂਣ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਜੇ ਕਾਮ ਵਰਗੇ

ਮਾਰੂ ਸ਼ਤਰੂ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਰਗੇ ਦੁੰਦਰ, ਖੌਰੂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਭਿਆਨਕ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਜਿੰਨ ਅਤੇ ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਵਰਗੇ ਅਜਿੱਤ ਸੂਰਮੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਨੂੰ ਖੌਰੂ ਪਾ ਕੇ ਮਲੀਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ ਲਾਇਨ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

**ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਲਬੁ ਲੋਭੁ
ਅਹੰਕਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੦**

ਲਾਇਬੇਰੀ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਸ ਕੰਮ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ? ਰੋਜ਼ੀ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ, ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਸਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਪਿਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਬਿਖ ਬੀਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਿਖ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਿਖ ਵਿਹਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਅਮੁੱਲ ਜਨਮ ਇਕ ਕੌਡੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਡੈਣਾਂ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੁੰਡ-ਚੁੰਡ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਾਹਦਾ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੈਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਛੁਟ ਸਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੂਰਖ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਗੰਢਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੁ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤ ॥
ਜੋ ਬੈਰਾਈ ਤਾ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਅੰਗ-
੨੬੭**

ਮਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਪਰ ਕਿੰਤੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਅਲਪੰਗ ਅਕਲ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ-ਲਿਖ ਵੇਚਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕਰਦਾ

ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਧ੍ਰਿਗ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ
ਜਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ ॥
ਖੇਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਜੜੈ ਖਲਵਾੜੇ ਕਿਆ
ਬਾਉ ॥
ਸਚੈ ਸਰਮ ਬਾਹਰੇ ਅਗੈ ਲਹਹਿ ਨ ਦਾਦਿ ॥**

ਅੰਗ - ੧੨੪੫

ਜਦੋਂ ਖੇਤ ਹੀ ਉਜਾੜ ਲਿਆ ਫਿਰ ਖਿਲਵਾੜੇ ਵਿਚ ਬਾਉਂ ਕਿਉਂ ਭਾਲਦਾ ਹੈਂ। ਕਿਸਾਨ ਕਣਕ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਵੱਢਦਾ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਪ ਕੇ ਪਿੜ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਡਲੀ ਨਾ ਰਲੇ। ਖੁਲ੍ਹੇ ਥਾਂ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਮਿੱਥ ਕੇ ਖਿਲਵਾੜੇ ਲਾਇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਲ੍ਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਂਗ (ਟਾਂਗਰ) ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਤੇ ਫਲ੍ਹਾ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਲਦ ਖਿਚਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਫਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੜੀ ਬਰੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਧੜ ਲਾ ਕੇ ਤੰਗਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਧੜ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਵਾ ਦੇ ਰੁਖ ਨਾਲ ਤੂੜੀ ਉਡ ਕੇ ਦੂਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਡਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਨਿਕਲੇ ਦਾਣੇ ਸੰਭਾਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿਤਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਮੁੱਲ ਗਿਆਨ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚ ਦਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਸੌ ਵਾਰੀ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਕਹੋ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਧ੍ਰਿਗ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੂਰਖ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖੇਤੀ ਉਜਾੜ ਲਈ ਅਤੇ ਖਿਲਵਾੜੇ ਥਾਂ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਅਕਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਕਿ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਸਤਤੀ, ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੁ-ਸ਼ਬਦ ਆਖ ਕੇ ਫੇਰ ਅਕਲਮੰਦ ਬਣਨਾ। ਐਸੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸਲੀ ਅਕਲ ਓਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਕਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬੁਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਅਕਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਰਸਤਾ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਅੰਤ੍ਰੀਵੀ ਭਾਵਨਾ

ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਸ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਲਾ ਤਾਲਾਹ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਤੇਰੇ ਰਸਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਸਦਾ ਹੀ ਭੁਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰਖਾਂਗਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਅਕਲ ਉਤੇ ਨਫਸ ਦਾ ਉਹ ਜਾਦੂ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੋਜਕਾਂ ਦੀ ਅਗਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਜਲਦਾ ਪੁਕਾਰਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹੇ। ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਅਕਲਿ ਏਹ ਨ ਆਖੀਐ
ਅਕਲਿ ਗਵਾਈਐ ਬਾਦਿ ॥
ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ
ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ ॥
ਅਕਲੀ ਪੜਿ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ
ਦਾਨੁ ॥**

**ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰਾਹੁ ਏਹੁ ਹੋਰਿ ਗਲਾਂ
ਸ਼ੈਤਾਨੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪੫**

ਜੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਕਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਬੇਅੰਤ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਆਪਣੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਲਏ। ਬੇਅੰਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦਾਦ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਆਪ ਹੀ ਨਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ-

**ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ
ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥
ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ
ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥
ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ
ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥**

**ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ
ਸਾਸ ॥ ਅੰਗ- ੪੬੭**

ਐਨਾ ਕੁਛ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ -

**ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ
ਝਾਖ ॥ ਅੰਗ -**

੪੬੭

ਇਹ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵਿਹਾਰਕ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਆਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ, ਲਿਖਤਾਂ, ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ

award (ਇਨਾਮ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ੍ਰੀਵੀ ਰੁਖ ਅਜੇ ਮਨ ਵਲ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਵਲ 1% ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਭਾਵੇਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਮਾਇਆਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿਤੀ ਹੈ -

**ਮਨਮੁਖੁ ਬਿਦਿਆ ਬਿਕ੍ਰਦਾ
ਬਿਖੁ ਖਟੇ ਬਿਖੁ ਖਾਇ ॥**

**ਮੂਰਖੁ ਸਬਦੁ ਨ ਚੀਨਈ ਸੁਝ ਬੁਝ ਨਹ
ਕਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੯੩੮**

ਵਿਦਵਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੋਧ ਕੇ ਤੱਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੱਤ ਵਿਚ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-

**ਪਾਧਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀਐ
ਚਾਟੜਿਆ ਮਤਿ ਦੇਇ ॥**

**ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਹੁ ਨਾਮੁ ਸੰਗਰਹੁ
ਲਾਹਾ ਜਗ ਮਹਿ ਲੇਇ ॥ ਅੰਗ - ੯੩੮**

ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਘਟਾ ਕੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਅਭੇਦ ਹਸਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਨਾਮ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਗ ਵਿਚ ਲਾਹਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, Ph.D., D.lit ਹੈ ਜਾਂ ਕਹੋ ਪੰਡਤ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਆਣਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਵਕਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਆਵਰਣ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਜਿਸ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

**ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ
ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ ॥**

**ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ
ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥ ਅੰਗ -**

੬੫੭

ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕੀਦਾ ਹੈ -

**ਪਾਧਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀਐ
ਚਾਟੜਿਆ ਮਤਿ ਦੇਇ॥
ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਹੁ ਨਾਮੁ ਸੰਗਰਹੁ
ਲਾਹਾ ਜਗ ਮਹਿ ਲੇਇ॥
ਸਚੀ ਪਟੀ ਸਚੁ ਮਨਿ ਪੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸੁ
ਸਾਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਸੋ ਪੜਿਆ ਸੋ ਪੰਡਿਤੁ ਬੀਨਾ
ਜਿਸੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਗਲਿ ਹਾਰੁ॥**

ਅੰਗ -

੬੩੮

ਸੋ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਭੇਦ ਬੁਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਕਲ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸਮਝ, ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੁੱਧੀ ਜੜ੍ਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਅੰਤਮ ਹੱਦ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਬੁਝਣ ਲਈ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪਿਆਂ ਨਾਮ ਦਾ ਬਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾੜਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਰਤ, ਮਨ ਤੇ ਮੱਤ ਦੀ ਘਾੜਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਾਇਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਾਇਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਨੰਤ ਹੈ, ਅਥਾਹ ਹੈ, ਅਗੰਮ ਹੈ, ਅਗੋਚਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੁਝਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਗਿਆਨ ਨਿਜੀ ਤਜਰਬਿਆਂ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ, ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੁਝਣਾ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕੋਹ ਦੂਰ ਹੈ -

**ਕੇਤੇ ਕਹਹਿ ਵਖਾਣ ਕਹਿ ਕਹਿ ਜਾਵਣਾ॥
ਵੇਦ ਕਹਹਿ ਵਖਿਆਣ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਵਣਾ॥
ਪੜਿਐ ਨਾਹੀ ਭੇਦੁ ਬੁਝਿਐ ਪਾਵਣਾ॥
ਖਟੁ ਦਰਸਨ ਕੈ ਭੇਖਿ ਕਿਸੈ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਾ॥**

ਅੰਗ- ੧੪੮

ਸੋ ਜਦੋਂ ਤਕ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਪਾਣੀ ਰਿੜਕਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਭੀ ਅੰਨਾ ਹੈ, ਅੰਨੇ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਮੰਜਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ। ਅੰਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਅੰਨੇ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਥ ਨੇਤਰ ਵਿਹੁਣ ਹੋ ਕੇ ਭਵਸਾਗਰ ਦੀਆਂ

ਅਥਾਹ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਮ ਤੋੜਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਤਿ ਦੀ ਸੂਝ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ। ਜੋ ਪ੍ਰਚਲਤ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਬਲ ਕਰਕੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਧੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੁਝਣਾ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਜਾਣਦੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹਾਂ ਪਰ ਬੁਝਣ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਹੈ -

**ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥**

ਅੰਗ- ੧

ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ truth ਕਰਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਸੱਚ ਅਤੇ truth ਦਾ ਅਰਥਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਹੈ। truth ਅਤੇ ਝੂਠ (lie) ਦੋ ਪੱਖ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਦੁਵੰਧ ਹੈ। ਝੂਠ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ truth ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਤਿ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਸੱਚ ਹੈ ਉਹ being (ਹਸਤੀ) ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਤਿ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਗੰਮ ਤੇ ਅਗੋਚਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸੱਚ being (ਹਸਤੀ) ਤਕ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਉਸ ਨੂੰ truth ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। Truth ਇਕ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਜੋ ਉਚੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ Truth ਵਿਚ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕੋਈ ਅੰਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਅੰਸ ਕੇਵਲ, ਸਤਿ (being) ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਸਤਿ ਅਨੰਤ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਵੀ ਸਤਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਸਤਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਖਾਲੀ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸਤਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿ ਹੀ ਹੈ-

ਆਪਿ ਸਤਿ ਕੀਆ ਸਭੁ ਸਤਿ॥

ਤਿਸੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਸਗਲੀ ਉਤਪਤਿ ॥
 ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਕਰੇ ਬਿਸਥਾਰੁ ॥
 ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਏਕੰਕਾਰੁ ॥
 ਅਨਿਕ ਕਲਾ ਲਖੀ ਨਹ ਜਾਇ ॥
 ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ॥
 ਕਵਨ ਨਿਕਟਿ ਕਵਨ ਕਹੀਐ ਦੂਰਿ ॥
 ਆਪੇ ਆਪਿ ਆਪ ਭਰਪੂਰਿ ॥
 ਅੰਤਰਗਤਿ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਜਨਾਏ ॥
 ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਪਿ ਬੁਝਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੪

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੋਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਸਰਬ ਭੂਤ ਆਪਿ ਵਰਤਾਰਾ ॥
 ਸਰਬ ਨੈਨ ਆਪਿ ਪੇਖਨਹਾਰਾ ॥
 ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਜਾ ਕਾ ਤਨਾ ॥
 ਆਪਨ ਜਸੁ ਆਪ ਹੀ ਸੁਨਾ ॥

ਅੰਗ -

੨੯੪

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੀ ਅਨੇਕ ਹੋ ਕੇ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਜਾਵਾਂਗੇ ਕੋਈ ਔਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਉਪਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵੀ ਲਿਖ ਦੇਵਾਂਗੇ ਪਰ ਅਸਾਡੀ ਵਖਰੀ ਹਸਤੀ ਜੋ ਹਉਮੈ ਦੇ ਬਲਪੋਤੇ ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸਤਿ ਕਰਮੁ ਜਾ ਕੀ ਰਚਨਾ ਸਤਿ ॥
 ਮੂਲੁ ਸਤਿ ਸਤਿ ਉਤਪਤਿ ॥
 ਸਤਿ ਕਰਣੀ ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਮਲੀ ॥
 ਜਿਸਹਿ ਬੁਝਾਏ ਤਿਸਹਿ ਸਭ ਭਲੀ ॥
 ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸੁਖਦਾਈ ॥
 ਬਿਸੁਆਸੁ ਸਤਿ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਆਪਿ ਸਤਿ ਕੀਆ ਸਭੁ ਸਤਿ ॥
 ਆਪੇ ਜਾਨੈ ਅਪਨੀ ਮਿਤਿ ਗਤਿ ॥
 ਜਿਸ ਕੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸੁ ਕਰਣੈਹਾਰੁ ॥
 ਅਵਰ ਨ ਬੁਝਿ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਅੰਗ -
 ੨੯੪

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਤਿ ਨੂੰ truth ਲਿਖਣਾ, truth ਕਹਿਣਾ ਇਸ ਭਾਵ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਕਠਿਨ ਹੈ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸਤਿ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬੁਝਣਾ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ। ਉਹ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਸਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਅਛੋਹ ਹੈ। ਆਵਰਨ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਭਰਮ ਦੇ ਪਰਦੇ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਆਪਾ ਚੀਨਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਹ ਭਰਮ ਦੀ ਕਾਈ ਮਿਟਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਦਾ ਹੈ -

ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ
 ਮੁਕਰ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ ॥

ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ
 ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ॥

ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ
 ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬਤਾਈ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ
 ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ॥ ਅੰਗ -
 ੬੮੪

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਗਿਆਸੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮ ਪੁੰਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਤਪਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਉਹ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਤਿ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭੁਲ ਗਿਆ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਸਵਾਦ ਵਿਸਰ ਗਏ। ਇਕ ਤਤਿਕਸ਼ਤਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਣ ਗਈ। ਸਿਆਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਾੜ ਹੋਵੇ, ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਤਿ ਦੀਆਂ ਗਰਮ ਲੋਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਜੇ ਉਠਣਾ, ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ, ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਪਰ ਹੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤਕ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਰਤਾਂ ਨੇ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਬੁੱਧੀ ਪਲਟ ਕੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਾਇਣੀ ਬੁੱਧੀ ਬਣ ਗਈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਇਸ ਸਤਿ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਸੰਸੇ ਨਵਿਰਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਉਣੀ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਘਾਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਪਸਰ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਸੀਆਂ ਅੰਤਰੀਵ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 42 'ਤੇ)

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੂਣੇ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂਹਾਨੀ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਲਾ ਲਓ ਜੀ,
ਜਨਮ ਤੁਮਾਰੇ ਲੇਖੇ।

ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ
ਅਬ ਪਤੀਆਰੁ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥
ਬਚਨੀ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਨੁ ਮਾਨੈ ਜਨ ਕਉ ਪੂਰਨੁ ਦੀਜੈ ॥ ੧ ॥
ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਰਮਈਆ ਕਾਰਨੇ ॥

ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਅਬੋਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ

ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ
ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੯੪

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੋਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥ ੧ ॥
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥
ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੭੬

ਕੇਤੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ ਹਮ ਚੀਨੇ ਕੇਤੇ ਪਸੂ ਉਪਾਏ ॥
ਕੇਤੇ ਨਾਗ ਕੁਲੀ ਮਹਿ ਆਏ ਕੇਤੇ ਪੰਖ ਉਡਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੧੫੬

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ,
ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋ, ਕੰਨਾਂ
ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ,
ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਾਂਗੇ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੫੪੬

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦਾ
ਦਿਹਾੜਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ
ਹੋਂ। ਆ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਭਾਰੀ
ਸੇਵਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਘੰਟੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਲ ਦੇਣ ਸੇਵਾ ਦਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ,
ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ਣ।

ਸੋ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਜਨਮ
ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਮਨੁੱਖ ਦਾ, ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੇਖੇ 'ਚ ਲਗ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ
ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਲਾ ਦੇਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ
ਮਾਇਆ ਐਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ
ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ, ਲੇਖੇ ਕਾਹਦੇ
ਲਗਦੈ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਯੋਹ ॥

ਇਆਹੁ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ॥ ਅੰਗ -
੨੬੮

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਲੇਖੇ 'ਚ ਲਾ ਲੈ। 'ਬਹੁਤ ਜਨਮ
ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ
ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥' ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਦੇ ਨਾਲੋਂ
ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸਾਨੂੰ, ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਨਾਲ ਹਨੇਰਾ
ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ
ਮੈਂ ਕਰੋੜਾਂ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ। ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ
ਕੀੜੇ ਤੇ ਪਤੰਗੇ ਬਣਿਆ। ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਹਰਨ
ਬਣਿਆ, ਬਲਦ ਬਣਿਆ, ਘੋੜਾ ਬਣਿਆ, ਸੱਪ ਬਣਿਆ।
ਨਾਗਾਂ ਦੀ ਕੁਲੀ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੱਛੀਆਂ-ਕੱਛੀਆਂ
ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਰਖਤ ਵਗੈਰਾ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੁਣ
ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਚੱਕਰ
'ਚ ਨਾ ਪਾਈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਚੌਰਾਸੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੈ,
ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਪਿਆ ਹੋਇਐ। ਕਈਆਂ ਦਾ
ਤਾਂ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਗਏ, ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਵਾਰੀ ਨਾ ਆਈ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦੀ।
ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ

ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਆਪ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਬੈਲ ਦਾ ਕਰੰਗ ਪਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਸੀਗਾ। ਇਹਦੀ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ 'ਚ, ਸਿੱਜਦੇ 'ਚ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਈਏ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਲਿਹਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ, ਬਲਿਹਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ।

ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਐ ਮੁਰਸ਼ਦ! ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਕਰੰਗ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਐਸੇ ਅੱਖਰ ਕਿਉਂ ਵਰਤੇ? ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਰ੍ਹੇ ਨੇ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਕੰਬਿਆਂ। ਡਰਿਐ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਿ ਐਨਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕੁਛ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਬੈਲ ਹੈ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨਗਰ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਵੱਡਾ, ਰਾਜਿਆਂ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਚੌਧਰ ਸੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ। ਪਰ ਲਾਲਚੀ ਬਹੁਤ ਸੀਗਾ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਣਕਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੋ ਨਾਲ ਦਾ ਖੇਤ ਸੀ, ਉਹਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੱਲੀਆਂ ਇਹਦੀ ਰਕਾਬ ਵਿਚ 10-20 ਬੱਲੀਆਂ ਫਸ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਪੈਰ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਬੱਲੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਘਰ ਆ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਮਸਲ ਕੇ, ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਾਣੇ ਹੋਣੇ, ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾਣਾ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਬੋਹਲ 'ਚ ਪਾ ਲਿਆ ਦਾਣਾ ਇਹਨੇ। ਹੋਇਆ ਕੀ?

ਉਹਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਏਸ ਨੂੰ ਇਕ ਜਨਮ ਬੈਲ ਦਾ ਬਣ ਕੇ ਉਸੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਹਦੇ ਦਾਣੇ ਇਹਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਣਿਆਂ 'ਚ ਪਾ ਲਏ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਕੰਬਿਆਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਗੁਨਾਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸਾਡਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ, ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਬੜਾ ਕਰੜਾ ਹੈ। ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਨਿਹਫਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਚੰਗਾ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਫਲ ਮਿਲਦੈ, ਮਾੜਾ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਫਲ ਮਿਲਦੈ। ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਸੁਭ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ, ਇਕ

ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅਸੁਭ ਕਰਮ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੈ। ਕੋਈ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਲੇਖਾ ਸਿਰੋਂ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਦੇਣਾ ਪੈਂਦੈ ਹਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਐਸਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਾਂਦੈ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਦੈ, ਉਹਨੂੰ ਆਪ ਦੇਣਾ ਪੈਣੈ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਗੱਲ ਮੁਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ-

ਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੪੩੩

ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਕਰਿਆ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ ਦਿੱਲੀ ਦੀ। ਉਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ 1947 'ਚ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੇਸ਼ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਓਧਰੋਂ ਏਧਰ ਆਏ, ਏਧਰਲੇ ਓਧਰ ਗਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਆਇਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਹਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚ eye opener ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੰਦਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਦੀ ਮੌਜ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਐਸਾ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਵਰਤਦੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦੈ। ਉਥੇ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਇਕ ਲੜਕੀ ਬੀਮਾਰ ਸੀ, 13 ਸਾਲ ਉਮਰ ਸੀ ਉਹਦੀ, ਕਾਫੀ ਬਿਮਾਰ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬੜੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟਾ! ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਆਖਰੀ ਮੰਗ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਹੋਈਏ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਇਕ ਮੰਗ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਫੁਫੜ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦਿਓ, ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਦਿਓ, ਹੋਰ ਬੁਲਾ ਦਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦਿਓ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਲਗਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਲੜਕੀ ਕਿੰਨੀ ਸਮਝਦਾਰ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਬਹੁਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਫੁਫੜ ਜੀ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੱਸੋ, ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਭਾਣਾ ਵਰਤਣੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ, ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ। ਉਹ ਕਿਤੋਂ

ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਤੇ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗਹਿਣੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਚਲਾ ਲਓ, ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਅਮਾਨਤ ਮੈਨੂੰ ਮੋੜ ਦਿਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਗਿਆ। ਕੰਮ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੰਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਦਮਾ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ। 13-14 ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਆ ਲਗਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਲੜਕੀ ਬਣੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣੈ ਇਸੇ ਘਰ 'ਚ। ਆਹੀ ਹਾਲ ਹੋਣੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਬਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੋ। ਸਹੀ-ਸਹੀ ਗੱਲ ਦੱਸੋ ਜੋ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਇਹਦੀ ਗੱਲ। ਅਸੀਂ ਅਮਾਨਤ ਮੋੜੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਮੋੜ ਦਿੰਨੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਹੀ ਸੀ ਨਾ ਤੇਰੀਆਂ ਟੂਮਾਂ? ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ। ਇਹ ਦੇ ਦਿਓ ਇਹਨੂੰ। ਉਹ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ? ਤੇਰੀਆਂ ਟੂਮਾਂ ਸੀ ਤੇਰੇ ਗਹਿਣੇ ਸੀ। ਤੂੰ ਚਲੀ ਗਈ, ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਮਾਨ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੁਖ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਖਾਂਗਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਿਆਂ ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਕਮਰਾ ਬਣਾ ਦਿਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਵੇਚ ਦਿਓ। ਉਥੇ ਪੂਰਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਬਾਰਤ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਗਹਿਣੇ ਸੀ ਵੇਚ ਕੇ ਉਥੇ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਬਦਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਬਦਲ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦੈ।

ਸੋ ਇਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬੱਲੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, 10 ਹੋਣੀਆਂ 15 ਬੱਲੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਰਕਾਬ 'ਚ ਫਸ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਲਾਲਚ 'ਚ ਆ ਕੇ ਦੱਬ ਲਈਆਂ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪੂਰਾ ਜਨਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਇਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਬੈਲ ਦਾ ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ ਪਿਆ। ਸੋ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦੈ -

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੪

ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੀਜ ਲਏਗਾ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਵੱਢਣਾ ਪੈਣੈ ਤੇ ਫਲ ਦਿਤੇ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਐਸਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਫਲ ਦਿਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਜਾਣਾ,
ਤੇਰਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰਿਆ।

ਜੋ ਕਰਮ ਆਦਮੀ ਕਰਦੈ ਉਹਦਾ ਫਲ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੈ। ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਜੋ ਚੱਕਰ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਮ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮੱਥੇ 'ਚ ਲੇਖ ਲਿਖਦੈ ਕਿ ਇਹਨੇ ਇਹ-ਇਹ ਕਰਮ ਭੋਗਣੇ ਨੇ ਇਸ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਫਲਾਣਾ ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣੇਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਛੱਡ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੜਫੇਗਾ, ਇਹਨੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਕਰੇ ਹੋਏ ਦਾ ਬਦਲਾ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਣੈ, ਚਾਹੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਲੈ ਲਵੇ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸਾਥ ਬਣ ਕੇ ਲੈ ਲਵੇ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਪਤੰਸੀ ਬਣ ਕੇ ਲੈ ਲਵੇ। ਬਦਲਾ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਣੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ। ਉਹ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਚੰਗਾ ਫਲ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਇਹਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਐ, ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਆਪੇ ਹੀ ਪੈਸਾ ਆਈ ਜਾਂਦੈ। ਬੱਚੇ ਆਗਿਆਕਾਰ ਨੇ, ਸੈਂਟ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੀ ਪਰਾਲਬਧ ਚੰਗੀ ਸੀ, ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੁਣ ਭੋਗ ਰਿਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਵੇ। ਇਹਦੀ veto power (ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ) ਕੇਵਲ ਸਾਧੂਆਂ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰਮ ਟਲ ਜਾਣ। ਸਾਧੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਦਖਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਕਿ ਇਹਨੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਨੇ, ਭੋਗਦਾ ਫਿਰਦੈ, ਭੋਗ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਉਂਵ ਹੈ ਕਿ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ ਇਹਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕੁਛ, ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਦਸ ਦੇਣਗੇ। ਮੰਨਣਾ, ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ ਉਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਬਿੰਦੀ ਵੰਸ 'ਚੋਂ ਸਨ। ਆਪ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਆਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੋਈ ਸੌ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਕੋਈ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ, ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ, ਰਿਆਸਤਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਦਾ ਸ. ਸੁੱਧ ਸਿੰਘ

ਮਾਲਕ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਪਿੰਡ ਸਨ ਉਹਦੇ ਕੋਲ। ਫੌਜ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹਨੇ। ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ, ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਥੇ ਆਏ, ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਇਹਨੂੰ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਗਰ 'ਚ ਆਏ ਨੇ। ਸਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ 'ਚ ਇਹਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ। ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਤਰਿਆ।

ਸਿਆਣਪ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧੂਆਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾ ਨਾ ਦਿਖਾਵੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਐਸੀ ਗੱਲ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਠੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੁੰਦੇ -

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਗੈ ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੬੬

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਬਣ-ਬਣ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ। ਪਰ ਇਹ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਹਾਥੀ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਤਰਿਆ। ਆ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਸੁੱਧ ਸਿੰਘਾ! ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕੋਈ ਬਚਨ ਦੇਵੋ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਬਚਨ ਤੈਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਦੇਣੈ, ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰ। ਬੱਸ ਐਨਾ ਹੀ ਬਚਨ ਬਹੁਤ ਹੈ।

ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਥੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਸਾਂ ਟ੍ਰੇਂਡ ਕਰਿਐ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਕਰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਵੀ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਵੱਡਾ ਘੇਰਾ ਪਿਆ, ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਸੀਗਾ ਜਥੇਦਾਰ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਭ ਨੇ ਸਾਥ ਛੱਡਿਆ, ਤੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਚਲਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇਰਾ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਸੀਗਾ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਘਰ 'ਚ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਐਨਾ ਕੁੱਟਿਆ, ਬੇਕਸੂਰਾ ਸੀਗਾ ਉਹ, ਨਿਕਲਿਆ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਤੇ

ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਕੀ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਨਸਾਫ ਹੈ ਉਹ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੈ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਿਹੜਾ ਸੂਰਮਾ ਕਹਿੰਦੈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਭੋਗਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਬੇਵਸ ਹੋ ਜਾਂਦੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਐਸਾ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਾਲਾ ਜੋ ਅਰਜਨ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਦਾ ਪੜੋਤਾ ਸੀ ਉਹ। ਅਭਿਮੰਨਯੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀਗਾ ਪਰੀਛਤ, ਪਰੀਛਤਗੜ੍ਹ ਮੇਰਠ ਕੋਲ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਨਮੇਜਾ। ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਗਏ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਸੁਣਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਕਹਿੰਦਾ, ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਕਮਲ ਘੋਟਿਆ, ਆਪਸ 'ਚ ਲੜ-ਲੜ ਕੇ ਮਰ ਗਏ, ਦੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। 45 ਲੱਖ ਫੌਜ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮਰਵਾ ਲਈ ਅਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੂਰਮੇ। ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੇ, ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਮਰ ਗਏ, ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਏਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚ। ਇਹ ਤਰਕ ਇਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੇਦ-ਵਿਆਸ ਗਏ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਵੀ ਇਹਦੇ ਦਾਦੇ-ਪੜਦਾਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲਗਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਲਗਦੇ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੱਸੋ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਉਹ ਹੁੰਦੈ ਜਿਹਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਅਗਾਂਹਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੁਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਉਹਦੀ ਪੜ੍ਹ ਲਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੁਣ ਲਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਣ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਲੰਘੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਕਰ ਲੈਣੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਸਮਝਿਆ। ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਲੰਘਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਖਿੱਚ ਲਈਦੈ। ਕਿਵੇਂ ਦੇਖ ਲਈਦੈ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਸੀਗਾ, ਕਿੱਥੇ ਸੀਗਾ। ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਦੋ ਸੌ, ਪੰਜ ਸੌ, ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦੈ। ਈਸਾ ਜੀ ਬਹੁਤ

ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋਏ ਨੇ। ਆਪ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੰਦਗੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਆਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਵਾਹਵਾ-ਵਾਹਵਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾਂ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆ ਰਿਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਿਸ਼ਾਨੀ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਉਤੇ ਕਮਾਣ ਹੋਏਗੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭੱਠਾ ਹੋਏਗਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੋਏਗੀ, ਹੋਏਗਾ ਮਹਾਨ ਸਾਧੂ ਲੇਕਿਨ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਭੇਸ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਘੋੜਾ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਵਸਤਰ ਉਹਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਦਾਹੜਾ ਕੇਸ ਰਖਾਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ 1700 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਅਗਾਂਹਾਂ ਕੀ ਆ ਰਿਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 1700 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਨਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ 16 ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸੀਗੇ। ਮੇਰੇ ਪੜਦਾਏ ਦੇ ਦਾਦਾ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਸੀਗੇ। ਫੇਰ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ, ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਦਾ ਦਾਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਕਿਉਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਿਹਦੇ 'ਚ 18 ਦਿਨਾਂ 'ਚ 45 ਲੱਖ ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਮਰ ਗਏ, ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਜਨ! ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਇਕੱਠੀ ਬਣ ਕੇ, ਕਰਮ ਬਣ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੀ ਕਰਮ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੀ ਕਰਮ ਬਣਦੇ ਨੇ। ਕੌਮ ਦੇ ਵੀ ਕਰਮ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਮ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੀ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਯੁੱਧ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਉਹ ਭੋਗਣੀ ਹੀ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿ ਹੋਣਾ ਸੀ ਭਾਈ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ। ਪਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੈ, ਜੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਓ ਮੈਨੂੰ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇਜ ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੈਂ! ਐਨਾ ਗਲਤ ਤੂੰ। ਤੈਨੂੰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ? ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਾਓ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਾਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਇਕ ਘੋੜੀ ਲਿਆਵੇਂਗਾ, ਉਸ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਉਤੇ ਤੂੰ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ, ਜਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਉਹਦੀ ਤੇ ਤੂੰ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਲੈ ਆਏਂਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਵਜ਼ੀਰ, ਅਮੀਰ, ਰਿਆਇਆ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਗੜ ਜਾਏਗੀ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਯੱਗ ਕਰਾਏਂਗਾ, ਯੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੇਗੀ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇਂਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਕੋਹੜ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਦਸ ਦਿਓ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਏਂਗਾ, ਮੈਂ ਕਥਾ ਕਰਾਂਗਾ ਭਾਗਵਤ ਪ੍ਰਾਣ ਦੀ ਤੇ ਤੂੰ ਇਕ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਤੂੰ ਕਹਿ ਦੇਣੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਇਹ। ਤੇਰੇ ਨੱਕ 'ਤੇ ਕੋਹੜ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ। ਜਾਹ ਲਾ ਲੈ ਜ਼ੋਰ ਲਿਖਾ ਲੈ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਲਿਖ ਦਿਤੀ।

ਵਜ਼ੀਰ ਬੁਲਾ ਲਏ ਇਹਨੇ ਕਿ ਘੋੜਾ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਣਾ ਕੋਈ ਵੀ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜੇ ਘੋੜੇ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਹਾਰ ਹੋਏਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤੇਜ ਦੌੜਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਇਹ ਘੋੜੇ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ, ਫੌਜ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਓ। ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਘੋੜੀ ਆਈ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ। ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ!

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 39 'ਤੇ)

ਪੂਤਾ ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ ॥
ਨਿਮਖ ਨ ਬਿਸਰਉ ਤੁਮ੍ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਦਾ ਭਜਹੁ ਜਗਦੀਸ ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਰਿਪੋਰਟ - 8 ਅਗਸਤ

ਅੱਜ ਮਿਤੀ 8 ਅਗਸਤ 2017, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਜੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਅਭੇਦਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਰੰਗ-ਰੂਪ, ਪ੍ਰਾਂਤ, ਦੇਸ਼ ਸਭ ਝਗੜੇ ਮਿਟਾ ਕੇ ਇਕ ਸੰਗਤ, ਇਕ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਐਸਾ ਹੀ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਬੀਬੀ ਖੀਵੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਬੀਜੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੂਣ ਹਤਿਆ ਵਰਗੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਮਾਤਾ
(ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਚੱਜੇ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਵੀ ਅਪ੍ਰੈਲ 1995 ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਦੇ ਕਰ-ਕੰਵਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅਦਾਰਿਆਂ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਬਿਰਧ-ਆਸ਼ਰਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ - ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਹੇ ਹਨ - ਬੀਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

8 ਅਗਸਤ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਅੱਜ ਬੀਜੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ) ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜੱਥੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਵਿਖਿਆਨਕਾਰ ਵਿਦਵਾਨ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ।

ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਢਾਡੀ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ. ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਲਾਲ (ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ), ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਜੱਥਾ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜੱਥਾ, ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਡਾਡੀ ਜੱਥਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਸਰੀ ਦੁੱਪੱਟੇ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈ ਬੀਬੀਆਂ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਸਨ, ਭਾਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਹਿਰਾਮ ਦਾ ਰਾਗੀ ਜੱਥਾ, ਭਾਈ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮਨੀਲਾ ਵਾਲੇ, ਢਾਡੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨਮੇਲ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਕਥਾ ਵਾਚਕ (ਮੋਰਿੰਡਾ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ। ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋਲਾ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੰਗ (ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ), ਬੀਬਾ ਉਜਾਗਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਗਈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਨਿਨ ਸੇਵਕ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੀਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ। ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ, ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਸਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੀਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਸਮੇਤ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਉਪਰੰਤ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਉਪਰੰਤ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ।

ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਏ ਗਏ। ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਏ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫਰੀ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਟਾਲਾ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ
ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਹੇਠਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ।

ਸਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਗੁ. ਸੰਤ ਬੇਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ (ਨੇੜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਰਾਤ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਹੇਠਾਂ : ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਿੰਸਰੂਪਰਟ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਖੇ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਰੀ (ਕੈਨੇਡਾ)
ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ
ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਹੇਠਾਂ : ਸਰੀ - ਵੈਨਕੂਵਰ, ਟੋਰੋਂਸ, ਕੈਲਗਰੀ, ਐਡਮਿੰਟਨ, ਪ੍ਰਿੰਸਰੂਪਰਟ, ਟੋਰੋਂਸ, ਟਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ)
ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ,
ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਰਹਿਰਾਸ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਸਤਬਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਸਤਬਲ 'ਚ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੈ ਆਪ ਦੀ, ਆਪ ਦੇ ਕੋਲ ਐਸੀ ਘੋੜੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ ਕਿ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਚੜ੍ਹੋ।

ਘੋੜੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਗਈ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਇੰਸਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੋੜੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਟਹਿਲਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਸਿਹਤ ਰਹੇਗੀ, ਉਹਦਾ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਮਾ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਸਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਆਪ, ਆਪ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਓ, ਚੌਥੀ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਓ।

ਮੰਨ ਲਈ ਗੱਲ। ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਰੋਜ਼, ਪੰਜ-ਸੱਤ-ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ ਆਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ। ਜੇ ਗੱਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਲਗਦੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ। ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ ਕਹਾਉਂਦੇ ਉਹ। ਸੋ ਉਹ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੰਗਲ 'ਚ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ। ਝੋਂਪੜੀ 'ਚੋਂ ਲੜਕੀ ਆਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਲੜਕੀ ਤਾਂ ਲੈ ਜਾਣੀ ਹੈ ਇਹ। ਅਗਲੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੁੰਗਾ ਜਿਹੜੇ ਅੱਗੇ ਲਿਖੇ ਨੇ। ਸੋ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਲੈ ਆਇਆ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਾਤ ਪਾਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਨਦੇ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਸਭਿਅਤਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਆਰੀਅਨ ਜਾਤੀ ਸੀ, ਇਕ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਰਹੇ ਸੀ ਆਨਆਰੀਅਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂਤ ਵਗੈਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ 'ਚ ਵਾੜ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਰਿਆਇਆ 'ਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਬਬੇਰਾ ਇਹਨੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ, ਅਖੀਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਨਾ ਆਇਓ ਤੁਸੀਂ। ਇਥੇ ਕੁ ਤਕ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ। ਯੱਗ ਹੋ ਰਿਹੈ ਤੇ ਲੜਕੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਵੱਡਾ ਬੰਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ।

ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਕਈ ਨੇ।

ਦੂਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿਉਂ?

ਕਹਿੰਦਾ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਕੱਪੜੇ ਹੋਰ ਨੇ, ਹੁਣ ਜਿਹੜੀ ਆਏਗੀ, ਉਹਦੇ ਹੋਰ ਨੇ। ਇਕ ਬੱਚਾ ਸਿਆਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦਸ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹੀ ਕਿ ਹੋਰ ਹੈ ਰਾਣੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦਸ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਣੀ ਸਾੜੀ ਬਦਲ ਕੇ ਆਈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ?

ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੂੰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚੌਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਇਹਦੇ, ਉਹ ਦੇਖੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਏ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਹੱਸਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਉਧਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਵਾ ਆਈ, ਇਕੋ ਕੱਪੜੇ 'ਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਛਕਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕੱਪੜਾ ਉੱਚਾ ਉਡ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਤਹਿਸ ਆਇਆ। ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਕੁਛ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਬਲਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੁਲ੍ਹੇ 'ਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਬੱਚੇ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਇਹਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗਵਤ ਪ੍ਰਾਣ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ। ਜਦੋਂ ਭੀਮ ਪਰਵ ਆਇਆ ਉਹਦੇ ਵਿਚ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਇਆ ਕਿ ਭੀਮ ਸੈਨ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਿਸ਼ਸਤਰਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹਾਥੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਭੀਲਾਂ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰ ਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਥੀ ਵਗਾਹ-ਵਗਾਹ ਕੇ ਉਪਰ ਆਕਾਸ਼ 'ਚ ਮਾਰੇ। ਉਹਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੜ੍ਹੀ ਕਿ ਭੀਮ ਨੇ ਹਾਥੀ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰੇ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੱਕ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਮੰਨ ਲੈਨਾਂ, ਪਰ ਆਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਮੰਨਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੰਤਰ ਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਉਤੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਥੱਲੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਰਾਜਨ! ਦੇਖ! ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸੱਚ?

ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਤਰਕ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਥਾ ਦੇ ਉਤੇ, ਤੇਰੇ ਨੱਕ ਦੇ ਉਤੇ ਕੋਹੜ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਰਾਜਾ ਐਨਾ ਸਿਆਣਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵਰਤਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਭਾਣਾ।

ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ?

ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਦੇ ਮਤੀ ਬਰਜਿ ਬਿਆਸਿ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ॥

ਤਿਨਿ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ

ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੪੪

ਜਿਹੜੀ ਕਿਰਤ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਸੀ, ਉਹ ਚੱਲੇ ਨਾ, ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਏ। ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਕਰਮ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਪਰਾਲਬਧ ਕੋਟੀ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੈ।

ਦੂਜਾ ਹੁੰਦੈ, ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪਏ ਨੇ। ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਜਨਮ 'ਚ ਕੀਹਦੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇ। ਸੋ ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦੈ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਉਹ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ 'ਚ ਵਟ ਗਿਆ।

ਤੀਸਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ। ਜਿਹੜੇ ਆਪਾਂ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਲੱਕੜਾਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਸੀ, ਪਾਥੀਆਂ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸੀ ਬੀਬੀਆਂ। ਇਹ ਕਰਮ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਮਿਲੇਗਾ-

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ ॥ ਅੰਗ - ੨੬

ਧਾਰਨਾ - ਦਰਗਹ ਮਿਲਦੈ ਥਾਉਂ,

ਜੇ ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ।

ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ ॥

ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨਿਆ ਤਾ ਪਾਪ ਕਸੰਮਲ ਭੰਨੇ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੪

ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਕੇ ਦਰਗਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਭ ਕਰਮ ਹੈ।

ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੁੱਧ ਸਿੰਘਾ! ਤੇਰਾ ਕਰਮ ਇਕ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਹੜਾ ਕਰਮ? ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਹਾਥੀ ਹੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਊ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੇ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲੋਂ ਨੱਠ ਕੇ ਗਿਐਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਨੌਕਰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਉਹੀ ਹਾਥੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਚਿਤਵਦੈ।

ਇਹਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨਾ ਕਰ, ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਆ ਉਥੇ ਹੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ, ਜੇ ਤੈਂ ਬਚਣੈ।

ਸੰਤ ਰੇਖ 'ਚ ਮੇਖ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਸਜਾ ਨੂੰ। ਆਉਣੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਸੂਲੀ ਦੀ ਸੂਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਪੈਦਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਸੀਂ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਸੀ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਦੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਤਰੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਹੀ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਵਾ ਦਿਤਾ ਤੁਹਾਡਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਹਾਥੀ ਨੇ ਕੀ ਕਹਿਣੈ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਕੁਛ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਹਿ ਦਊ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਫੇਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਜਦੋਂ ਲੰਘੇ, ਸੰਗਤ ਗਈ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ, ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ, ਉਨੇ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨੇ ਸਾਹਿਬ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਦੱਸੋ, ਭਾਈ! ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਹਾਥੀ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਉਹ ਬੰਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਜੇ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਭ ਕਰਮ ਹੈ ਉਹ ਨਾਲ ਜਾਂਦੈ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੀ (ਲਾਂਗਰੀ) ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਤਾ ਘਰੋਂ ਆ ਕੇ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜ ਜਾਂਦੀ। ਝਾੜੂ ਦੇ ਜਾਂਦੀ, ਪਾਣੀ ਭਰ ਜਾਂਦੀ। ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਦਾਲਾਂ ਵਗੈਰਾ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ, ਆਟਾ ਪੀਸ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ, ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਉਹਨੇ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਰੱਖ ਛੱਡੀ ਉਹ। ਉਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਜਮਦੂਤ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਆਏ, ਗਾਈਡ ਲੈਣ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਧਰਮਰਾਜੇ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਬੀਬੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਅਸੀਂ। ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਅੰਤਰਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ। ਇਹਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਨਿਗੁਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਚਾਹੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਮਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਨਰਕਾਂ ਦੀ, ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਵਰਗਾਂ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ -

ਧਰਮ ਰਾਇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਬਹਿ ਸਚਾ ਧਰਮ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਸਟ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੩੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਮਨਮੁਖ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਮਨਮੁਖਾ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇਥੇ ਸਜ਼ਾ ਭੋਗਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖੁ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ ॥
ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੰਮੈ ਦੁਖਿ ਮਰੈ ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਵਿਹਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੭

ਦੇਖੋ, ਇਹ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਜਿਸਟਰ 'ਚ ਨਾਉਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਰੂਹ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਧਰਮਰਾਜ ਘਬਰਾ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨੀਂ ਤੁਸੀਂ ਕਰੀ ਰਸਤੇ 'ਚ, ਕੋਈ ਸਖਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲਿਆਏ ਹਾਂ। ਇਹਦਾ ਪੁੰਨ ਫਲ ਹੀ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਨਰਕ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਦਰਖਤ ਸਿਰ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਪੱਤਰ ਕੋਈ ਝੜਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਦੁਖ ਆਏ ਨੇ, ਉਥੇ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਇਹਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਧਰਮਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ। ਜੇ ਕੁਛ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਧਰਮਰਾਜਾ ਵੀ ਕਰੇਗਾ ਸੇਵਾ,
ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਸੰਗੀਆਂ ਦੀ।
ਸਾਧਸੰਗਿ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ॥
ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੋਭਾ ਸੁਰਦੇਵਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੧

ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਜੋ ਸੰਗਤ ਕਰਦੈ, ਉਹਦੀ ਸੋਭਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਗਲਤੀ

ਨਾਲ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਰਮਰਾਜ ਸੇਵਾ ਕਰਦੈ। ਧਰਮਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸਾਡੇ ਦੂਤਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਹੋਰ ਲਿਆਉਣੀ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਆਏ। ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਸਾਡੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਹੈ। ਦਸ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੂੰਗੀ। ਉਥੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਗਈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਬੀਬੀ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਈ ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈਂ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈਂ।

ਜੇ ਭਲਾ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਰਹਿੰਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸ ਦਿੰਦਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ, ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਬੀਬੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੱਪ ਬਣਦੈ ਜਾਂ ਕੁੱਤਾ ਬਣਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹਦੀ ਗਤੀ ਉਲਟੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੈ, ਫੇਰ ਉਹਦਾ ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਕਈ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਹਾਂ। ਉਹਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾਣੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਬੜਾ ਗਲਤ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਮਾਇਆ ਦਾ ਲਾਲਚੀ ਹੋਏਗਾ, ਸੱਪ ਦੀ ਜੂਨ 'ਚ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਬਿੱਲਾ ਬਣ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਫਿਰੀ ਜਾਣੈ ਉਹਨੇ। ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਲੇਖੇ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪ ਚੋਅ ਦੇ ਕੰਢੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਚੋਅ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਾਣੀ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਆਉਂਦੈ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ, ਫੇਰ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਰੇਤਾ ਠੰਡਾ ਹੁੰਦੈ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਚਿੱਟੇ ਚਾਦਰੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸੱਪ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਪਰ ਭਜਨ ਕਰੀ ਜਾਣ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਣ, ਚਾਰੇ ਲੜ ਫੜ ਲਿਆ ਕਰਨ, ਅਗਾਂਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸੁੱਟ ਆਇਆ ਕਰਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੀ ਕਰਨ ਆਉਂਦੈ?

ਉਹਨੇ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ

ਜੀ ਬੈਠਣ, ਆ ਕੇ ਚਾਦਰੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹ ਬੜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਜੀਵ ਹੈ ਕਿਤੇ ਡੰਗ ਮਾਰੂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਖਤਰਨਾਕ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਲਿਆਣ ਕਰਾਉਣ ਆਉਂਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ ਤੁਸੀਂ ਐਉਂ ਕਰਿਓ, ਸਾਡੇ ਗੜਵੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿਓ ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੁੱਟਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੌਣ ਸੀਗਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕੁਛ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਣੈ?

(ਪੰਨਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਈ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਤਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਂ। ਹਉਂ ਆਸਰੇ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ-ਆਸਰੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਆਸਰੇ ਹੀ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਝੁਠਿ ਵਿਗੁਤੀ ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ ਕੁਕਹ ਕਾਹ ਸਿ ਫੁਲੇ ॥
ਆਗੈ ਘਾਮ ਪਿਛੈ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ ਦੇਖਿ ਚਲਤ ਮਨੁ ਡੋਲੇ ॥

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ (ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੁਠੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਹੇ ਪਤੀ! ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਪਿਲਛੀ ਤੇ ਕਾਹੀ (ਕੁਕਹ/ਕਾਹ) ਦੇ ਸਫੈਦ ਬੂਰ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਕੇਸ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਨਿਸਫਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਘਾਮ, ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਤਪਸ਼, ਨਿੱਘ ਘਟ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਸਿਆਲ ਭਾਵ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਘਬਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਦਹ ਦਿਸਿ ਸਾਖ ਹਰੀ ਹਰੀਆਵਲ ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੇ ਮੀਠਾ ॥

ਨਾਨਕ ਅਸੁਨਿ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਬਸੀਠਾ ॥

ਪਰ ਹੁਣ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਸਾਖਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਧੀਰਜ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਸਹਿਜ ਵਿਚ, ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ, ਧੀਰਜ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਮਿਠਾਸ (ਖੁਸ਼ੀ) ਅਵੱਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਸੂ ਦੀ ਮਿਠੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਗੁਰੂ ਵਿਚੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੱਸ ਦਿਓ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀਗਾ, ਪੈਸੇ 'ਚ ਸੁਰਤ ਰਖਦਾ ਸੀ ਹਰ ਵਕਤ। ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਲਈ ਤਾਂ ਖਰਚਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ, ਉਹਦੇ ਲਾਲਚ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਬੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਪਦਾਰਥ ਆ ਜਾਣਾ ਛਕ ਲੈਣਾ ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਰਹਿਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ 'ਚ। ਸੱਪ ਆਇਆ, ਆ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਣ ਖਿਲਾਰ ਕੇ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ?

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਥੋਂ ਜਲ ਲਿਆਓ, ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਤੇ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿਓ ਇਹਦੇ। ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਜਲ ਪਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮਰ ਗਿਆ ਉਥੇ। ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਚ ਖੁੱਭਿਆ ਲੱਗਿਆ ਜਿਸਦੂੰ ਮਕਿ ਪੁਰਿਸ਼ ਨੇ ਕੋਠ ਜੀ ਵਿਖੇ ਪਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਲੀਰਤਨ ਸੁਰ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੁਕ ਸਾਈ ਰੁੜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁਜਾਈ ਸੀਗਾ ਇਥੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਬੜੀ ਦੁਰ ਦੁਰ ਤੁਕੋਂ ਜੋ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਕਹਿ ਰਸ ਭਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨੱਠਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਣੇ। ਆਪ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣੀ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਵਾਜ਼ magnetic (ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ) ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੜ੍ਹਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਤੋੜਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਉਸੇ ਵੱਕੀ ਵਿਚ ਤਪ ਕਰ ਰਹੇ ਮਹਾਨ ਤਪਸਵੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਸ ਵਜੋਂ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਵਹਿ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਤਪਸਵੀ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਵਰਗੀ ਉਚਾਈ ਵਿਚ ਉਚਾ ਉਠਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਜੀਵ ਭਾਵ ਤੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਣਜਾਣਪੁਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਸੰਤ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ

42 ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਵਖਰੀ ਹਸਤੀ ਬਣਦੇ 2017
ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਨਿਰਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਸੰਤ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ

ਆਤਮ ਗਿਆਨ

ਪ੍ਰਵਚਨ - ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸੰਪਾਦਕ - ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-40)

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਸਾਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ 10 ਸਾਲ ਬਾਦ ਉਹ ਆਪਣਾ ਲੜਕਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਣ ਤੇ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਲੋਕੀ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤ ਹੈ। ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਕਮਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਹੈ। ਸੋਝੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਡੋਰਾ ਡੋਰਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜਗੁ ਕਮਲਾ ਫਿਰੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰੀ ਆਇਆ
॥

ਅੰਗ - ੬੪੩

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨਾ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ
ਗਵਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੬੪੪

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ॥

ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੩

ਜੇ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲਵੇ ਫੇਰ ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣਾ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਭਾਵੇਂ ਜਿਤਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਗੁਣਨ ਦੀ ਕਾਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਖੋਜੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੰਸੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਜਿਤਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਫੜਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਬਹਿੰਦਾ, ਉਠਦਾ, ਖਾਂਦਾ, ਪੀਂਦਾ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਕਰਦਾ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਨਿਰੰਤਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ, ਵੱਖਿਆਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ, ਗੱਲ ਬੁੱਝਣ ਨਾਲ ਬਣਨੀ ਹੈ।

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥

ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥

ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥

ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥

ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਖ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੭

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸੱਖਾ ਰਾਹ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰਾਹ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਹੋਰ ਅੱਖੇ ਰਸਤੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਭਾਵ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਧੁਣੀਆਂ ਤਾਪਦੇ ਹੋ, ਭੁੱਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਪੁੱਠੇ ਲਟਕ ਕੇ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਚਾਬੀ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤੀ।

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਜਿਸ ਕਾ ਗਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ

॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ

ਸਰਣਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੦੫

ਸਿੱਖ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਬਚਨ ਕੋਈ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੇਸ਼ਟੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੋਤਰੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬਕਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਰਾਹ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਬੁਝ ਨ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੫

ਸ਼ਬਦ ਕਿਥੋਂ ਲਵੇਗਾ? ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਚੇਤਨ ਸ਼ਬਦ ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੁੱਝ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੁਰੂ

ਜੇਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਸਿਆ ਹੈ। "ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ" ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਅਗਲਾ ਅੱਖਰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਉਹ 'ਗੁਰ' ਦਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ 'ਗੁਰੂ' ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ 'ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਭੁਲੇਖਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਚੱਲਣਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੁਲ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰ
ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ ॥ ਅੰਗ -
੫੯੯

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਵੇਦ ਵੀ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਓਅੰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਈ, ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਈਸ਼ਵਰੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਕਲਮ ਨਾਲ ਫੱਟੀ ਤੇ ਲਿਖ ਲੈ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਖੁਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਖੁਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਸਿਰਫ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਪੈਗਾਮ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ।

ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥
ਅੰਗ - ੭

ਵੱਡੀ ਅਚਰਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਦੇ ਦੇ ਓਹਲੇ, ਲੇਕਿਨ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈਸਾ ਜੀ ਕੋਲ ਵੀ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਆਏ ਤੇ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਲਹਾਮ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੂਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਲਹਾਮ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅੰਜੀਲ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੋ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਇਆ ਉਹ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਸੀਨਾ ਬਸੀਨਾ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਹੁ ਆਪਹੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣਦਾ
ਮੈ ਕਹਿਆ ਸਭੁ ਹੁਕਮਾਉ ਜੀਉ ॥ ਅੰਗ - ੭੬੩
ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ
ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੇ ॥
ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਵ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ
ਜੇਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੇ ॥ ਅੰਗ- ੭੭੨

13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1565 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਏਮਨਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ ਤੇ ਉਹ 1578 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਕਿਸ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ, ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕ੍ਰੋਪਤਾ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਬਦਲਾ ਤਾਂ ਲਵੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਹੋਵੇ, ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦਇਆਲੂ ਹੈ।

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ॥ ਅੰਗ -
੨੭੫

ਗੁਰੂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹਨ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰ
ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ ॥ ਅੰਗ - ੫੯੯
ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ॥
ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝਿਯਹੁ ਹਮਾਰਾ॥ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਕੌਣ ਹੋਇਆ ਫਿਰ 'ਆਦਿ ਤੇ ਅੰਤ' ਇਕ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਾ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਤੇ 'ਸ਼ਬਦ' ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਉਂਤ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਾਜਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ 'ਨਾਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸਮਾਮੁ ॥
 ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥
 ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ਅੰਗ -
 ੨੯੩

ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਗੈਰ ਬਜਾਏ ਨਾਦ ਵਜਦੇ ਹਨ ਉਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਝੱਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ' ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਜੀ (ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਉਦਪੁਰੀਏ) ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆਂ ਬੈਠੇ ਸੀ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨਾਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਤਨਾ ਝਟਕਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਬੈਠੇ ਹੀ ਛੱਤ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਏ, ਸੰਭਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਗਰੁੱਤਵ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਆ ਗਏ, ਚੌਰ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਛੱਤ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਡੰਡਵਤ ਹੋ ਕੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਸੰਭਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਅਜਰ ਨੂੰ ਜਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਜਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ੋ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਰੰਟ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੇਤਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਝਰਨਾਹਟ ਤੇ ਆਤਮ ਰਸ, ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਛੇ ਘੰਟੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਲੰਮੇ ਪਏ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਲਾਈਟ ਦੇ ਵਰੋਲੇ ਫਲੈਸ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਲਾਈਟ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਉਸ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਰੰਟ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਦੋਂ ਛੇ ਘੰਟੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰੋਂ ਜਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਰ ਦੇ 376 ਚੱਕ ਮੁਰੱਬੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਚਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭੱਰਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਇਕ ਗਿੱਠ ਉਚਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦਾ ਕਿਲਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਕੇ ਵਗਾਰ ਤੇ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਟੋਕਰੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਰੀ ਇੱਟਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਓ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ

ਲਿਆਉਣ ਲਗ ਪਏ ਪਰ ਸਾਰੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਟੋਕਰੀ ਤਾਂ ਸਿਰ ਨੂੰ ਛੋਂਹਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ! ਮੇਰੀ ਖਤਾ ਮਾਫ ਕਰਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੁੱਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਬੁਝ ਨ ਪਾਇ ॥
 ਅੰਗ - ੫੫

ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਸਰੂਪ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਫੇਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਸਾਡੀ ਬੇਵਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜਾਣੋ ਤਾਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥
 ਅੰਗ - ੯੪੧

ਜਿਨਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੋਹਿਆ ॥
 ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੋਹਿਆ ॥ ਅੰਗ -
 ੩੯੭

ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਦੂਸਰਾ ਸਰੂਪ ਸ਼ਬਦ, ਤੀਸਰਾ ਉਹ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਖੰਡ ਚੱਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਕਲ ਚੱਲ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਵਲ-ਛਲ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜਾਣੇ ਹਨ ਤੇ ਜੀਵ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਪਹਿਲੇ ਜੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੂਰੇ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਤੇ ਜਨਕ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਘਰ ਘਰ ਹੋਇ ਬਹੈਂਗੇ ਰਾਮਾ।
 ਕੋਇ ਨਾ ਸਰੈ ਕਿਸੀ ਕਾ ਕਾਮਾ।

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਿਆਰਿਓ! ਭਰਮ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈ ਜਾਇਓ, ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰ ਕੇ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਓਗੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੁਗਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਸੰਤਾਂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ

ਮੱਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਣਗੇ
ਪਰ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ।

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ॥
ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ
ਸੇ ਹਰਿ ਜਨ ਪੂਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਿ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੧
ਗੁਰਮਤੀ ਪਰਗਾਸੁ ਹੋਇ ਸਚਿ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਤਿਥੈ ਕਾਲੁ ਨ ਸੰਚਰੈ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੫੫

ਬਿਨੁਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਦੇ, ਨਾ ਉਥੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਰਕਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਚੱਕਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਇਹ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲੋਸਫੀ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦੀ, ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੀ, ਪੰਜਵੀਂ, ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਬੀ.ਏ., ਐਮ.ਏ ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਮਝਣੀ ਔਖੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਔਖੀ ਗੱਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਸੁਣੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੀ ਹਾਂ, ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਸਥਿਰ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜਾਈਏ ਕਿ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੀਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਕਾਲ ਦੇ ਫੰਧੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਬਚਪਨ, ਜੁਆਨੀ ਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜਾਲ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਛਲੀ ਵਿਸਾਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਸ ਕੇ ਪਕੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲ ਤਾਂ ਬਿੱਲੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਆ ਕੇ ਗੁਲੇਲਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ।

ਨਹ ਬਾਰਿਕ ਨਹ ਜੋਬਨੈ ਨਹ ਬਿਰਧੀ ਕਛੁ ਬੰਧੁ ॥
ਓਹ ਬੇਰਾ ਨਹ ਬੁਝੀਐ ਜਉ ਆਇ ਪਰੈ ਜਮ ਫੰਧੁ ॥
ਅੰਗ - ੨੫੪

ਮਛਲੀ ਜਾਲੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਸਰੁ ਖਾਰਾ ਅਸਗਾਹੁ ॥

ਅਤਿ ਸਿਆਣੀ ਸੋਹਣੀ ਕਿਉ ਕੀਤੋ ਵੇਸਾਹੁ ॥
ਕੀਤੋ ਕਾਰਣਿ ਪਾਕੜੀ ਕਾਲੁ ਨ ਟਲੈ ਸਿਰਾਹੁ ॥ ੧ ॥
ਭਾਈ ਰੇ ਇਉ ਸਿਰਿ ਜਾਣਹੁ ਕਾਲੁ ॥
ਜਿਉ ਮਛੀ ਤਿਉ ਮਾਣਸਾ ਪਵੈ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲੁ
॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਅੰਗ - ੫੫

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤੁ ॥ ੧ ॥

॥
ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗੁਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ ॥
ਅੰਗ - ੬੩੧

ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੋਗਾਂ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਉਹ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ। ਪਿਆਰਿਆ! ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੂੰ ਲੱਗਿਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਜਿਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀਆਂ।

ਸੀਚਾਨੇ ਜਿਉ ਪੰਖੀਆ ਜਾਲੀ ਬਧਿਕ ਹਾਥਿ ॥
ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਹੋਰਿ ਫਾਥੇ ਚੋਗੈ ਸਾਥਿ ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਚੁਣਿ ਸੁਟੀਅਹਿ ਕੋਇ ਨ ਸੰਗੀ ਸਾਥਿ ॥

ਅੰਗ - ੫੫

ਚਬਣ ਚਲਣ ਰਤੰਨ ਸੇ ਸੁਣੀਅਰ ਬਹਿ ਗਏ ॥
ਹੋਤੇ ਮੁਤੀ ਧਾਹ ਸੇ ਜਾਨੀ ਚਲਿ ਗਏ ॥ ਅੰਗ -
੧੩੮੧

ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਤੀਆਂ, ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਕੰਨ ਦਿਤੇ, ਜਦੋਂ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ ਦੰਦ ਦੇ ਦਿਤੇ, ਫੇਰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਗਏ। ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦਿਸਣੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ, ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਦੰਦ ਖਾਣ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਏ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਤੇ ਖਚਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਸੁੱਟ ਖਾਧੀ, ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਹੱਟ ਗਈ। ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਘਰੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਫੁਲ ਹਨ, ਉਹ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਰੀਰ ਸੁਝਾਉਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਫੇਰ ਵੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਸ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਖੱਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ

ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ।

ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-50)

ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ, ਨੌਂ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਉਥੇ ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਜੇ ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਹਿਤ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਥੇ ਫੇਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਇਆ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਮਾਂ ਘੜ ਕੇ ਦਿੰਦੇ, ਨਾਲ ਸੇਵਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ। ਉਥੇ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਵਾਈ ਤੇ ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਦੇਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ। ਕਿੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਚਾਲੇ ਪਾਉਣੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਰਦ ਨਾਲ ਉਹ ਕਰਰਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜੁਲਮ ਕੀਤੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਰਮੱਦ ਵਰਗੇ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਾਰ ਦਿਤੀ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਕਿੱਡੀਆਂ ਇਹਨੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੱਥ ਉਸ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹਦੇ ਪਾਪ ਕੰਬਦੇ ਨੇ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪਛਤਾਵਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 88 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਦੋ ਭਰਾ ਸਨ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸੇਵਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬੜੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ, ਆਹ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ

ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘਾ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾਵਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਚੱਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਅਜੇ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਅ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਭ ਚਲੇ ਗਏ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸਰਪਰ ਘੋੜੇ ਦੌੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੋ। ਨਾਲ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਰੁਮਾਲ ਲੈ ਜਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਣ ਪਾਇਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਉਲੰਘ ਕੇ ਜਾਇਓ। ਪਰ ਘਰ ਪਿਆਰਾ ਸੀ, ਆ ਗਏ। ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਸੀ, ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਣੈ, ਕੀਹਨੇ ਨਿਤਰਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਗਰਬੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਰੰਕੁ ਨ ਹਸੀਐ ਕੋਇ॥

ਅਜਹੁ ਸੁ ਨਾਉ ਸਮੁੰਦੁ ਮਹਿ ਕਿਆ ਜਾਨਉ ਕਿਆ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੬

ਪਿਆਰਿਓ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਗਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਚੱਲ। ਕਹਿੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗਾ ਤੇ ਘਰ ਸਾਂਭ ਜਾ ਕੇ। ਏਧਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਮੈਂ ਕਰੂੰਗਾ।

ਸਵੇਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭਾਈ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਮੈਂ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਦੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਲਈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਡੱਲਿਆ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਵੀ ਵੇਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ -

ਲੋਗ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੁ ਤੇ ਤੋਰੈ ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ॥
ਅੰਗ- ੬੫੭

ਤੂੰ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਮਨ 'ਚ ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੱਖਣ 'ਚ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਫਰ ਮੁੱਕਣਾ ਹੈ।

ਉਹਨੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਜੜਾਊ ਕੰਗਣ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਆਪ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਨੇ, ਚਰਨਾਂ ਕੋਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਤੀਰ ਜਿਹੜਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦੇ।

ਹੁਣ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਕੁਛ ਵਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਨਸਾਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਾਂਗੇ। ਸੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਫਕੀਰ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਡੱਲੇ ਦੀ ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਵਾਜਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਓ ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ!!

ਤਾਂ ਫਕੀਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਨਾ ਡੱਲਾ, ਨਾ ਮੱਲਾ, ਰਹਿ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਕੱਲਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਿੱਡੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਕਹਿੰਦੇ -

ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਨਾ ਇਕੱਲਾ,
ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਅੱਲਾਹ।

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਹੁਣ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਇਹ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਆਈ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ। ਉਹਨੂੰ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੱਖਣ ਵਲ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਗਰੇ ਫੇਰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਜ਼ਰਾਨੇ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ 17 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਵਾਸਤੇ

ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆ, ਤੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਨਾ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਵਿਦਰੋਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨੀਂ ਪਿਆਰਿਆ। ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਸੇਵਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੰਦੇੜ ਵਿਖੇ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ, ਜੋ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਯੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਉਸ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਇਆ। ਜੰਤਰਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਨਾਲ ਪਲੰਘ ਉਲਟਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਣ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਹੰਦ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਸਰਹੰਦ ਫਤਹਿ ਕੀਤੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਨਾਦੇੜ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਦਰਬਾਰ ਸਜਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਦੋ ਪਠਾਣ ਵੀ ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜੰਗ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਾਲਚ 'ਚ, ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਂ ਬੀਰ ਆਸਣ 'ਚ ਬਿਰਾਜਦੇ ਜਾਂ ਬੱਜਰ ਆਸਣ 'ਚ ਬਿਰਾਜਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੇਟ 'ਚ ਕਟਾਰ ਖੋਭ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਾਮਾ ਫੜ ਕੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਝਟਕਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਜੋ ਜ਼ਖਮ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਕੀਮ ਭੇਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ।

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ, ਜਦੋਂ ਟਿੰਡ ਦਾ ਸਰ੍ਹਾਣਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਵੀ ਗਿੱਲੀ ਸੀ, ਪੋਹ ਮਹੀਨੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਠੰਢ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਨਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤਾਜ ਹੈ, ਨਾ ਹੱਥ 'ਚ ਬਾਜ ਹੈ, ਨਾ ਘੋੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾ ਪੈਰ 'ਚ ਜੋੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਉਲ੍ਹਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲ

ਪੁਰਖ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ -
 ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ॥
 ਪੰਥ ਪੁਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਉ ਸਾਜਾ॥
 ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਚ॥ਚੌਪਈ॥

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣਾ
 ਪਿਛਲਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਸਾਰਾ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਹੇਮ ਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾਂ॥
 ਸਪਤ ਸਿੰਗ ਸੋਭਿਤ ਹੈ ਤਹਾਂ॥
 ਸਪਤ ਸਿੰਗ ਤਿਹ ਨਾਮੁ ਕਹਾਵਾ॥
 ਪੰਡੁ ਰਾਜ ਜਹ ਜੋਗ ਕਮਾਵਾ॥
 ਤਹ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪੱਸਿਆ ਸਾਧੀ॥
 ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਿਕਾ ਅਰਾਧੀ॥
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪੱਸਿਆ ਭਯੋ॥
 ਦੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਗਯੋ॥
 ਤਿਨ ਜੋ ਕਰੀ ਅਲਖ ਕੀ ਸੇਵਾ॥
 ਤਾ ਤੇ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ ਦੇਵਾ॥

ਚੌਪਈ

ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।
 ਪਰ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਉਲਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ।
 ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਡੇ
 ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਸਾਡਾ -

ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਣਾ॥
 ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਰੋਗ ਰਜਾਈਆਂ ਦਾ ਓਢਣ,
 ਨਾਗ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਰਹਣਾ॥
 ਸੁਲ ਸੁਰਾਹੀ ਪੰਜਰੁ ਪਿਆਲਾ,
 ਬਿੰਗ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਹਣਾ॥
 ਯਾਰੜੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਬਰੁ ਚੰਗਾ,
 ਭਠ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਰਹਣਾ॥

ਧਿਆਲ

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਕਿੱਡਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ।
 ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਧਨੁਸ ਤੇ ਬਾਣ ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਟਾਂਕੇ
 ਲੱਗੇ ਸੀ ਉਹ ਕੜਕ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ
 ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ।
 ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਥੋਂ ਚਲੋ ਚਲੀ ਦੇ
 ਮੇਲੇ ਨੇ, ਇਤੇ ਕੀਹਨੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ -

ਏਕ ਸਿਵ ਭਏ ਏਕ ਗਏ, ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ,
 ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹੈ॥
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਔ ਪੁਰਾਨ ਕੇਤੇ, ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ
 ਸਮੂਹਨ ਕੈ ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਾਏ ਹੈ॥
 ਮੌਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ
 ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈ॥
 ਪੀਰ ਔ ਪਿਕਾਂਬਰ ਕੇਤੇ ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ
 ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੋਇਕੈ ਫੇਰੇ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈ॥

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿਤ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ

ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ, ਦੇਹ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ,
 ਸ਼ਬਦ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੀ
 ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਧੁਨ। ਉਹਦਾ ਮਿਲਾਪ ਸਦੀਵੀ
 ਹੈ। ਸਰੀਰ ਕਾਹਦੇ ਨੇ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਰੋਗਾਂ ਸੋਗਾਂ ਨਾਲ
 ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਦੀਵੀ
 ਮਿਲਾਪ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ, ਇਸ
 ਸਰੀਰ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਜੀ ਨੇ
 ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਹ ਜਪਿਓ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ
 ਤਾਬੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਸਰੀਰ
 ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
 ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਬਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ
 ਛਕਾ ਦਿਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ
 ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 'ਚ ਜੋਤ
 ਹੈ। ਜੁਗਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ।

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ॥

ਅੰਗ - ੮੭੯

ਸੁਰਤਿ ਤੇ ਸਬਦਿ ਦਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਗ
 'ਚ ਚੱਲ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ,
 ਕਿਹੜਾ?

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ
 ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ॥
 ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ
 ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮਤੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ॥

ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਆਹ ਸੀਸ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਮਸਾਣਾਂ ਅੱਗੇ
 ਨਾ ਝੁਕੇ। ਗ੍ਰਿਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਲੋੜ ਪੈਣੀ
 ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਬਿਰਥੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਓ, ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਾਓ,
 ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ। ਮੜ੍ਹੀਆਂ-ਮਸਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜ ਕੇ
 ਦੀਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ,
 ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ॥
 ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ
 ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ॥

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਜੋ
 ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ, ਨਾਰੀਅਲ, ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਸੀਸ
 ਝੁਕਾਇਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਤੁਸੀਂ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਣਾ।

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ,
 ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ॥

ਸਭ ਸਿੰਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗੁੰਥ॥

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 53 'ਤੇ)

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-53)

ਨਿਰਵੈਰ - ਨਿਰਭਉ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਦੂਜਾ ਸੰਕਲਪ 'ਨਿਰਵੈਰ' ਹੈ। ਨਿਰਵੈਰ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹਨ ਵੈਰ (ਦੁਸ਼ਮਣੀ) ਰਹਿਤ, ਦਵੈਸ਼ ਬਿਨਾਂ। ਵੈਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿਚ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਈਰਖਾ, ਘ੍ਰਿਣਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਬਦਲੇ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। 'ਨਿਰਵੈਰ' ਦਾ 'ਨਿਰਭਉ' ਨਾਲ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਜੇ 'ਭਉ' ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਵੈਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵੈਰ ਅਤੇ ਡਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੀ ਅਰਥ ਰਖਦੇ ਹਨ ਜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਸਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤਾਂ ਅਦਵੈਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਵੈਰ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ।

ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਕਾਰਣ - ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੋੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਵੈਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਕਸਿਤ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿਦਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵੈਰਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਫਿਤਰਤ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਕਰਕੇ ਹਿਲਜੁਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਆਕਰਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਵੈਰ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਜ਼ਬੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵੈਰ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਵੈਰ ਅਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰਸਾ ਹਨ।

ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਕਾਰਣਾਂ ਵਿਚ ਧਨ, ਦੌਲਤ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਮੰਤਵ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਵੀ ਵੈਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਚਿਤਵਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਰੱਬ ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਹੈ? ਪੁਰਾਤਨ ਇੰਜੀਲ ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਈਰਖਾਲੂ, ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ, ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੂਸਾ ਯਾਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਅੱਲਾ ਮੋਮਨਾਂ ਲਈ ਰਹਿਮਾਨ, ਰਹੀਮ ਅਤੇ ਗਫੂਰ ਹੈ ਪਰ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਲਈ ਜੱਬਾਰ (ਜ਼ਾਲਮ)। ਇਸੀ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੰਦਰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ, ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਤ ਪੂਜ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਸਵਾਬ ਸਮਝਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਵੈਦਿਕ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੜਦੇ ਝਗੜਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਅੱਗ ਦੇ ਮੰਬੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਨਿਪਟਾਇਆ, ਸ਼ਿਵ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵੈਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ੂਦਰ ਓਮ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਇਕ ਸ਼ੂਦਰ ਦੂਜੇ ਸ਼ੂਦਰ ਦਾ ਮੰਤਰ - ਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਕ ਕ੍ਰੋੜ ਕੁਲਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫਰਤ, ਘ੍ਰਿਣਾ ਅਤੇ ਵੈਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਰਾਜਸੀ ਵੈਰ ਧਾਰਮਿਕ ਵੈਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਲੱਖਾਂ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੁਰਟੋਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵੈਰੀ ਕਈ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ, ਸ਼ੇਰ, ਭੇੜੀਏ ਆਦਿ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਵੈਰੀ ਮਨੁੱਖ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਹੈਂਸਿਆਰਾ ਦੈਂਤ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਜੁਲਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਉਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਚੰਗੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਵੈਰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ
- ਅਨੇਕ ਭਾਂਤੀ ਡਰਾਂ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤੀ ਵੈਰਾਂ ਵਿਚ ਤ੍ਰਾਸੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ੧੯ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਰੱਬ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ

ਇਕ ਜਾਤੀ, ਕੌਮ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜੱਬਾਰ ਅਤੇ ਕਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਤਿ, ਨਿਰੰਜਨ, ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ -

ਹਰਿ ਸਤਿ ਨਿਰੰਜਨ ਅਮਰੁ ਹੈ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥ ਅੰਗ- ੩੦੨

ਉਸ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਯਾਹੋਵਾਹਾ ਵਾਲਾ ਗੁੱਸਾ, ਕ੍ਰੋਧ, ਵੈਰ ਜਾਂ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਿੱਠ-ਬੋਲੜਾ ਸਾਜਨ ਹੈ, ਜੋ ਕ੍ਰੋਧ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਭਾਖਿਆ ਅਪਾਰ-ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੋਰਾ ॥ ਅੰਗ-
੨੮੪

ਉਹ ਬਖਸ਼ੰਦ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਚੰਗੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜੈਸਾ ਬਾਲਕੁ ਭਾਇ ਸੁਭਾਈ ਲਖ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਵੈ ॥
ਕਰਿ ਉਪਦੇਸੁ ਝਿੜਕੇ ਬਹੁ ਭਾਤੀ
ਬਹੁੜਿ ਪਿਤਾ ਗਲਿ ਲਾਵੈ॥ ਅੰਗ- ੬੨੪

ਨਿਰਭਉ ਕੀਏ ਸੇਵਕ ਦਾਸ ਅਪਨੇ ਸਗਲੇ ਦੂਖ ਬਿਦਾਰੈ ॥
ਅੰਗ- ੧੨੧੮

ਉਸ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਉਹ ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਡਰ, ਸਰੀਕਾ ਦੁੰਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸਹਿਜ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਿਦਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਡਰ ਅਤੇ ਵੈਰ ਦੂਤ ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੂਜੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਗਾਨਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪਸਾਰੇ - ਧਨ, ਦੌਲਤ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਖੁਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵੈਰ ਦੇ ਭਾਵ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਤ ਤੋਂ ਉਲਟ - ' ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਜਾਂ ਬਿਗਾਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਿਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ -

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ
ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥
ਅੰਗ- ੧੨੯੯
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਪੂਰਨ ਜੋਤਿ ਸਮਾਈ ॥
ਅੰਗ- ੫੯੬

'ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ' ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਜਾਤ, ਜਨਮ, ਨਸਲ, ਦੇਸ, ਭੇਸ, ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਰਖ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰਲੀ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ ਜੋਤਿ ਅਸਲ ਵਸਤ ਹੈ। ਜਾਤੀ-ਵੰਡ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਜਾਤਿ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕੋ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਜਾਤਿ ਦਾ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਗੰਵਾਰ ਹਨ।

ਫਕੜ ਜਾਤੀ ਫਕੜੁ ਨਾਉ ॥
ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਇਕਾ ਛਾਉ ॥
ਆਪਹੁ ਜੇ ਕੋ ਭਲਾ ਕਹਾਏ ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਪੈ ਜਾ ਪਤਿ ਲੇਖੈ ਪਾਏ ॥ ਅੰਗ-
੮੩

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਧਰਤੀ, ਅਗਨੀ, ਆਕਾਸ਼, ਸੂਰਜ, ਚੰਨ ਆਦਿ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਵਤੀਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹੋ ਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ॥
ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਅਲੇਪ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦਾ ਨਿਰਦੋਖ ॥
ਜੈਸੇ ਸੂਰੁ ਸਰਬ ਕਉ ਸੋਖ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮਾਨਿ ॥
ਜੈਸੇ ਰਾਜ ਰੰਕ ਕਉ ਲਾਗੈ ਤੁਲਿ ਪਵਾਨ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਧੀਰਜੁ ਏਕ ॥
ਜਿਉ ਬਸੁਧਾ ਕੋਊ ਖੋਦੈ ਕੋਊ ਚੰਦਨ ਲੇਪ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਇਹੈ ਗੁਨਾਉ ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਪਾਵਕ ਕਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੨

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦਾ ਹੈ; ਸੰਤ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਪਾਕ ਹੈ, ਭਗਤ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਵੈਰ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬੈਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਰੇ ਮੀਤ ਅਤੇ ਸੱਜਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰ

ਅੰਦਰਹੁ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰੁ ਅੰਦਰਹੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਹੈ

ਸਭੁ ਦੇਖੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਇਕੁ ਸੋਇ॥

ਅੰਗ- ੩੦੨

ਇਹ ਇੱਕੋ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜੈਸੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਸਰੂਪ ਉਹ ਆਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਜੇਹਾ ਸੇਵੈ ਤੇਹੋ ਹੋਵੈ.....॥

ਅੰਗ

- ੫੪੯

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਵੀ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣਗੇ -

ਜਿਨ ਨਿਰਭਉ ਜਿਨੁ ਹਰਿ ਨਿਰਭਉ ਧਿਆਇਆ ਜੀਉ

ਤਿਨ ਕਾ ਭਉ ਸਭੁ ਗਵਾਸੀ ॥

ਅੰਗ -

੩੪੮

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੂਲ ਡਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਰਚਨਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਦੈਵੀ ਹੁਕਮਿ-ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ ਕੁਦਰਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਕਮਿ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਣਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੋ ਹਸਤੀ ਦੇ ਮਿਟ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਆਤਮਾ ਹੈ। ਵਿਨਾਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਅਮਰ ਹੈ। ਡਰ ਓਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਡਰਿ ਡਰਿ ਮਰਤੇ ਜਬ ਜਾਨੀਐ ਦੂਰਿ ॥

ਡਰੁ ਚੁਕਾ ਦੇਖਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੯

ਹਉਮੈ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਸਾਰ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਅਸਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਡਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਯੋਗ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ -

ਤੇਰੇ ਸੇਵਕ ਕਉ ਭਉ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਜਮੁ ਨਹੀ ਆਵੈ ਨੇਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੯

ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਖਸਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਜਮ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ ਬੁਝਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੫੭੭

ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਿਰਭਉ ਕੋ ਨਹੀ॥

ਅੰਗ- ੫੮੮

ਹੁਕਮਿ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਭੈ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ -

ਭੈ ਤੇ ਨਿਰਭਉ ਪਾਈਐ.....॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੮

ਭੈ ਬਿਨ ਕਿਨੈ ਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਪਾਇਆ.....॥

ਅੰਗ -

੧੧੧੯

ਇਹ ਨਿਰਮਲ ਭਉ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਡਰ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਡਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨ ਵਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਰਮ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਭੈ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਨਿਰਭਉ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਗੁਣ ਹਿਰਦੈ ਟਿਕਹਿ ਤਿਸ ਕੈ

ਜਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਭਉ ਭਾਵਨੀ ਹੋਈ ॥

ਬਿਨੁ ਭੈ ਕਿਨੈ ਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਪਾਇਆ

ਬਿਨੁ ਭੈ ਪਾਰਿ ਨ ਉਤਰਿਆ ਕੋਈ ॥

ਭਉ ਭਾਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਾਨਕ ਤਿਸਹਿ ਲਾਗੈ

ਜਿਸੁ ਤੂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਹਿ ॥

ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਅਸੰਖ

ਜਿਸੁ ਤੂ ਦੇਵਹਿ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਤਿਸੁ ਮਿਲਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੧੫-੧੬

ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮ-ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਡਰ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭੈ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ਨ ਲੰਘਿਸਿ ਪਾਰਿ॥

ਅੰਗ- ੧੫੧

ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਨਿਰਭਉ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਭੈ-ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਨਿਰਵੈਰ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਰ ਭਾਵਾਂ, ਈਰਖਾ, ਘਿਰਣਾ, ਬਦਲੇ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਕਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡਰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵਡੇਰੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੁਝ ਭੈ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੇ ਭੈਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ ਰੱਬੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕੇਵਲ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰ ਅਤੇ ਵੈਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉ ਨਿਰਭਉ ਹੋਈ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਓਲਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੦

ਮੈਕਨਟਾਇਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਸੀਮਿਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਸੀਮ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਅੱਛਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਰਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਹੱਦ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਨਿਰਭੈਤਾ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਗੁਣ ਭਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਉਸ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਸ਼ਟ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ 'ਨਿਰਭਉ' ਅਤੇ 'ਨਿਰਵੈਰ' ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਰਨ, ਡਰਨ, ਬਿਨਸਨ, ਕਾੜ੍ਹਿਆਂ, ਭੁੱਖਾਂ, ਦੁੱਖਾਂ, ਬੰਧਨਾਂ, ਪੰਦਿਆਂ, ਪਾਪਾਂ ਅਤੇ ਸੋਚਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਡਰ ਅਤੇ ਵੈਰ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਬੜੇ ਕਮਾਲ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੋਕੀ ਵਿਕਸਿਤ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਐਨ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਇਹ ਹਨ -

- ਨਾ ਓਹੁ ਮਰਤਾ ਨਾ ਹਮ ਡਰਿਆ ॥
- ਨਾ ਓਹੁ ਬਿਨਸੈ ਨਾ ਹਮ ਕੜਿਆ ॥
- ਨਾ ਓਹੁ ਨਿਰਧਨੁ ਨਾ ਹਮ ਭੁਖੇ ॥
- ਨਾ ਓਸੁ ਦੁਖੁ ਨ ਹਮ ਕਉ ਦੁਖੇ ॥ ੧ ॥
- ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਉ ਮਾਰਨਵਾਰਾ ॥
- ਜੀਅਉ ਹਮਾਰਾ ਜੀਉ ਦੇਨਹਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
- ਨਾ ਉਸੁ ਬੰਧਨ ਨਾ ਹਮ ਬਾਧੇ ॥
- ਨਾ ਉਸੁ ਧੰਧਾ ਨਾ ਹਮ ਧਾਧੇ ॥
- ਨਾ ਉਸੁ ਮੈਲੁ ਨ ਹਮ ਕਉ ਮੈਲਾ ॥
- ਓਸੁ ਅਨੰਦੁ ਤ ਹਮ ਸਦ ਕੇਲਾ ॥ ੨ ॥
- ਨਾ ਉਸੁ ਸੋਚੁ ਨ ਹਮ ਕਉ ਸੋਚਾ ॥
- ਨਾ ਉਸੁ ਲੇਪੁ ਨ ਹਮ ਕਉ ਪੋਚਾ ॥
- ਨਾ ਉਸੁ ਭੁਖ ਨ ਹਮ ਕਉ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ॥
- ਜਾ ਉਹੁ ਨਿਰਮਲੁ ਤਾਂ ਹਮ ਜਚਨਾ ॥ ੩ ॥
- ਹਮ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਏਕੈ ਓਹੀ ॥
- ਆਗੈ ਏਕੈ ਨਾਹੀ ॥
- ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਖੋਏ ਭੁਮ ਭੰਗਾ ॥

ਹੁਣ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ -

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ।

ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦੇਹ ਧਾਰਨ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਆਈ, ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਬਾਣੀ ਆਈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ

ਪਾਧਰੁ ਮੁਕਤਿ ਜਨਾਵੈਗੋ॥

ਅੰਗ - ੧੩੦੯

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੀਏ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਰੂਹਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਨਿਗੁਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ -

ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ ਗੁਰੁ ਨਹੀ ਕੋਈ

ਨਿਗੁਰੇ ਕਾ ਹੈ ਨਾਉ ਬੁਰਾ॥

ਅੰਗ- ੧੩੦੯

ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਛ ਵਾਰ ਦਿਤਾ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਸਰਬੰਸ ਤੱਕ ਵਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਹ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੈ, ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤਿ॥

ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਓ, ਪਰਤੀਤ ਲਿਆਓ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਓ, ਅੰਦਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਅੰਤਮ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇਈਏ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੀਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸੁਖੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਥੋਂ ਜਾਣੈ, ਫੇਰ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਉਥੇ ਵੀ ਫੇਰ ਕੋਈ ਓਏ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗਾ -

ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੈ ਨ ਕੋਉ॥

ਆਉ ਬੈਠੁ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੋਉ॥

ਅੰਗ- ੨੫੨

ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਦਾ ਹੀ -

ਦੁਕਾਲੰ ਪੁਣਾਸੀ ਦਿਆਲੰ ਸਰੂਪੇ॥

ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗੇ ਅਭੰਗੰ ਬਿਭੁਤੇ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਉਹ ਸਦਾ ਨਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਲੋੜ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ, ਪਰਤੀਤ ਦੀ, ਭਰੋਸੇ ਦੀ, ਭਾਵਨਾ ਦੀ। ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਅ ਲਓਗੇ, ਫੇਰ ਲੋਕ ਵੀ ਸੁਖੀ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵੀ ਸੁਹੇਲੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ - ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ

ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-55)

ਮੂਲ

18. ਕਸਮ ਮੁਸਹਫ਼ੇ ਖ਼ਦੀਯਹ ਗਰ ਈਂ ਖੁਰਮ।

ਨਾ ਅਫ਼ਵਾਜ਼ ਅਜ਼ੀਂ ਜ਼ੇਰਿ ਸੁਮ ਅਫ਼ਗਨਮ।

ਅਰਥ - ਮਸਹਫ਼ੇ - ਕੁਰਾਨ, ਖ਼ਦੀਯਹ: ਫਰੇਬ, ਖੁਰਮ:ਮੈਂ ਖਾਂਦਾ, ਸੁਮ:ਪੈਰ, ਅਫ਼ਗਨਮ: ਮੈਂ ਪੁੱਟਣ ਦਿੰਦਾ।

ਅਨੁਵਾਦ

ਜੇ ਮੈਂ ਵੀ ਫਰੇਬੀ ਕਸਮ ਖਾਂਦਾ,
ਮਿਰਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪਰਬਤੇ ਗੱਜਦਾ।

ਜੇ ਮੈਂ ਵੀ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਫਰੇਬੀ ਕਸਮ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦਾ ਪੈਰ ਪਹਾੜੋਂ ਹੇਠ ਨਾ ਲਹਿਣ ਦਿੰਦਾ।

ਮੂਲ

19. ਗੁਰਸਨਹ ਚਿਹ ਕਾਰਿ ਕੁਨੱਦ ਚਿਹਲ
ਨਰ।

ਕਿਹ ਦਹ ਲੱਕ ਬਰਾਯਦ ਬਰੋ ਬੇਖਬਰ।

ਅਰਥ - ਗੁਰਸਨਾ:ਭੁੱਖੇ, ਕਾਰ:ਕੰਮ, ਕੁਨੱਦ:ਕਰਦੇ, ਚਿਹਲ ਨਰ:ਚਾਲੀ ਬੰਦੇ, ਦਹ ਲੱਕ:ਦਸ ਲਖ, ਬਰਾਯਦ:ਟੁੱਟ ਪਏ।

ਅਨੁਵਾਦ

ਤਿਰੀ ਅਣਗਿਣਤ ਫੌਜ ਦੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ।
ਚਾਲੀ ਭੁੱਖੇ ਸ਼ੇਰਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਟੁੱਟ ਪਈ।

ਚਾਲੀ ਭੁੱਖੇ ਬੰਦੇ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਦਸ ਲੱਖ ਫੌਜ ਅਚਾਨਕ ਟੁੱਟ ਪਈ।

ਮੂਲ

20. ਕਿ ਮੈਮਾਂ ਸ਼ਿਕਨ ਬੇਦਰੰਗ ਆਮਦੰਦ।

ਮਯਾਂ ਤੇਗੇ ਤੀਰੇ ਤੁਫੰਗ ਆਮਦੰਦ।

ਅਰਥ - ਪੈਮਾਂ ਸ਼ਿਕਨ: ਬਚਨ-ਤੇੜ, ਬੇਦਰੰਗ:ਝਟਪਟ, ਆਮਦੰਦ: ਆ ਗਏ, ਤੁਫੰਗ:ਬੰਦੂਕ

ਅਨੁਵਾਦ

ਇਹ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਕੂੜੇ ਵਧੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ,
ਤੇ ਕੀਤੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ।

ਇਹ ਬਚਨ-ਭੰਗੀਏ ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਮੂਲ

21. ਬ ਲਾਚਾਰਗੀ ਦਰਮਯਾਂ ਆਮਦਮ।

ਬ ਤਦਬੀਰਿ ਤੀਰੇ ਤੁਫੰਗ ਆਮਦਮ।

ਅਰਥ - ਬ ਲਾਚਾਰਗੀ:ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਾਲ, ਬ ਤਦਬੀਰ:ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ।

ਅਨੁਵਾਦ

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਮਰ ਗਈ ਆਸ ਤੇ,
ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਇਆ ਬਚਾਅ ਵਾਸਤੇ।

ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਅਪੀਨ ਮੈਂ ਵੀ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਤੀਰਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ।

ਮੂਲ

(22) ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਹ ਹੀਲਤੇ ਦਰਗੁਜ਼ਸ਼ਤ।

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ।

ਅਰਥ - ਹਮਹ:ਸਾਰੇ, ਹੀਲਤੇ:ਢੰਗ, ਦਰਗੁਜ਼ਸ਼ਤ:ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ, ਹਲਾਲ:ਜਾਇਜ਼, ਦਸਤ:ਹੱਥ

ਅਨੁਵਾਦ

ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਲੰਘੇ ਸਿਰੋਂ ਇੰਤਹਾ,
ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕਣੀ ਬਸ਼ਾ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਮੂਲ

23. ਚਿਹ ਕਸਮਿ ਕੁਆਂ ਮਨ ਕੁਨਮ ਏਤਬਾਰ।

ਵਗਰਨਹ ਤੂ ਗੋਈ ਮਨ ਈਂ ਰਾਹ ਚਿਹ ਕਾਰ।

ਅਰਥ - ਮਨ ਈਂ ਰਾਹ ਚਿਹ ਕਾਰ: ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਅਨੁਵਾਦ

ਮੁਕਰਿਆਂ ਸੋ ਮੋਇਆ, ਕਸਮ ਜਾਨ ਦੀ।
ਕੁਫਰ ਹੈ ਤਿਰੀ ਕਸਮ ਕੁਰਆਨ ਦੀ।

ਜੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਰਸਤੇ (ਲੜਾਈ ਦੇ) ਪੈਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਮੂਲ

24. ਨ ਦਾਨਮ ਕਿਹ ਈਂ ਮਰਦਿ ਰੋਬਾਹ ਪੇਚ।

ਮਗਰ ਹਰਗਿਜ਼ੀਂ ਰਾਹ ਨਿਆਰਦ ਬ ਹੇਚ।

ਅਰਥ - ਨ ਦਾਨਮ: ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ, ਰੋਬਾਹ ਪੇਚ: ਲੁੰਬੜੀ ਵਾਂਗ ਮੱਕਾਰ, ਬ ਹੇਚ: ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ, ਨਿਆਰਦ: ਨਾ ਆਉਂਦਾ।

ਅਨੁਵਾਦ

ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਿਰੇ ਕਪਟ ਦਾ,
ਨਹੀਂ (ਤਾਂ) ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਮਿਰਾ ਰਾਸਤਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਆਦਮੀ ਏਨਾ ਮੱਕਾਰ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਰਾਹ ਤੇ ਕਦੀ ਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਮੂਲ

25. ਹਰਾਂ ਕਸ ਕਿਹ ਕੋਲਿ ਕੁਰਆਂ ਆਯਦਸ
ਨ ਜੋ ਬਸਤਨੋ, ਕੁਸਤਨੋ ਬਾਯਦਸ।

ਹਰਾਂ ਕਸ:ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ, ਆਯਦਸ: ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ, ਬਸਤਨ:ਕੈਦ ਕਰਨਾ, ਕੁਸਤਨ:ਮਾਰਨਾ, ਬਾਯਦਸ:ਚਾਹੀਦਾ

ਅਨੁਵਾਦ

ਕੁਰਾਨੀ ਕਸਮ ਦਾ ਵਸਾਹ ਕਰਨ ਜੋ,
ਹਾਂ ਮੋਮਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਿਵੇਂ ਮਰ ਸੇ?

ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਕੁਰਾਨੀ ਕੋਲ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ, ਉਹਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮੂਲ

26. ਬ ਰੰਗਿ ਮਗਸ ਸਯਾਹਪੋਸ ਆਮਦੰਦ।

ਬ ਯਕ-ਬਾਰਗੀ ਦਰ ਖਰੋਸ ਆਮਦੰਦ।

ਅਰਥ - ਮਗਸ: ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ, ਸਯਾਹਪੋਸ:ਕਾਲੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਆਮਦੰਦ:ਆਏ, ਬਯਕ ਬਾਰਗੀ:ਇਕਦਮ, ਖਰੋਸ:ਜੋਸ਼

ਅਨੁਵਾਦ

ਸਿਆਹ-ਪੋਸ ਲਸ਼ਕਰ ਤਿਰਾ ਭਿਣਖਿਆ,
ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦਾ ਕੋਈ ਡੂਮਣਾ।

ਤੇਰੀ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਮਖਿਆਲ ਵਾਂਗ ਆਈ ਅਤੇ ਇਕ ਦਮ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਮੂਲ

27. ਹਰਾਂ ਕਸ ਜਿ ਦੀਵਾਰ ਆਮਦ ਬਰੂੰ।

ਬਖੁਰਦਨ ਯਕੇ ਤੀਰ ਸੁਦ ਗਰਕਿ ਖੂੰ।

ਅਰਥ - ਹਰਾਂ ਕਸ:ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਬਰੂੰ:ਬਾਹਰ, ਬਖੁਰਦਨ:ਖਾ ਕੇ, ਗਰਕਿ ਖੂੰ:ਖੂਨ ਵਿਚ ਲੱਥ ਪੱਥ

ਅਨੁਵਾਦ

ਗੜੀ ਜੇਸ ਵੀ ਛੱਡੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ,

ਵਗੀ ਤੁਰਤ ਉਹਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਨਦੀ।

ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਦੀਵਾਰ (ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਦੀ) ਦੀ ਓਟ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਇਕੋ ਤੀਰ ਖਾ ਕੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ।

ਮੂਲ

28. ਕਿਹ ਬੇਰੂੰ ਨਿਆਮਦ ਕਸੇ ਜੋ ਦੀਵਾਰ।

ਨ ਖੁਰਦੰਦ ਤੀਰੋ ਨ ਗਸਤੰਦ ਖਾਰ।

ਅਰਥ - ਨਿਆਮਦ: ਨਾ ਆਏ, ਖੁਰਦੰਦ: ਖਾਏ, ਗਸਤੰਦ:ਹੋਏ, ਖਾਰ:ਖੱਜਲ

ਅਨੁਵਾਦ

ਤੇ ਬਾਕੀ ਗੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਡਟ ਗਏ,
ਖੁਆਰੀ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਤੋਂ ਏਕਣ ਬਚੇ।

ਜਿਹੜੇ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਓਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਏ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰ ਖਾਏ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋਏ।

ਮੂਲ

29. ਚੂੰ ਦੀਦਮ ਕਿ ਨਾਹਰ ਬਿਆਮਦ ਬਜੰਗ।

ਚਸ਼ੀਦਹ ਯਕੇ ਤੀਰ ਤਨਿ ਬੇਦਰੰਗ।

ਅਰਥ - ਚੂੰ ਦੀਦਮ: ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਬਿਆਮਦ ਬਜੰਗ : ਜੰਗ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਚਸ਼ੀਦਹ:ਚੱਖਿਆ, ਬੇਦਰੰਗ: ਝੱਟ ਪੱਟ

ਅਨੁਵਾਦ

ਮੈਂ ਰਣ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨਾਹਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ।
ਮਿਰਾ ਉਡਣਾ-ਸੱਪ ਓਸ ਨੂੰ ਲੜ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਨਾਹਰ (ਕੋਟਲੇ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦਾ ਭਾਈ) ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੁੱਦਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਕ ਦਮ ਮੇਰੇ ਤੀਰ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚੱਖਿਆ ਜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਮੂਲ

30. ਹਮਾਮਰ ਗੁਰੇਜੰਦ ਬ ਜਾਏ ਮੁਸਾਫ਼।

ਬਸੇ ਖਾਨਹ ਖੁਰਦੰਦ ਬੇਰੂੰ ਗੁਜਾਫ਼।

ਅਰਥ - ਗੁਰੇਜੰਦ:ਦੌੜ ਗਏ, ਬਜਾਏ ਮੁਸਾਫ਼ : ਰਣ ਭੂਮੀ ਤੋਂ, ਗੁਜਾਫ਼ : ਗੱਪੀ, ਬਸੇ : ਕਈ

ਅਨੁਵਾਦ

ਕਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵੱਟ ਵੇਖ ਕੇ,
ਬੜੇ ਖਾਨ ਗੱਪੀ ਹਰਨ ਹੋ ਗਏ।

ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਈ ਗੱਪੀ ਪਠਾਣ ਰਣਭੂਮੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੱਜ ਨਿਕਲੇ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਨੌ ਰਤਨ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-58)

ਕਲਕੱਤੇ ਫੇਰੀ

ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫਿਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਟੜਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੈਗਨ ਪਰ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਸਨ। ਇਕ ਸਫਰ ਸਾਂਝਾ ਸੁਖਾਵਾਂ ਤੇ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਥੇ ਚਾਹੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਫਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮੁਕਾਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵੀ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਚਲਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਲਕੱਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਜਗਤ ਸੁਧਾਰ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਲਦਾ। ਆਏ ਗਏ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਣ ਰੋਟੀ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਛਕਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਤਦ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾਈ। ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਦ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਚੰਗੇ ਸਾਊ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਬਗੈਰ ਲੰਗਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਅਧੂਰਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਥੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਲੱਬਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਪਾਰਕਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਫੜਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਹਰੀ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਰਾਹ ਫੜੀ। ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਨਿਤਨੇਮੀ ਬਣੇ। ਅਤੀ ਉਤਮ ਕਰਮੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਿਮਰਨ ਤੇ

ਸਾਧਨਾ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲਿਵ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਆਰੰਭੇ। ਖਟੜੇ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਤ ਸੇਵੀ ਸਨ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਧੀਰਜ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

ਰਾਂਚੀ ਫੇਰੀ

ਰਾਂਚੀ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਅਤੀ ਰਮਣੀਕ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੰਬਰ ਦੋ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਹੀ ਕਟਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਰਾਂਚੀ ਪੁਜਦੇ ਹਨ। ਰਾਂਚੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵੱਡੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਰਾਂਚੀ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਤਦ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਂਚੀ ਦੇ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਂਚੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕੋਠੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅਖੰਡਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਾਰਚ 1953 ਨੂੰ ਆਪ ਰਾਂਚੀ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਕਲਕੱਤੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਅੰਦਰ ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਂਚੀ ਤਕ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਲਕੱਤੇ ਫੇਰੀ ਦੇ ਵਹਿਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸੀ। ਰਾਂਚੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮੇਤ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਗੋਲੇ ਤੇ ਫੋਕੇ ਫਾਇਰ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੀਵਾਨ ਆਰੰਭ ਹੋਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਰ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਆਮ ਲੋਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਵੀਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕਈ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਘਰੀਂ ਚਰਨ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਕਿ ਹਰ ਘਰ ਚਰਨ ਪੈ ਸਕਣ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਰਾਂਚੀ ਤੋਂ ਮੁੜਦਿਆਂ ਕਾਨਪੁਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅੰਦਰ

ਦੀਵਾਨ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸੇ। ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਰਹੇ। ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ 175 ਦਮੜੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ 125 ਹੋਰ ਕੋਲੋਂ ਪਾ ਕੇ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਦੀ ਖੁਲੀ ਦੇਗ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਿਯਮ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਕੋਲੋਂ ਭੇਟਾ ਦੇਣੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਨਾਲ ਰਿਹਾ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਿਉਂ ਗਏ?

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਮਨਸੂਰੀ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਥੋਂ ਚਲ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਵਾਹੇ ਦਾਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ ਸਨ। ਮਾਨੋ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਚੁੰਬਕ ਪੱਥਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇਵਤ ਆਪਣੇ ਵਲ ਲਈ ਆਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਸਤ ਸਨ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨਸੂਰੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਬਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਬਰਫਾਂ ਦੀ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਹਿਰਦਾ ਕੁਰਲਾਂਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੁਜੇ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤਿਆਰੀ ਹੋਈ। ਸਰਦਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਰਨੇਵਾਲਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੋਟੋ ਗਰਾਫਰ, ਬਾਬੂ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਹੀ ਦਿਨ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸੇਵਕ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਰੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬੂ ਜੀ ਸਮੇਤ ਡਲ ਵਲ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲ ਪਏ।

ਗੱਡੀ ਅਜੇ ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੂਰ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਡੀ ਨੇ ਰਾਹ ਆ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਗੱਡੀ ਰੁਕੀ ਤਦ ਸਰਦਾਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਨੇ ਆ ਚਰਨ ਫੜੇ ਤੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਬਿਪਤਾ ਸਮੇਂ ਆ ਬਾਂਹ ਫੜਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ।" ਇਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸੇ

ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਗਏ ਜਿਥੇ ਬਜ਼ੇਰ ਹਾਊਸ ਬੋਟ ਪਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਕਾਕਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੇਰੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਝੀਲ ਵਿਚ ਡਿੱਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪਰਤ ਕੇ ਲੱਭਾ ਨਹੀਂ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਏ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਉਹ ਬੱਚਾ ਕਿਧਰੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰੇ ਸਾਲ ਦੂਸਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਘਰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਗੱਦ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ। ਸੋ ਇਹ ਦੰਪਤੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਪਰ ਹੁਣ ਮਨ ਦੁਖੀ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਟਿਕਾਉ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਰੀ ਧਰਵਾਸ ਸੀ ਜੋ ਸਦਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਬੱਚਾ ਆਇਆ ਜੋ ਚਿਰੰਜੀਵ ਹੈ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਹਿਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੈਰ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਨਸ਼ਾਤ ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਗ, ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਤਕ ਵੀ ਫਿਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਗੁਲਦਸਤੇ ਗੁਲ ਮਰਗ ਵੀ ਪਧਾਰੇ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕਾਰਾਗਰੀ ਅੰਦਰ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹੁ-ਵਾਹੁ ਦੇ ਆਤਮ ਨਾਦ ਵੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ। ਕਈ ਘੰਟੇ ਅਫੂਰ ਤੇ ਅਚਲ ਅਡੋਲ ਸਮਾਧੀਆਂ ਵੀ ਲਗਾਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਦੇ ਮਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੁਗਾਤ ਵਜੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਤੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਣ ਹਿਤ ਹਰ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਜੋ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਦੋ-ਦੋ ਰੁਪਏ ਦਿਤੇ ਸਨ।

ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤੇ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਾ ਕਰਨ। ਸੋ ਸੰਗਤ ਪੁਜੀ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸੇ ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਸਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਲੋਕਲ ਸਾਜ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੀ ਹਰੀ ਜਸ ਗਾਏ। ਹਰੀ ਰੰਗ ਰਤੇ ਮਸਤ ਦੀਵਾਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਦਿਲੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹਰ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਰੰਗ ਅੰਦਰ ਰਤੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਜਿਸ ਵੀ ਰੰਗ ਅੰਦਰ ਬੋਲਣ, ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਸਰਾਪੀ ਧਰਤੀ

ਬੱਚੇ ਸਦਾ ਹੀ ਅਖੜ ਤੇ ਖਰੂਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ

ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਤੇ ਮੰਦੀ ਕਰਤੂਤ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਾਰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਦਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਬੜੇ ਖਰੂਦੀ ਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਰਿਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੇਟ ਪਰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਬਾਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੁੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਤ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਦਸੋ ਮੁਨੀ ਜੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੌਣ ਜੰਮੇਗਾ? ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਰਿਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਤੋਂ ਉਹ ਜੰਮੇਗਾ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵੀ ਉਸ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਤੀਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਪਰ ਉਸ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੁਖੀ ਸੀ। ਨਗਰ ਸੇਡੇਵਾਲ ਬੁਰਜ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬਾਗੜੀਆ ਭਾਈ ਜੀ ਢਡੋਮਲ ਦੇ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਸਤੂਆਣੇ ਗੁਰੂ ਸਥਾਨ ਪਾਸ ਹੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਸਿਆੜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨਗਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੇਡੇਵਾਲ ਬੁਰਜ ਹੀ ਆ ਵਸੇ ਸਨ।

ਇਸ ਨਗਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਰ ਇਕ ਨਾਂਗਾ ਸਾਧ ਆ ਬੈਠਾ ਜੋ ਗਰਮੀਆਂ ਅੰਦਰ ਧੂਣੀਆਂ ਤਪਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਗਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸੰਤ ਨੂੰ ਆ ਘੇਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਦੱਸੋ ਸੰਤ ਜੀ ਨਗਰ ਦੇ ਭਾਗ ਕਿਵੇਂ ਉਘੜਨਗੇ? ਮਖੌਲ ਤਕ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜੇ ਖਿਝ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜੋ, ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਕੀਮਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਪਾੜ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਸੋ ਲਉ। ਉਸ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਰੇ ਧੂਣੇ ਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਫੂਕ ਦਿਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪ ਸੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆ ਜੱਫੀ ਪਾਈ। ਸਾਧ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦਿਤਾ, ਮੇਰਾ ਸਾਮਾਨ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਗਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਸੇਗਾ ਤੇ ਸੜੇਗਾ। ਇਸ ਨਗਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਮਾਨੋਂ ਅੱਗ ਹੀ ਵਰਸਦੀ ਸੀ, ਕੱਪੜੇ ਸੜਨਾ, ਸਰੀਰ ਸੜਨ। ਮਾਦਰੀ ਆਏ ਪਰ ਸਰਾਪ ਨੂੰ ਕੌਣ ਧੋਵੇ? ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਹੀ ਘਰ ਜੋ ਸਾਧ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਬਚਿਆ। ਬਾਕੀ ਹਰ ਘਰ ਹੀ ਅੱਗ ਦੀ ਮਾਰ ਸੀ। ਕਪੜੇ ਨੋਟ ਵੀ ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਛੋਟੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਉਸੇ ਹੀ ਸਾਧ ਨੂੰ ਲੱਭੋ ਤੇ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਕਰੋ ਪਰ ਸੌ ਯਤਨ ਕਰਨ ਪਰ ਵੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਿਆ। ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ

ਨੂੰ ਸਤਾਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਤਾਂ ਮਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਘਰ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਬਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵੀ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੋ ਮਹਾਨ ਨੇਮੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੱਜਣ ਭੇਜੇ ਕਿ ਉਹ ਆ ਕੇ ਪੂਰੀ ਸੋਧ ਸਹਿਤ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹਰ ਮਲੀਨਤਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਫਿਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਉਤਨੇ ਦਿਨ ਕੋਈ ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਤੇ ਦੁਰ ਬਚਨ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁੱਧ ਆਹਾਰ ਅਚਾਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਕੇ ਚਲਣ।

ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਘਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅੰਦਰ ਸਵੱਛ ਕਿਰਿਆ ਤੇ ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸੁੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਪਾਠੀ ਰਹਿਣ, ਅਸਾਂ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਹਨ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਰਨਾ ਉਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਕਪੜੇ ਸੜ ਗਏ ਤੇ ਇਹ ਤੜਪ ਉਠਿਆ, ਮੈਂ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਇਹ ਐਸਾ ਸੁੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸੁੱਧ ਮਨ ਕਰਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਕੇ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਿਛੋਂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਆਰਾਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਘਰ ਤੇ ਨਗਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਗਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਧਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਨਗਰ ਸੰਤ ਸੇਵੀ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਹਰ ਪਲੰਘ ਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਸਾਧ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰੀਏ ਪਰ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਾ ਦੇਈਏ। ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਬੋਈ ਪੁਕਾਰ ਸਿੱਧੀ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਪੁਜਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਦਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮੋੜੇ?

'ਚਲਦਾ,.....!'

(ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ 'ਨੌ ਰਤਨ' ਵਿਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-60)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧
ਸੁਣਿ ਮਨ ਮਿਤ੍ਰੁ ਪਿਆਰਿਆ;
ਮਿਲੁ ਵੇਲਾ ਹੈ ਏਹ॥

ਹੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪਿਆਰੇ ਮਿਤ੍ਰ! ਸੁਣ ਵਾ: ਹੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੱਜਣ, ਸਾਡੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਵਾ: ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੂਪੀ ਕੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨਿ=ਮੰਨਣਾ ਕਰ, ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾ ਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਾਖਿਆਤ ਕਰ। ਜੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਹੈ, ਏਹ=ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵੇਲਾ=ਸਮਾਂ ਹੈ, ਭਾਵ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਹੈ।

ਜਬ ਲਗੁ ਜੋਬਨਿ ਸਾਸੁ ਹੈ;
ਤਬ ਲਗੁ ਇਹ ਤਨੁ ਦੇਹ॥

ਜਬ=ਜਦੋਂ ਲਗੁ=ਤਕ ਜੋਬਨਿ=ਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਦੇਹ=ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਾਸੁ=ਸੁਆਸ ਸਰੀਰ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਤਬ=ਤਦੋਂ ਲਗੁ=ਤੱਕ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਦੇਹ ਵਾ: ਸਰੀਰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਵਾ: ਤਬ ਲਗੁ=ਉਦੋਂ ਤੀਕਰ ਤੂੰ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਤਨੁ=ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਬੁੱਧ ਰੂਪੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਕਰ। ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਤਨੁ=ਸਰੂਪ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਹ=ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਲਪਣ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਤੇ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਜੜ੍ਹਤਾ ਵਿਚ ਗੁਜਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੋਬਨ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਗੁਣ, ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ;
ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਤਨੁ ਖੇਹ॥੧॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਬਿਨਾਂ ਸੁਭ ਗੁਣ ਧਾਰੇ ਤੋਂ ਦੇਹੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ, ਅਜਾਈਂ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ਔਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗਲੀਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੁਭ ਗੁਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ, ਸ਼ਰਧਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਗਿਆਨ, ਦਇਆ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਜੋ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਦੇਹੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰੀਰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਕੇ ਖੇਹ=ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਢਹਿ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਆ ਗਈ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਢਹਿਣ ਤੋਂ ਯੁਵਾ ਅਵਸਥਾ ਆ ਗਈ, ਯੁਵਾ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਢਹਿਣ ਤੋਂ

ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਢਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਹ ਤਨੁ=ਸਰੀਰ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਖੇਹ=ਮਿੱਟੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਬਰਾਂ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ; ਲੈ ਲਾਹਾ ਘਰਿ ਜਾਹਿ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਵੋ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾ ਲਾਹਾ=ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਕਰ ਵਾ: ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤਰਮੁਖ ਬਿਰਤੀ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਕਰ ਵਾ: ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਕਰ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹੀਐ;
ਹਉਮੈ ਨਿਵਰੀ ਭਾਹਿ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾ: ਗੁਰਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹਰ ਵਕਤ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ। ਫਿਰ ਜਿਹੜੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਭਾਹਿ=ਅੱਗ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਵਰੀ=ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ ਵਾ: ਹਉਮੈ ਵਸ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਗਨੀ ਬੁਝ ਜਾਵੇਗੀ ਵਾ: ਹਉਮੈ ਵਸ ਜਨਮ ਮਰਨ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਗਰਭ ਅਗਨੀ ਨਿਵਰੀ=ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਗੰਢਣੁ ਗੰਢੀਐ;
ਲਿਖਿ ਪੜਿ ਬੁਝਹਿ ਭਾਰੁ॥

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢਣੁ=ਜੋੜ ਕੇ ਫੇਰ ਆਪ ਕਵਿਤਾ ਆਦਿ ਗੰਢੀਐ=ਗੰਢ ਲੈਣੀ ਭਾਵ ਨਵੀਨ ਕਵਿਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਿ=ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਪੜ ਕੇ ਬੁਝਹਿ=ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਗਿਆਨੀ ਹਾਂ ਇਉਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਭਾਰੁ=ਬੋਝ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਢੋਂਗੀਪੁਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣ-ਸੁਣਾ ਕੇ ਗੰਢਣ ਗੰਢੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਵੱਡਾ ਗਿਆਨੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਕਈ ਲੋਕੀਂ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਬੜਾ ਲਿਖਾਰੀ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹਾਂ।

**ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਹਿਨਿਸਿ ਅਗਲੀ;
ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਵਿਕਾਰੁ ॥**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਨਿਸਿ=ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਰਸਾਂ ਕਸਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ=ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਉਮੈ=ਹੰਗਤਾ ਰੂਪੀ ਰੋਗ ਅਤੇ ਕਾਮਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਰ ਫੁਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

**ਓਹੁ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਤੋਲਵਾ;
ਗੁਰਮਤਿ ਕੀਮਤਿ ਸਾਰੁ ॥**

ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਵੇਪਰਵਾਹੁ=ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅਤੋਲਵਾ=ਕਿਸੇ ਸਾਧਨਾ ਰੂਪੀ ਵੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਵਾ: ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪੀ ਵੱਟੇ ਨਾਲ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪੀ ਤਰਾਸ਼ੂ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਕੀਮਤ ਜਾਣੀਦੀ ਹੈ ਅਥਵਾ (ਗੁਰਮਤਿ ਕੀ ਮਤਿ ਸਾਰੁ) ਗੁਰਮਤਿ=ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੀ=ਦੀ ਮਤਿ=ਬੁੱਧੀ ਸਾਰੁ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਵਾ: ਆਪਾ ਗਵਾ ਕੇ ਉਸ ਸਾਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਥਨ ਕਹਣ ਕਉ ਸੋਝੀ ਨਾਹੀ ਜੋ ਪੇਖੈ ਤਿਸੁ ਬਣਿ ਆਵੈ॥
ਅੰਗ- ੮੮
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੁੰਗੈ ਗੁੜ ਖਾਇਆ ਪੂਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ॥
ਅੰਗ- ੩੩੪

ਸਾਰ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਕੀਮਤ ਜਾਣੀਦੀ ਹੈ।

**ਲਖ ਸਿਆਣਪ ਜੇ ਕਰੀ;
ਲਖ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਿਲਾਪੁ ॥**

ਹੇ ਭਾਈ! ਜੇਕਰ ਲੱਖਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰ ਲਈਏ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਸਿਉ=ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ=ਪ੍ਰੀਤੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰ ਲਈਏ।

**ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਨ ਧ੍ਰਾਪੀਆ;
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪੁ ॥**

ਤਦ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਾ: ਸਾਧਸੰਗਤ ਕੀਤਿਆਂ ਮਨ ਨ ਧ੍ਰਾਪੀਆ=ਨਹੀਂ ਰੱਜਦਾ ਵਾ: ਸਾਧ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਰੱਜਦਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਬੜਾ ਸੰਤਾਪੁ=ਸਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਸੰਤਾਪਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਹਰਿ ਜਪਿ ਜੀਅਰੇ ਛੁਟੀਐ;

ਗੁਰਮੁਖਿ ਚੀਨੈ ਆਪੁ ॥

ਜੀਅਰੇ=ਹੇ ਜੀਵ! ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਜਪ ਕੇ ਹੀ ਛੁੱਟੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋਈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪੁ=ਆਪਣੇ ਆਤਮਿਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਚੀਨੈ=ਜਾਣ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ।
ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ॥ ਅੰਗ- ੬੬੧

**ਤਨੁ ਮਨੁ ਗੁਰ ਪਹਿ ਵੇਚਿਆ;
ਮਨੁ ਦੀਆ ਸਿਰੁ ਨਾਲਿ ॥**

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਤਨੁ=ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਵੇਚਿਆ=ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਤਾਂ ਦੀਆ=ਦਿਤਾ ਹੀ ਹੈ ਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਸਿਰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਵਾ: ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਿਰ ਦੇ ਸਮੇਤ ਹੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਭਾਵ ਹੰਗਤਾ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਦੇਹ ਦੀ ਹੰਗਤਾ ਵੀ ਗਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੰਕਾਰ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ।

**ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਖੋਜਿ ਢੰਢੋਲਿਆ;
ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਜਿ ਨਿਹਾਲਿ ॥**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ=ਤਿੰਨਾਂ ਭਵਨਾਂ (ਸਵਰਗ ਲੋਕ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ) ਨੂੰ ਖੋਜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਭਾਵ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਸੁਖੋਪਤੀ ਵਾ: ਅਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ ਤੇ ਕਾਰਨ ਦੇਹ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਢੰਡ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋ ਵਾ: ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਖੋਜਿ=ਰਸਤਾ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ=ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਢੰਢੋਲਿਆ=ਲੱਭਿਆ ਮਗਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਾ: ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਿਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਖੋਜਿ=ਖੋਜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਭਾਵ ਕ੍ਰਿਤ-ਕ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਏ।

**ਸਤਗੁਰਿ ਮੇਲਿ ਮੇਲਾਇਆ;
ਨਾਨਕ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲਿ॥੪॥੧੭॥**

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੇਲਿ=ਮਿਲਾਪ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਮੇਲਾਇਆ=ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੋ=ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲਿ=ਸਾਥ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਅੰਗ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੋਇਆ।

ਜਹ ਜਾਈਐ ਤਹ ਨਾਲਿ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ॥
ਨਾਨਕ ਕਉ ਮਿਲਿਆ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥
ਅੰਗ-੧੯੭

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਦੇ ਪਰਮਾਤਮੁ ਸੋਈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ ੯/੧੦

ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ (Inspired Thoughts of Swami Ram)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-62)

ਰਾਜ ਯੋਗ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜੀਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ, ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ, ਨਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤਰ ਦੇਖਣਾ, ਘੋਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰ ਦੇਖਣ ਲਗਦੇ ਹੋ, ਘੋਖਣ ਲਗਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਡਰ ਬੈਠ ਜਾਏ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ।

ਮੇਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਿਖਾਈ, ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਤਾਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਭੁੱਲੋ ਨਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਾ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਵੇਰ ਦੇ 8 ਵਜੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਗੁਫਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਕੋਈ 15-16 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਨਿਮਾਣਾ, ਨਿਰਹੰਕਾਰੀ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਦਾ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੰਕਾਰੀ, ਹਉਮੈ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਗਾਂ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੈਠਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ।

ਰਾਜਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਜੁਆਬ ਦਿਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ, ਏਥੋਂ ਜਾਓ, ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੋ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਤੇ ਗਾਰਡ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਫੇਰ ਰਾਜਾ ਅੱਗੇ ਆਇਆ, ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ! ਕੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ! ਆਓ ਅੰਦਰ ਆਓ, ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂਦੇਵ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਆਪਣਾ ਪਾਸਾ ਬਦਲਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੁੱਧ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਜਾ ਅੰਦਰ ਆਇਆ, ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟੇ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ। ਉਹ ਬੰਦਾ ਬਾਹਰ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬੜੇ ਇਕੱਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋਗੇ? ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆ ਗਏ ਹੋ। ਇਸ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹਿਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਹੀ ਬਦਲ ਗਈ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਬੋਲਦੇ ਰਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਚਾਹੁੰਣ ਵਾਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਮੋਹ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਮੋਹ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣਾ, ਕੋਈ ਵਾਂਝਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਮੋਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਮੋਹ ਬੰਧਨ ਹੈ, ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਮੋਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੋਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਜੀ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਿਆਰ ਤੇ ਮੋਹ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਬੰਧਨ ਦਾ ਕਾਰਕ ਹੈ।

ਰਾਜ ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਦਸ ਬਚਨਬੱਧਤਾਵਾਂ

ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਹਿ

ਲਓ, ਸਮਾਧੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੰਤਾਜਲੀ ਨੇ ਅੱਠ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਡੰਡੇ ਦਸ ਬਚਨਬੱਧਤਾ ਹਨ, ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਚਨ ਬੱਧਤਾ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਯੋਗੀ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਚਨਬੱਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਚਨਬੱਧਤਾ ਹਨ, ਯਮ, ਨਿਯਮ, ਇਕ ਤੁਹਾਡੀ ਗਿਆਨ ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੋਨੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਂਜਦੀਆਂ ਹਨ, ਅੰਦਰੋਂ ਸੁਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੱਚੇ ਰਹੋ, ਕੋਮਲ ਰਹੋ, ਸੁਚੱਜੇ ਬਣੋ, ਨਰਮ ਕਰੁਣਾਸ਼ੀਲ ਰਹੋ, ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਸੂਲ ਮੂੰਹ ਜੁਬਾਨੀ ਸਿੱਖੇ, ਯਾਦ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਾਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹਨ। ਸੋ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਨਾ ਸਿੱਖ। ਭਾਵ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰੋ ਜੋ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਸੋਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚੋ।

ਸੋ ਪਹਿਲਾ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ, ਅੰਤਹਕਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਔਕੜਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮ ਲਈ ਚੇਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਸਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖੋ, ਉਹ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਹੈ।

ਮੈਂ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਓਗੇ, ਸਮਝਾਓਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਗਲਤੀ ਕਰੋਗੇ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੀਵਨ ਕੇਵਲ ਨਾਂਹ-ਨਾਂਹ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੋਗੇ, ਪਰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਹ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਦਾ, ਮਾਫੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਕੋਈ

ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾਂ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਭੂ, ਫੇਰ ਉਹ ਹੀ ਗਲਤੀ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮਹਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਖਦੇ ਹਨ, ਗਲਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਗਲਤੀ ਮੁੜ ਨਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਹਨ ਯਮ। ਰਾਜ ਯੋਗ ਦੇ ਯਮਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਡੰਡਾ ਹੈ, ਅਹਿੰਸਾ ਭਾਵ ਕੋਈ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਣਾ। ਸਤਿ ਅਰਥਾਤ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਅਸਤਿ, ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸੁਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਅਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰ ਮਨ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣਾ, ਬੋਲ ਤੋਂ, ਕਰਮ ਤੋਂ, ਕਾਮ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣਾ, ਅਪਗ੍ਰਹਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤੋਹਫੇ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ, ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੋਵੇ।

ਰਾਜ ਯੋਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਹਨ - ਸੁੱਚ, ਸਫਾਈ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਮਨ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਸੰਤੋਖ। ਆਪਣੀ ਡੀਊਟੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਫਲ ਮਿਲੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤੋਖ ਰਖਣਾ-ਤਪਸ਼ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਨਸਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਛਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਗਲਾ ਹੈ ਸਵਾਧਿਆਇ - ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੋ। ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹੋ, ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹੋ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੋ, ਆਪਣੀ ਬੋਲਣੀ, ਸੋਚਣੀ ਦੇਖੋ। ਈਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧਨ, ਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਣੋ, ਅੰਦਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣੋ, ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰੋ, ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਮਿਲਾਓ।

ਰਾਜ ਯੋਗ ਦੇ ਇਹ ਦਸ ਬਚਨ, ਬੰਧਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਅਡੋਲ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਅੰਦਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਥੂਲ ਤੋਂ ਸੂਖਮ, ਸੂਖਮ ਤੋਂ ਅਤਿ ਸੂਖਮ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਮਾਂ-12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - ਅਸੁਨਿ, 16 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 6 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ (ਸਮਾਂ - ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨੇ 11 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

INTERNET MEDIA AND LIVE TELECAST

Website :- www.ratwarasahib.in

Website :- www.ratwarasahib.org

Instagram : - RATWARA SAHIB (<https://instagram.com/ratwara.sahib/>)

You Tube :- <https://www.youtube.com/user/babalakhbirsingh>

Facebook:- <https://www.facebook.com/ratwarasahib1>

Twitter:- <https://mobile.twitter.com/ratwarasahib13>

Live Audio Link 1 - https://www.awdio.com/Ratwara_Sahib

Live Audio Link 2 - <https://mixlr.com/ratwara-sahib>

E-mail :- sratwarasahib.in@gmail.com

Contact - 9569455861, 9417912900, 9814612900

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਵਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਵਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

S/B A/C No. 12861100000003

Branch Code - C1286

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

SB A/C No. 12861100000005

Branch Code - C1286

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

ਵਿਦੇਸ਼ (Abroad)

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Punjab National Bank

SB A/C No. 0779000100179603

RTGS/IFSC Code - PUNB0077900

Branch Code - 077900

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜਿੰਗਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque		Annual	Life
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A.	60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K.	40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Euro	50 €	500 €
Life	Rs 3000/3020				

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ

ਪਤਾ Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਬੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 9.30 ਤੋਂ 2.00 ਤੱਕ (ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ - ਸਵੇਰੇ 10.00 ਤੋਂ 12.00 ਤੱਕ

ਫੋਨ ਨੰ: 98786-95178, 92176-93845,

ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਦਿਨ
1. ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ	ਔਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਸੋਮਵਾਰ
2. ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
3. ਡਾ. ਸਵੇਤਾ	ਫੀਜ਼ੀਓਥਰੈਪਿਸਟ	ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
4. ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ
5. ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
6. ਜੇ.ਪੀ.ਆਈ ਹਸਪਤਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਡਾਕਟਰ	ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	"
7. ਸ੍ਰੀ ਮਾਈਕਲ ਜੀ	ਐਕਸਰੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰਵਾਰ
8. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਆਦਿਕ ਬੁੱਧਵਾਰ	
9. ਡਾ. ਜੇ. ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	"
10. ਡਾ. ਆਰ.ਐਸ ਸੰਧੂ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਵੀਰਵਾਰ
11. ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਅਨੇਜਾ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
12. ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ ਬਾਂਸਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
13. ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਰੋਗਾਂ ਲਈ, ਏਅਰੋ ਸਪੇਸ ਮੈਡੀਸਨ	"
14. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ	ਐਤਵਾਰ
15. ਡਾ. ਜਿੰਦਲ, ਡਾ. ਗਰਗ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
16. ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ	ਹੋਮਿਊਪੈਥਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ

ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

1. ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ, 2. ਸਾਰੇ ਬਲੱਡ ਸੈੱਲ ਕਾਉਂਟ ਟੈਸਟ 3. ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਟੈਸਟ 4. ਕਿਡਨੀ ਟੈਸਟ 5. ਲਿਵਰ ਟੈਸਟ 6. ਲਿਪਿਡ ਪਰੋਫਾਈਲ ਟੈਸਟ 7. ਬਾਇਰਾਇਡ ਟੈਸਟ, 8. ਹਿਮਿਓਗਲੋਬਿਨ ਟੈਸਟ 9. ਪੇਸ਼ਾਬ ਟੈਸਟ (ਰੂਟੀਨ ਅਤੇ ਕਲਚਰ) 10. ਸਟੂਲ ਟੈਸਟ, 11. ਈ.ਸੀ.ਜੀ, 12. ਐਕਸਰੇ

* ਸਾਰੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੋਖ (ਫਰੀ) ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ 11.00 ਤੋਂ 1.00 ਤੱਕ।
ਹਰ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ	ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-	41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-
2. ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-	42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ (ਸੰਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	400/-	400/-	43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - (ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	400/-		44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-	45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-	46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-	47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-	48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-	English Version	
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-		Price
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-	1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	5/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-		2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	70/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-	3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੧)	50/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-		4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੨)	50/-
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-	5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੩)	50/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-		6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੪)	60/-
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-		7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੫)	60/-
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-	8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-	9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ			10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-	11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-		12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-		13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-		14. The Dawn of Khalsa Ideals	10/-
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-		15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	5/-
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-		16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-		17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-		18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ ?)	200/-
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-			
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-			
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-			
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-			
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-			
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-			
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-			
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-			
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ	120/-			
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-			
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-			
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-			

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

**A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861000000003
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\ Branch Code - C1286**

**Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Ph. India**

How to Serve The Lord and Meditate on Him ?

Sant Waryam Singh Ji
English Translation: Prof. Beant Singh

(Continued from P. 77, issue August, 2017)

*It neither has father nor mother;
Beyond limits of matter has it ever existed.
Of sin and goodness it feels not the touch—
In each being ever lying awake.
The Three qualities the power of Maya has
created;
She is shadow of the Lord—
The Lord is beyond Maya-delusion,
indestructible, of profound mystery,
compassionate;
Compassionate to the humble, ever gracious,
Unknowable His state and extent:
Nanak to Him is a sacrifice.'* P. 868

ਨਾ ਇਹੁ ਬੁਢਾ ਨਾ ਇਹੁ ਬਾਲਾ ॥
ਨਾ ਇਸੁ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਜਮ ਜਾਲਾ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਬਿਨਸੈ ਨਾ ਇਹੁ ਜਾਇ ॥
ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥
ਨਾ ਇਸ ਉਸਨੁ ਨਹੀ ਇਸੁ ਸੀਤ ॥
ਨਾ ਇਸੁ ਦੁਸਮਨੁ ਨਾ ਇਸੁ ਮੀਤੁ ॥
ਨਾ ਇਸੁ ਹਰਖੁ ਨਹੀ ਇਸੁ ਸੋਗ ॥
ਸਭ ਕਿਛੁ ਇਸ ਕਾ
ਇਹੁ ਕਰਨੈ ਜੋਗੁ ॥
ਨਾ ਇਸੁ ਬਾਪੁ ਨਹੀ ਇਸੁ ਮਾਇਆ ॥
ਇਹੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਹੋਤਾ ਆਇਆ ॥
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕਾ ਇਸੁ ਲੇਪੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥
ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਦਾ ਹੀ ਜਾਗੈ ॥
ਤੀਨਿ ਗੁਣਾ
ਇਕ ਸਕਤਿ ਉਪਾਇਆ ॥
ਮਹਾ ਮਾਇਆ ਤਾ ਕੀ ਹੈ ਛਾਇਆ ॥
ਅਛਲ ਅਛੇਦ ਅਭੇਦ ਦਇਆਲ ॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਦਾ ਕਿਰਪਾਲ ॥
ਤਾ ਕੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਕਛੁ ਨ ਪਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਇ ॥

So, just imagine. Bhai Tiloka Ji is lying wounded. To the devoted Princess, whose mind is caught in the visible, these

utterances of Bhai Tiloka Ji seem to be superficial and dull. But she loves him from the innermost recesses of her heart. However, she feels that this stranger is not saying anything wrong. So outwardly though she voices affirmation to whatever he is saying, within her there is total darkness. He is explaining things by giving copious examples. Well, just think. That Princess was totally alien to attending holy congregation and meeting holy men and saints, but we reflect a lot on Gurbani. Even we are finding it difficult to understand these utterances. And if we are understanding them a bit, we are finding it difficult to believe them and are wondering what we should do. It is a small thing, but we are neither comprehending it, nor is our inner self accepting it as true. It seems to be rather strange and superficial, and somewhat needlessly burdensome. What is the reason? We have to ponder over it, so that we may go to the Divine Portal after becoming true.

Here, I would like to narrate my own experience. I had just finished school. At that time, there was a very powerful longing in me to meditate on the Name Divine, which I had imbibed at the age of 9-10 years. This longing became so powerful and intense that by chance I happened to meet a noble Soul Sant Dasaundha Singh Ji who belonged to the Namdhari sect. His group had come to Dhaleta (Distt. Jalandhar) to

perform kirtan at a Namdhari household. Physically speaking, I was about 9½ years old. I liked their playing upon musical instruments. When they struck cymbals, they caused a strange impact on me. I felt that they should continue ringing them and never cease. But they ceased as per the beat. Their handsome forms, clean clothes and impressive bearing appealed to me very much and I came to like them immensely. When the congregation ended, Sant Dasaundha Singh Ji summoned me and advised me to recite and contemplate *Waheguru* (God's Name) chant. Although earlier also I used to practise Name meditation, yet with his urging I was filled with the desire for practising Divine Name meditation.

Once, during summer vacation, when I was free from school work, I happened to go to my elder sister's place. There I would go with the children of my age to their well. All day long, I played with them, ate the food that came from home, and returned in the evening. But one day, my eyes fell upon the rosary hanging from the peg in the house. I removed it with the help of a stick. When I was putting the rosary in my pocket, my sister who was elder to me by seven years, said, you have picked up the rosary all right, but do you know how to recite the Name with it?" I said, "Yes, I know that by uttering '*Waheguru-Waheguru*' with every bead, the finger is placed on the next bead." By acquiring the rosary, I felt in my heart as if I had acquired untold wealth. I was overjoyed and on that day I did not go to play with my friends. Instead, I went to the sugar-cane field of my sister. It was the month of Bhadon (August-September). There was great stuffiness in the field, but I was

not bothered about it. I observed that sugarcane had not been planted at the place where sugarcane juice used to be boiled in a cauldron. It was a pit. I descended into it and sat cross-legged. Although due to rains, it was wet and humid, yet I did not feel it. I was full of eagerness that on that day, I would recite '*Waheguru*' chant with a rosary. I had sat there in the morning. Noon passed and I kept reciting the Name. When it was evening, I thought of getting up and going back home. But, on the very first day, I became so much intoxicated with God's Name that I did not feel like returning home. The story of Dhruv Bhagat heard by me was urging and inspiring me to do still more Divine Name recitation. When with the setting of the Sun, I went back home, my sister asked me, "Why have you come so late today?" I put her off by talking of extraneous things, and did not give any clear answer. About a week passed in this manner. One day, those boys with whom I used to play came to my home and said, "Where does waryam Singh live these days? He has not come to play with us for a week." My sister said, "But he goes out daily quite early and comes back late. Whenever I ask him he puts me off. He leaves in the morning after having breakfast. Earlier, he used to have lunch with you at the well, but now I do not know where he takes his food at noon." She was surprised on learning this. One of them said, "One day, I had seen him entering your sugarcane field." My elder sister too was quite new in her in-laws' house. She did not have a mother-in-law.

Next day, she set out from home to find me out. She entered the sugarcane field from the place reported about by one of the boys.

In the month of Bhadon (August-September), when there is no wind, it creates a stuffy and suffocating atmosphere. She was surprised to see me sitting in the '*chumbha*' (a large, deep pit used as fire place to boil sugarcane juice into jaggery). She cried out at once rebuking me: 'Here abide snakes; why are you doing Name-recitation here?' She did not forbid me but became quiet after having said this much. I came out of the pit and returned with my sister. She asked, "Why don't you play now?" I said, "I don't like playing now. I want to meditate on the Name Divine." This was because I had started finding a kind of sweet intoxication and ecstasy in it. When I walked on the ground, I trod as one absent from the body because my newly awakened awareness remained aligned with and absorbed in Name-melody. Next day, I came again to a cluster of trees which was called '*shikhandi*', where people left vermicelli and milk in cups of baked clay. It was the common belief of the people that in '*shikhandis*' infested with white ant hills, snakes came out and ate vermicelli and drank milk. Nobody came near these places. It was a very shady grove. Sitting there I kept telling the beads of the rosary. My sister learnt about this also after a few days. She came there and again forbade me, "Brother, in the sugarcane field, it was not certain whether or not there were snakes. But here you have come in the midst of the snakes. If you are determined to practise Divine Name meditation, you can go to our land outside the village where there is an excellent shade of trees." In this manner, summer vacation was coming to an end. When I met Sant Dasaundha Singh and he urged me to practise Name meditation, I was already

doing six rounds of rosary for reciting '*Waheguru*' (God's Name) chant. Getting up two O'clock in the ambrosial hours of the morning and sitting on a bare string-cot, I recited God's Name for three to four hours which came up to 70024 times. This was my daily routine. I had developed fondness for Name meditation, but as yet I had not met a holy man whom I could lodge in my heart. I started pursuing my studies and gradually Sant Dasundha Singh's name started fading from my memory. Wherever I saw a holy man, I would follow him.

I was already seventeen years old in physical terms. My mother took me to have a glimpse of Sant Maharaj Rarewaley. From a distance, I offered my salutations to him. My mother wanted me to go where Sant Maharaj was sitting, pay obeisance to him and obtain his blessings. Sant Maharaj was about 30 years old at that point of time. On my mother's repeated insistence, when I went into the room, it was filled to capacity with the devotees. Going to him, when I greeted him, he looked at me and asked, "Who are you?" On hearing this query, I became silent. A couple of devotees said, "Good boy, haven't you followed the holy man's question?" I said, "I have understood it." From among them, some spoke out on their own, "Then why don't you tell who you are?" Sant Maharaj intervened to tell all the devotees to be quiet. I kept standing for about a minute and a half. He asked me again, "You haven't told me who you are?" I gave a brief reply, "Sir! I am going to tell you." But again I stood silent for a minute. Sant Maharaj kept looking at me and asked for the third time, "What is the matter? Why don't you tell me who you are?" I again repeated my brief response. In this manner,

when about three and a half minutes passed, I said, "Reverend sir, I do not know how to tell you who I am." On hearing this reply, all the devotees laughed heartily. Sant Maharaj again told them to be quiet and said, "You do not know what is being talked about." Very affectionately and seriously, Sant Maharaj said, "Why don't you tell who you are?" I submitted, "Reverend sir! if the door of your room were shut and I had knocked at it from outside, I would have replied to your query saying: I am Waryam Singh. If I were partaking of food sitting in a row in the community kitchen, I would have declared my caste. [Because in those days casteism was rampant; low castes were seated separately and served food in their hands, not in plates. Untouchability was practised among the Sikhs.] Thirdly, if I were standing before you in darkness, I would have revealed my sex - male or female. Now, I am standing before you and you have put this question to me - 'Who are you?' Then this thought occurred to me: First, up to the age of three and a half years, I had one name; then, after partaking of 'amrit' (baptismal nectar), this body was named 'Waryam Singh'. I was going to say: 'For three and a half years I was 'Pritam Singh,' and for the last fourteen, years I have been 'Waryam Singh'. But spontaneously, I happened to say that in my previous birth I was named 'Harnam Singh.' And I had been born in this very household and had died in childhood. This thought used to come into my mind. In my mind, this thought also occurred that prior to that also I was something. I was lost in a prolonged thinking that certainly I am something or some being. I am that 'being' who came into existence on the first

day of the world-creation. 'From where have I come? How was I created?' I could not think of any answer to this. Therefore, I am incapable of telling you who I am." At that moment, Sant Maharaj gestured me to sit down and himself he closed his eyes, and after keeping them shut for 45 minutes, he opened them and told me also to open my eyes. He said, "It is correct that nobody can tell who he is and when and how he came into existence, but thinkers and experienced holy men have explained it clearly - when the world creation came into being and separateness from the Supreme Light was felt, what came into being with separation is called '*jeevatma*' (individual soul). This name too has been given to it in this language which we use; otherwise it has no name. Before becoming something what were you feeling?" I submitted, "Reverend Sir! I felt like a sun ray from a Supreme Light assuming form from it. In this manner, my separateness was getting established." Sant Maharaj Ji said, "Perfectly right, of your spiritual journey only one step is left. This '*jeevatma*' [individual soul] has two words '*jeev*' (sentient being) and '*atma*' (soul). Efface your sense of being sentient; your real form is 'soul'. So, realize your soul-self; your coming and going will be annulled, and completing your journey, you will come to abide in soul-self." Looking towards the congregation, he said, "You were laughing at this boy. Today I have met a '*Suhagan*' [a woman whose husband is alive]. Earlier, I have been meeting only 'widows'. That is, he has exalted spiritual understanding." I had been practising Name meditation since my childhood. It came from the Divine Light emanating from Name meditation. However,

I had not studied any book, nor had any holy man discoursed to me in this regard. My state was strange at that time. The Name tune which was already running within me had become musical, and I saw bright light all around within me. Sant Maharaj Ji said, "This is your true soul form, about which the Guru's edicts are:

*'Of five elements is the body created.
Within that is contemplated the Divine Jewel.
The selves are the image of the Lord, the Lord of the selves-
The Lord by contemplation of the holy Word is attained.'*
P. 1030

**ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲਿ ਕਾਇਆ ਕੀਨੀ ॥
ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਮ ਰਤਨੁ ਲੈ ਚੀਨੀ ॥
ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਰਾਮੁ ਹੈ ਆਤਮ
ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ ਹੇ ॥**

*'Neither is the self human nor divine,
Neither celibate nor Shiva-worshipper.
It is neither a yogi nor a recluse,
Neither the mother of any, nor anyone's child.
Who abides in the temple of this body?
None His extent knows.
It is neither a householder nor indifferent to worldly concerns;
Neither a ruler nor a beggar.
Neither has it a body nor has a grain of blood.
Neither a Brahmin nor a Shudra.
It neither is one given to austerities nor a Muslim holy man.
Nor is it born nor seen to die.
Whoever wails over its death,
Only his respect forfeits.
By the grace of the Master (Guru) have I found the path-
Where by are annulled birth and death.
Saith Kabir: Immortal, of the Divine essence is it,
Like ink on paper that erased cannot be.'*
P. 871

**ਨਾ ਇਹੁ ਮਾਨਸੁ ਨਾ ਇਹੁ ਦੇਉ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਜਤੀ ਕਹਾਵੈ ਸੇਉ ॥**

**ਨਾ ਇਹੁ ਜੋਗੀ ਨਾ ਅਵਧੂਤਾ ॥
ਨਾ ਇਸੁ ਮਾਇ ਨ ਕਾਹੂ ਪੁਤਾ ॥
ਇਆ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਕੋਨ ਬਸਾਈ ॥
ਤਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕੋਉ ਪਾਈ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਗਿਰਗੀ ਨਾ ਓਦਾਸੀ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਰਾਜ ਨ ਭੀਖ ਮੰਗਾਸੀ ॥
ਨਾ ਇਸੁ ਪਿੰਡੁ ਨ ਰਕਤੁ ਰਾਤੀ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮਨੁ ਨਾ ਇਹੁ ਖਾਤੀ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਤਪਾ ਕਹਾਵੈ ਸੇਖੁ ॥
ਨਾ ਇਹੁ ਜੀਵੈ ਨ ਮਰਤਾ ਦੇਖੁ ॥
ਇਸੁ ਮਰਤੇ ਕਉ ਜੇ ਕੋਉ ਰੋਵੈ ॥
ਜੋ ਰੋਵੈ ਸੋਈ ਪਤਿ ਖੋਵੈ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੈ ਡਗਰੋ ਪਾਇਆ ॥
ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਦੋਉ ਮਿਟਵਾਇਆ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ ॥
ਜਸ ਕਾਗਦ ਪਰ ਮਿਟੈ ਨ ਮੰਸੁ ॥**

Holy congregation! the subject of self-realization is very difficult. It is attained only if the mortal has to his credit Divine Name meditation and God's devotional worship of previous births, if by his noble actions he has removed the dirt and scum of multiple births, if through worship he has concentrated his mind on one point, so much so that he forgets himself and his surroundings, all his proclivities, predilections and relations, and his consciousness getting engrossed in one point becomes only the central point. Then, only one veil, that is of ignorance, is left. When some holy man who has realized the Ultimate Reality, through the powerful discourse of his spiritual earnings and attainments, reveals the truth, then the veil of ignorance in the devotee is rent. Those words of union may be uttered orally, that is, through the Guru's edicts, one comes to feel the absence of one's existence or being. If the same utterances are made without authority, they have no impact on the listener. Rather, sometimes, the devotee straying into atheism, becomes feeble and makes the very serious mistake of regarding

his puny ego and 'self' as God Himself. When we contemplate 'totality', it is called contemplation of the Immanent aspect of God. It is called vast but only a rare one can contemplate it. In no way can it be fully comprehended, because as soon as one goes into 'totality', one's self ceases to exist. At that moment, if by some work of Divine Ordinance, a voice or perception says: '*the self is God*', then the body from which this voice is coming, loses his diversity and becomes absorbed in the Lord Creator, who is unity. If such a one makes some utterance, it turns out to be true. If somebody says so by retaining his 'ego' and 'existence', then he is a big ignoramus. That is why, it is not possible to become absorbed in the sense and meaning of this utterance. He, who, while doing self-introspection through good deeds, God's worship and knowledge, may have listened to this utterance through the generosity of a holy man (who has realized the Ultimate Reality) goes into deep meditation or trance at that very moment.

There is an illustrative story. While liberating the world and visiting Bhumia and Noorshah, Guru Nanak Sahib reached Chitta-gong near the sea in the far east. There lived a carpenter named Bhai Jhanda Ji. He sent Bhai Mardana to summon him into his presence. Through his devotional sense, Guru Sahib granted him wisdom and understanding of Divine knowledge or knowledge of Reality and enabled him to meet and unite with God, but not to his great companion Inder Sain, who was a nephew of Raja Sudhar Sain. This Inder Sain had entered the path of knowledge. In the path of knowledge, all types of knowledge is gained all right but 'egoism' is in no way annulled. The seeker's entity

continues to exist. Even though he may be getting devotees, praise due to his discourses, even though he may doing self-reflection in his inner consciousness, his own self is not effaced.

As a result, all the sectarian involvements, societal relations and beliefs are not destroyed. His entity continues to exist. To efface this individual entity, exalted holy men, who have realized the Ultimate Reality, shoot holy word arrows. These arrows pierce the heart of the devotee, for such is the Guru's edict:

'Kabir, the warrior True Guru has shot an arrow at me.

As soon as it struck me, I fell to the ground and a hole was made in my heart.' P. 1374

**ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇ
ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ ॥
ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ
ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ ॥**

'Kabir, struck by the holy Preceptor's shaft, is turned dumb, insane, deaf of hearing, and maimed in feet.' P. 1374

**ਕਬੀਰ ਗੁੰਗਾ ਹੁਆ ਬਾਵਰਾ
ਬਹਰਾ ਹੁਆ ਕਾਨ ॥
ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਪਿੰਗੁਲ ਭਇਆ
ਮਾਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨ ॥**

The heroic True Guru shoots the arrow of Divine knowledge at the devotee's individual entity and the sense of egoism hidden therein and annuls it in a single go. So, it is a very big problem which keeps devotees and Divine Name practitioners entangled for multiple births because a true holy Preceptor, who has realized the Ultimate Reality, is met with great good fortune, as are the Guru's edicts:

'Without the True Guru,

The Name is obtained not,

Understand and reflect over it.

Saith Nanak: By supreme good fortune is the

holy Preceptor met;

One so fortunate, in all time has joy.' P. 649

**ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਉ ਨ ਪਾਈਐ
ਬੁਝਹੁ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ
ਸੁਖੁ ਪਾਏ ਜੁਗ ਚਾਰਿ ॥**

*'Divine king! those on whose forehead this
in primal time is recorded,*

The holy Preceptor have found.

*Their darkness of ignorance annulled, Divine
illumination in their heart has blazed.*

*The jewel, wealth of God's Name, have they
obtained, never more to be lost.*

*Nanak, servant of God, on the Name has
meditated;*

By meditation to the Lord is he united.'

P. 450

**ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ
ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥
ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਕਟਿਆ
ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਘਟਿ ਬਲਿਆ ॥
ਹਰਿ ਲਧਾ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੋ
ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਚਲਿਆ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਆਰਾਧਿਆ
ਆਰਾਧਿ ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ॥**

Sovereign Guru Nanak Sahib sent for Inder Sain through Bhai Jhanda. Inder Sain came and paid obeisance to Guru Sahib. Guru Sahib asked, him, "What is your wish or desire?" He submitted, "Reverend sir! I wish to have a glimpse of truth, intellect and bliss in this little self of mine." Guru Sahib said, "Inder Sain! the difference between the little self and the Supreme Self is that of 'upadhi' (a deception of the mind); otherwise, the two are one and the same thing. In whichever direction you look, the sky appears to be in existence in full. But the sky that is confined in the vessel lying with us is called 'ghat akash' [sky reflected in the pitcher]. Then think further that the same sky, empty space is confined within the four walls of a house, it is called *matha-*

akash. Similarly, when the same sky is overcast with clouds, it is called '*megha-akash*' (cloudy sky). All this is owing to the presence of '*upadhi*' - pitcher, walls clouds. When the clouds disappear completely, it is called '*Maha-akash*' [the great or vast sky]. Now think that the same sky is called by four different names. This is because there is a wall or veil around it. But nobody can divide the sky. It is because of these mental or psychic veils that it appears to be divided. Similarly, Inder Sain! this all-pervasive light is present in all beings:

*'All over the earth and the sky is present one
Sole Light.*

*Neither less or more is it anywhere, and nor
does it decrease or increase.' Akal Ustat*

**ਜਿਸੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੇ ਸਮੱਸਤ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟ ਬਾਢ ਹੋਤ ਹੈ ॥**

This Sole Light illumines all sentient beings. As is man's intellect or understanding, so is the 'Light' within him. Suppose, you are putting on spectacles. The colour of light will depend upon the colour of glasses - yellow, red, violet, black, or white. If persons viewing light through glasses of different colours start quarrelling about the colour of the light, they are sadly mistaken. Their opinion is based not on truth, but on conditions and circumstances. Similarly, God has bestowed understanding on man. He takes decisions according to his understanding:

*'As is the understanding God gives, so is the
enlightenment within him.*

*The Exalted Lord, the Creator is
imperishable.'*

P. 275

**ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਦੇਇ ਤੈਸਾ ਪਰਗਾਸ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ ਅਬਿਨਾਸ ॥**

All veils in exalted holy men who have realized the Ultimate Reality, are annulled

completely. Their vision becomes perfectly healthy. But he whose vision has a squint, sees many moons instead of one. Similarly, he, whose understanding has been distorted under the influence of *Maya* (Mammon), has to conduct himself in the world under duality. He who has broken the boundaries of the sky and has attained a true vision, sees the all-pervasive Self present every where. That is the state of Truth. It is not a guess or estimate of any kind. It is perfect knowledge:

'I have seen seeds of many sorts being sown. When the fruit ripens, the seed appears in the same one form (or again is left the sole Supreme Being).

In the thousand water-pots is one sky reflected.

On the bursting of the water-pots, the sky pageant alone is left.' P. 736

ਬੀਜਿ ਬੀਜਿ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ ॥

ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥

ਸਹਸ ਘਟਾ ਮਹਿ ਏਕੁ ਆਕਾਸੁ ॥

ਘਟ ਛੁਟੇ ਤੇ ਓਹੀ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥

On hearing these utterances, Inder Sain made prostrate salutations to Guru Sahib and submitted, "O Sovereign! your utterances have created illumination within me, but I am incapable of lodging it in me forever. Kindly, show thy grace."

On hearing this, Guru Sahib said, "Inder Sain! due to the darkness of ignorance within you, many assumptions have been formed. There is only one remedy. Give all of them to me as an offering. Also give to me as an offering all those things which are inanimate or without *soul*, that is, material things." At that moment, Inder Sain thought of offering material possessions – lands, orchards, palaces, markets, wealth, bills of exchange, drafts etc. He offered all these things to Guru Sahib by means of a

vow and sat before him with love and devotion, his eyes fixed an Guru Sahib's resplendent and glorious face. At that moment, this thought occurred to him, "I have offered all my material possessions to Guru Sahib." Sensing this thought, Guru Sahib said, "Inder Sain! just think and see what other material things you have. Give them also to me." At this, Inder Sain said, "O Sovereign! now only this body of mine is left." Guru Sahib said, "There are relatives also having relation with this body. Offer this body along with relatives to me." He gave away all his relatives to Guru Sahib. Becoming bereft of kith and kin, he sat with perfect devotion before Guru Sahib. Guru Sahib again said, "Inder Sain! as yet you haven't offered everything to me. You still have mind which is harbouring thoughts. Give this thinking mind also to me." When he saw intently, he actually felt that thoughts were rising in his mind. He made an offering of his mind too. Guru Sahib asked again, "Now think what else is left with you." He said, "Sir! now, I am left with nothing." Guru Sahib observed, "This thought is going on in your mind – I have done a noble deed. Thinking and reflection are the work of intellect or understating. So, give your intellect to me, because this too being inanimate is devoid of soul." Thereafter, Guru Sahib said, "Now what is left with you?" He said, "O True Sovereign! now nothing is left with me." Guru Sahib said, "Inder Sain !now your mind is thinking that you have surrendered all inanimate things devoid of soul. This mind is material' or 'inanimate.' To think or reflect is its allotted task or duty. Give this mind also to me because it is without Soul." Thereafter, Guru Sahib said, "Now, see,

what is left within you." He said, "Sir, I am feeling as if 'I' alone am left behind now." Guru Sahib observed, "Inder Sain! this 'I' is a reflection as is of the sun or moon in a vessel full of water. From the vessel only one sun and moon is visible. That is not 'real'; it is only a 'reflection'. If the water is spilled or the vessel is broken, then the reflection mingles with its original. So this feeling of 'I-ness' that you are having is that you are regarding personal 'self' separate from the 'Supreme Self.' You are feeling your 'personal self.' This is because of your personal hurdles or veils. The last among them is to regard your 'shadow existence' as true. This too is 'without soul'. Give it to me. Now see with your inner eyes. One sole Supreme Light is pervading everywhere in all beings, but under the influence of these 'upadhis' (veils and hurdles), a false notion gets formed. It is this which is the 'wall of untruth':

'The wall of pride and ego intervenes between me and Him.

He is heard to be close by in the country.

Between me and the Lord is the fine curtain like the wings of a butterfly, but seeing Him not, I deem Him distant.' P. 624

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ

ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ ॥

ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ

ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਗਾਇਓ ॥

Owing to these countless walls and veils, the sense of individual self seems to be separate from the All-pervasive Truth. When everything has been offered to the Guru, then what is left behind is the Supreme Self merely as an experience. Therefore, your 'Sachidanand atma' [Soul having the attributes of truth, intellect and bliss] is 'Parmatma' [Supreme Soul] Himself. Realize your true form. Guru Sahib casting

his glance of grace said - 'In all beings art Thou, O Lord':

'The Guru has shown Thee to my eyes, O Lord.

Here and there, in every soul and in every body, Thou alone are contained, O Bewitcher.' P. 407

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥

Here, God Himself is enacting His play:

'True in the prime, True in the beginning of ages,

True He is even now and True He verily shall be, O Nanak.' P. 1

ਆਇ ਸਚੁ ਜੁਗਾਇ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

That Truth, Himself assuming countless forms, has become many and diverse from the Sole One. The countless forms appear to be so, only because of misapprehension, deluding vision and many kinds of assumptions born under the influence of proclivities of multiple-births. From one is created the perception of many. All this perception is fallacious. Guru Sahib cast his gracious glance and Inder Sain went into deep meditation undisturbed by thought. Then Guru Sahib brought his consciousness back into worldly awareness and commanded, "Inder Sain! you have now seen your real form. Practise contemplating it and engage yourself in self-introspection. All these material and insentient things, we return unto you. Fashioning your life according to the Guru's ideals, conduct yourself in the world according to Divine Ordinance.

(... to be continued)

The Discourse of Sant Ji

Sant Waryam Singh Ji

(Continued from P. 85, issue August, 2017)

The order was given to the three participants to take out of their pots their respective pebble, clod of earth and candy pieces. The first disciple quietly took out the pebble from his pot. The great Guru enquired of the person whether the pebble was wet or had become dry. Then that lover made this reply. Worshipped sir, when under your orders I took the stone out of the water, it was slightly damp, but coming into contact with the burning hot wind, it became quite dry in my hand. Now it is absolutely without any wetness.

When the second person was given the order to take out the clod from his pot, he submitted, sir the clod has been dissolved in the water and has taken the shape of mire and so can't be taken out in the original shape. The next order was to put it in the hot sun. After a little wait, under the influence of scorching sun and hot air, the water was dried and the clod returned to its original shape.

After this, the third person was asked why he, a Guru's disciple, had not taken the candy pieces out of water? Now take them out. That lover made his humble submission, Benevolent sire, I put my hand in the water to take out those pieces looking like candy pieces but at my touch, they were dissolved in the water and became an indistinguishable part of the water. Now sire, by no method can they now return to

the original shape of candy.

Now addressing the whole audience Guru Maharaj declared as under :

The three pots had been filled with the same water, but this water had different effect on each of the three articles.

Like the stone, some members of the congregation are totally bereft of any keenness to know the Truth. Their hearts are hard like stone, which does not quickly accept the effect of anything. For a little while they are emotionally moved by the saints' message, just as the pebble remained wet while in the water. For some moment the Guru's words have a superficial effect on their mind, but that effect evaporates at the first touch of the hot air of evil company (of which they are members). The guru's words make little change in them. The satsang has some effect on them for a few weeks, at the most for a few months and they maintain the change. But when they come into contact with their old evil-minded companies, they relapse into their old sinful ways and get back into their original view of life. And the Guru's message brought from the spring of immortality evaporates like water from the pot. And they enter into their old mentality again. The spiritual effect on their hearts was of a temporary nature. If they do not obtain satsang once again, they forget the effect of the message and it gets converted into worldly indulgences and disharmonies.

The third category of God-lovers who

have extraordinary good luck, put themselves under the complete charge of the Guru. The Guru's words like candy are completely merged in their being. They practice the Name, do noble deeds, take to worship, true Knowledge and spiritual science. Thus step by step they attain the Guru's likeness as the Khalsa. Some such persons come to Guru's diwans, after having gained lofty goals and enormous spiritual earnings, in their previous lives.

For them only a stage or two remain to be conquered. On them the effect of the Guru's words is so prodigious, as says the Gurbani :

The Guru is a great warrior.

He shoots his arrow. As soon as it touches the seeker, he falls prostrate and the Guru's dart makes a hole in his heart, thus sayeth Kabir.

**ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਰਮੇ ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ॥
ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ॥ P.
1374**

So, O lovers of Guru's sangat, know it that all who come to Guru's satsang cannot qualify to the same heights equally. The first type are called disciples. The second category, somewhat higher are disciples-cum-practitioners. The third type, the highest lot are called disciples, who are totally dedicated.

The first are simply Sikhs; the second type are 'Staunch Sikhs', while the third and the highest are called 'Marjivade Sikhs' or those who have dedicated their all (body, mind and belongings) to the cause of the Guru.

Guru Maharaj gave further command : listen to my instructions. Read the Bani

(Holy Scripture) correctly. When we recite the Bani, we earn a huge amount of merit. It brings us great bliss in the present and in the future; in this life as also in the hereafter. But there are differences in this, Sikhi (Sikh way of life) is of five types.

No. 1 professional Sikhi, No. 2, Sikhi in imitation, No. 3, Sikhi of desire, No. 4, Sikhi of faith and No. 5, Sikhi in emotional totality.

The first one is the professional Sikhi. The idea arose in the mind, that I shall behave as my fraternity is doing, lest they look on me as a cast-out and make me feel ashamed. I too should practise sikhi as they are doing. This kind of Sikhi is called sikhism as a profession. Sant Ji Maharaj quoted Bhai Santokh Singh's scripture Suraj Parkash, at Ritu-3, Anshu-34, Page 5120 :

First type of Sikh thinks that he should practise as his brotherhood is doing; lest the other disciples of the Guru call him a person bereft of Guru. This type is called professional Sikhism.

**ਪ੍ਰਥਮਾ ਇਮ ਜਿਮ ਭਾਈਚਲੇ।
ਸਭਿਸਗੁਰੇ ਮੁਝ ਨਿਗੁਰਾ ਕਰੈ।
ਲੇ ਸਿੱਖੀ, ਧੰਧੇ ਕੀ ਅਰੈ॥**

Sri Guru Partap Suraj Granth, P. 5120

The second type of Sikhi is of imitation. One sees a person who has embraced Sikhism. In his family vices were finished, and the family was rid of intoxicants and drugs; through hard work, that house was filled with comforts and luxuries; they got sons; they gained wealth, their prestige rose high; the house got blessings and they began receiving respect. In short all good things crowded into their house. This man noticed that their family made progress on all fronts, after they became Sikhs; they now live in peace and happiness, If I turn a Sikh, my house too would be similarly furnished with

all good things. Such a one is termed *Sikhi-in-imitation*.

The third category is the *Sikhi* of desire (formality). He did embrace Sikhism, but he felt no love for the Guru's Word, he had no enthusiasm to recite the bani, he did no jap (repetition) of *Mool Mantar* (basic tenet) and *Guru Mantar* (the secret Name given by the Guru), nor did he position the Guru's face in his heart. He decided to do, as the others were doing. Such was his determination. No special thinking entered his heart; nor did he achieve thoughts of the Guru's ideology. He did not register his attendances at he *sangat* (congregation). He became a Sikh by outward appearance. This is called *Sikhi* as a formality.

The fourth type is Sikhism as a faith. Such a Sikh does not pay obeisance to anyone other than God and Guru. In all conditions, he puts himself under the protection of Guru. As a passenger of a boat cannot leave the boat (else he would drown), similarly such a Sikh cannot leave the boat of his faith. He has so trained his body that he would sooner sacrifice his life than leave his faith in Sikhism; he would not mind to have his head cut, for carrying out his Sikhism. He habitually follows the message of the Guru and practises it.

If thou yearnest to play the game of love, step on to my path, with thy head placed on the palm of thy hand. And, once thou setteth thy feet on this Path, then lay down thou thy head and mind not public opinion.

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

P. 1412

Guru Maharaj has declared that such a *Sidki Sikh* is my own form; there is no

difference between him and me.

The fifth type of Sikh is the emotional complete attachment (of the mind and the soul). Such a one is the real Sikh of the Guru. He sees no difference between the Guru and God. He has the glimpse of the Almighty Eternal in the person of the Guru. For him, his Guru is the very God. Day and night, he fixes his Guru's appearance in his heart and lives in the constant love for Him. In every breath of his, he remembers the Guru. For him the Guru is everything. Thus the seeker obtains the fruit, as is his attitude of mind. What he thinks that he becomes.

Sant Maharaj continuing his discourse said that the audience had asked him the question about the position of 'seekers'. So all that has been settled by the clarifications given above. The fourth type of seekers (perfect gurmukhs) are extremely few in number. They are said to have obtained salvation (mukti) while alive here (no waiting for the after life). Their function is to take the world out of the dark cave of ignorance into the dazzling light of True Knowledge and thus to deliver them from the terrible misery of the circle of lives and deaths.

Your main question was : what sort of a person is the True Seeker. The fact is that in the heart of such a seeker, there is the over-powering love and devotion for the Sat Guru; strong faith is very necessary for him; the following are the other characteristics of a true seeker :

His mind is pure and free from sin. He is a man of religion; a seeker of virtues, pure intellect, a man of truth; he has wisdom; he is obedient, his mind is unblemished; he has rid himself of sensual desires, he is noted for humility, he has a tender heart. His only goal is self-realisation. There is no vice in

his thought, speech and action. His mind is tranquil and he acts on the words of gospel. He has loving relations with disciples of the Guru. When singing praises of God, he expels all other thoughts from his mind and practises it with full concentration. He has no love for any sensuous pleasures. He has intense internal desire to achieve salvation. He has left the attachment to friends and relatives and feels that they are all illusion and are chains. He earns the words of the Guru, ignoring what the world would say and what his family would think. He keeps aloof from the company of separatists and of the ignorant. He firmly loves the words of the saints. He has love for the soul, that is eternal, and all truth, knowledge and bliss. Knowing body as inert, untruth and a well of dirtiness, he completely cuts off all love for the relationships of the physical self because so long he has a trace of the false love for the body, that long he can't be released from the chains. He should completely wipe out all false love. He should get rid of family of illusion, namely desire (sex), anger, greed, illusion and egoism. A person who has such ideology is termed a true seeker.

Question 2 - Honoured Sir, what are the characteristics of the advanced seekers whose mere *darshan* (seeing) brings happiness in the heart?

Answer - In this world, the seekers busy themselves in holy singing and obeisance to God. But there are different categories among them, one the best seekers, second, the middling ones and third, the inferior ones. The seekers automatically fall into these categories (good, average and bad), by virtue of their perseverance and their attainment of the goal. There are very few genuine saints in the world who would deserve the title of

Gurmukh. As against that, there are any number of false *sadhus*, deceivers, hypocrites, greedy, bogus ones, and selfish persons who pass for *sadhus*. We can meet such *sadhus* everywhere, but a genuine saint is difficult to come by. The sign of a true saint is that when we meet him, he exercises a mysterious influence on us; spontaneously we start repeating the Name of God whether with our tongue or with each breath of ours.

To meet any such God-realised *Gurmukh* (saint), we should everyday offer *Ardas* (prayer) singly as well as with the congregation. But such top class seekers too are few in number. To start with, most of them think that to achieve God, they should resort to some solitude, where there should be no entanglements, no distractions, and no intricacies. Thus they would meet great souls and become mature in remembering God. But because of mind's weaknesses, the zest of many seekers becomes dim. The buffets of *Maya* (falsehood that seems Truth) and the dazzling effects of *Maya* make the seeker fickle-minded. Thus they stop in the middle. But a few there are, whose hearts are filled with earnest faith, they have cleared their mind of attachment and jealousy, and their heart is perfectly pure, they have love for the great saints. Such men are few and far between. Their main merits are : to obey the Guru and continue the earning of the *Naam* (God's Name) to keep their mind in poise at all times, contemplating the Guru's words and then fixing them in their heart.

In the world, the attitude of life is of two kinds; one, just notice the defects of others. They are called defect-observers. The second type notices the good points of others. They are termed seekers of virtues. For a seeker, it is very necessary to remain drenched in love and affection and to hold

on to truth with all his might. In addition to this, such a one serves Satguru in the right manner; he dedicates his body, mind and wealth at the feet of the Guru and keeps doing service of the guru, claiming no credit. Being active, they rise at dawn (the time of nectar) and start remembering God, they turn in their mind the words of the guru; to cut off any trace of ignorance, they keep in their heart the thought of God. They do not keep company with bad folk or with disruptionists, even by mistake. They do not let their 'secret word' go out of the charmed circle. The words of great saints are potent enough to cut all ignorance. So collect their words in your heart with all love and develop attitudes of equality, self-control, godliness and indifference to the attractions of the world. With the help of discretion, it is necessary to effect the search of the spirit inwardly. One should keep oneself in love with the feet of the Guru, without vanity and self-thought. One should keep one's temper cool and never be lost in physical desires. These are the traits of the best seeker. In his heart there should be no place for such fatal enemies as desires and anger. Also always keep yourself above false appearance, pride and greed.

Chapter - II (Part I)

The path of the saint

ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗ (ਭਾਗ - ਪਹਿਲਾ)

Question 1 - According to the fundamental principle propounded in Guru Granth Sahib, 'All is God and God is All', also 'Behold the Supreme Being every where, Hear the Supreme Being in all, Discourse on One and

One alone, The Supreme Being has manifested Himself in all. He alone is the Creator, Know not any other than Him' ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥ ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਐ॥

If this is the Truth, then why does the world appear to us as it does. How did the world take its form (which we see)?

Answer - In reality there is only one God Almighty (call Him *Para-Brahm*). He assumes many shapes and He is playing His great Game. As the Tenth Master has so ordained in *Jaap Sahib* :

There is only one Reality, but it assumes many shapes. He has assumed countless forms. He Who is above all appearance is playing His game. When he concludes the Game, He is just One.

ਏਕ ਮੁਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰਿ ਏਕ॥

Jaap Sahib

The One Reality God seems different currents of life, different shapes and forms, different tastes, colours and existences. We explain this world, according to the power and level of our mind and intellect. Many scholars hold the view that this world is made up of the atoms, some others believe that this world is created by Maya (Illusion), after its obtaining the power from God. Many believe the three - Maya, God and individual soul as separate entities. These persons are of the opinion, that when there is upheaval in the three (gunas) elements (good, bad and indifferent) of Maya, then man comes under the influence of Maya and firmly believes that 'I am' the doer of these actions. So reaping the fruit of these actions, he gets into the circle of lives and deaths and thus for unlimited time, suffers trouble and exasperation. These experts have given

very detailed description of yoga (union with God), in order to alienate the individual from Maya. The method is to control one's desires, so that while doing actions one feels non-doer and performs desireless actions, he through long practice, feels immersed in the samadhi (contemplation of God) and can thus attain deliverance (Mukti).

But the philosophy of the Holy Gurus does not recognize the separate entity of this world. True philosophy preached by the Gurus is that this world is nothing except all God. How to put this ideology into practice, for these explanations have been given at many places. Thus says Bhai Gurdas, who has been given the title of Ved Vyas in the field of exposition of Guru's, philosophy that before the Creation of the world, the External Being was in His Own Samadhi (Meditation) and was self knowing. He was not non-existent, nor nothing. But this Truth (God) was in the form of Beyond and Inaccessible. That Truth can in no way be explained through the language of sense organs.

Different intellectuals tried to explain it, according to reach of their intellect and thus established different schools, creeds or sects.

Whatever is the level of one's intellect, according to that, each (scholar) explained you (God). Your (God's) Reality cannot be explained by man as to how in the Beginning, God Created the world.

ਆਪੁ ਆਪੁਨੀ ਬੁਧਿ ਹੈ ਜੇਤੀ॥
ਬਰਨਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤੁਹਿ ਤੇਤੀ॥
ਤੁਮਰਾ ਲਖਾ ਨ ਜਾਇ ਪਸਾਰਾ॥
ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਸਜਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਸਾਰਾ॥

Chaupai

The Siddhas (Great Seekers) requested Guru Nanak - the Monarch of the World to explain the state of truth at the beginning of Creation and said -

What are the thoughts (your views) regarding the beginning of the creation? Where did that Nothing (God) dwell?

ਆਦਿ ਕਉ ਕਵਨੁ ਬੀਚਾਰੁ ਕਥੀਅਲੇ ਸੁੰਨ ਕਹਾ ਘਰ ਵਾਸੈ॥
P. 940

In response, Guru Maharaj made this reply -

The Primeval Reality is beyond thought, it is wondrous. The Primeval Reality dwelt eternally in His-own-self.

(This Primeval Reality is Sunn or Shunya, which being infinite, is beyond the Comprehension of the limited human mind.)

ਆਦਿ ਕਉ ਬਿਸਮਾਦੁ ਬੀਚਾਰੁ ਕਥੀਅਲੇ
ਸੁੰਨ ਨਿਰੰਤਰਿ ਵਾਸੁ ਲੀਆ॥ P. 940

The Truth (God) only Himself knows that wondrous indescribable condition, He alone knows, for man, that state is Beyond and Inaccessible. That state can also be called the Formless State, self-known only by the Eternal-

That Formless assumes form and the Ultimate ਐਕੰਕਾਰ (One Onkar) becomes Infinite.

ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰ ਅਪਾਰ ਸਦਾਯਾ॥
Bhai Gurdas Ji Var 26/2

The different shapes are the visible forms of the Formless based on qualities.

The One Eternal in the shape of sound called Onkar, created all forms.

ਏਕੰਕਾਰਹੁੰ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਆਕਾਰੁ ਬਨਾਯਾ॥
Bhai Gurdas Ji Var 26/2

In the Mool Mantar, Guru Maharaj has not described Ek Onkar and Onkar as two separate entities; rather he has combined both in one composite Ek Onkar. This Ek Onkar has been called the Ultimate Truth. This Power is called the Power of Naam (or Shabad). Thus began the great process of Creation; from this Shabad began the creation with different currents, different shapes,

different lines, different tastes and colours. It spread and is constantly spreading. It is like a huge tree coming into existence from a small seed. This big tree is the manifestation (visible shape) of that small seed. This *Brahm* (Eternal) depending on the Formless Almighty is known in the shape of the Visible world. For a little more clarification of this topic we may refer to Guru Maharaj's question, answer with *Siddhas*. The *Siddhas*' question was -

In what way, the world comes into being, O divine man? By what ills does it perish?

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ
ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ॥ P. 946

In reply, the Holy Guru explained very briefly thus -

The world was born out of Haumein (ego-consciousness), Man suffers misery, as he forgets Gods Name.

A Gurmukh (Guru's man) keeps contemplating on quintessence of True Knowledge (Gyan);

And through Eternal Word (Shabad) destroys ego-sense.

His Body and mind become immaculate and pure in his speech and he remains merged in Truth.

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ
ਪਾਈ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਗਿਆਨੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੈ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ
ਜਲਾਏ॥

ਤਨੁ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਿਰਮਲੁ ਬਾਣੀ ਸਾਰੈ ਰਹੈ ਸਮਾਏ॥
P. 946

Also the creation (illusion) of the world is due to ignorance; Ego sense creates ignorance, with the result that One God seems multi-shaped world. Greater clarification of this truth will not be unnecessary at this place. It is like this; from the specialized consciousness of God is born the Sky, inclusive of *Shabad* (sound). The sky has a single quality, namely sound

(sounds become audible through *Akash* or ether). From the sky was born Air, it has two qualities - sound from the sky and touch is its own quality. From the air was born the Form (or Fire). It has three qualities, form is its own quality, while sound is got from the sky and touch from the air. From the airs (gases) was born water. It has 4 qualities - Taste is its own quality, while the other three - sound, touch and form it got from sky, air and fire respectively. From water was born the earth, of which, its own quality is smell; and the other Four (sound, touch, taste and form) it got from sky, air, fire (agni) and water. From the *Satogun* (virtuous traits) contents of these four was born *Antash-karan* (inner mind or Conscience). This antash-karan is described in four forms according to functions. These are respectively (i) Mind (ii) Intellect (iii) Consciousness and (iv) Egoism (feel of a separate identity). Similarly from the *Rajo gun* (passions) content of the Five elements are born five types of breath namely *Pran*, (breathing that goes inside), *Upan* (breath that comes out), *Udan* (breath that comes up to neck), *Suman* and *Beaan* (other categories of breath) (all this breath control is a yoga or science of *Pranayam*). The *Pranayam* lives in the heart; *Upan's* place of residence is the anus; *Suman* in the navel, *Udan* in the throat and *Beaan* is spread in the whole body.

It is one air; it lives in five places; so the functions of this one air appear to be five (each different).

Feeling hunger and thirst is the function of *Pran*; expelling urine and faeces is the function of *Upan*; digestion of food, and of water which man has taken, is the function of *Saman*. The duty of *Udaan* is to send

different foods and tastes digested by the liver to the different parts of the body, while it is the function of *Beaan* to activate all the limbs and joints to ready them to do their duty. Thus from the Satogun virtuous traits of each of these elements are born 25 natures. Thus are sense organs born. Similarly from the good content of the sky are born the ears; from air is created skin; from the Form (*Agni*) the eyes; from the earth the nose.

From the *Rajo gun* (passions) of these are born functional organs, from the sky comes the ability of sound, from the air power of the hands; from the fire the power to walk with feet; from the water of the male organ; from the earth of anus. Thus after the creation of Five Elements (earth, water, fire, air and sky), according to the will of God each of these elements was divided into two parts, One part stayed in its original quality, but the second part left its function and was absorbed in both the elements. This is how all thinkers categorize them. From these five elements was born the physical universe. In this universe, there are innumerable worlds (abodes of death), Pataal lok (nether worlds) and Swarg lok (heavens). Thus they came into existence. This whole spectacle of delusion came from God and expanded and developed from God Himself. But due to the indestructible power of ignorance and Maya the whole show began to appear different from God.

This whole creation is like the ocean. Its countless waves are not different from the ocean, but we call them by different names such as the rising waves, foam and bubbles. Thus sayeth Guru Maharaj.

The waves of water, the foam and the

bubbles are not separate from water.

ਜਲ ਤਰੰਗ ਅਰੁ ਫੋਨ ਬੁਦਬੁਦਾ ਜਲ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨ ਹੋਈ॥
P. 485

The whole thing is the ocean and the ocean is sporting in various ways, according to its mood. We see it in different shapes. We get the illusion of their separateness, but a thinking individual understands the whole phenomenon as the play of the ocean itself. This mental condition is just an illusion.

This matter can also be explained more simply by another example. If in the night darkness, a rope is lying at the door of a house, one through ignorance thinks it to be a serpent. It is firm belief. Owing to ignorance, it creates a turmoil in the mind, it creates confusion, it takes the shape of fear. It creates many fancies due to the non-existent serpent. But when the sun of true knowledge rises, then we realize that all our fears were creations of imagination, not a reality.

In the same way, a shell shining in the moonlight appears to be of silver. But the reality is different. As Guru Maharaj expounds the fundamental of the Gurus' faith.

*Behold the Supreme Being every where,
Hear the Supreme Being in all,
Discourse on One and One alone.
The Supreme Being has manifested Himself
in all.
He alone is the Creator,
Know not any other than Him.*

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥
P. 846

All the beings are manifestations of the One God. Through all eyes (of all beings), He Himself sees.

ਸਰਬ ਭੂਤ ਆਪਿ ਵਰਤਾਰਾ॥ ਸਰਬ ਨੈਨ ਆਪਿ

He Himself sees all through the eyes of all beings. He is the seer, He also is the sight; His also is the seeing power. When the whole creation is His Own shape, it is false to think of the existence of any other. This whole world is nothing else but God. Owing to different kinds of illusions, the seeing eye, due to black darkness goes blind. When we obtain the *Shabad* (divine word) from the Guru, and when we practise it according to the eternal (Guru's) methods, we obtain divine eye-sight and then the whole creation looks nothing but the form of God.

*O mine eyes, God has infused light in ye.
Without the Lord, see ye nothing, therefore.
Save the Lord, see ye not any other therefore.
Besides the Lord, nothing behold;
The Merciful master Lord alone is worthy of
beholding.*

*The entire world that you behold, is the
Divine image - In it is beheld the Lord's
image*

ਏ ਨੇਤ੍ਰਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ
ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ॥
ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ
ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥

P. 922

To obtain that divine sight, one has to pass through the stages of good acts, worship and true knowledge. That would remove the blackest dirt (of evil) that has been accumulating in the inner mind through many births and one would see the Light. Then the false distinctions between I and you disappear and the real I-in the refulgent shape of the pure soul is seen. So long as one does not obtain the Collyrium of True Knowledge from the Guru, that long all

knowledge obtained through the power of the mind and the intellect remains nothing but ignorance (non-knowledge). When the sun of True Knowledge rises, then the distinctions between you and I are obliterated, and the whole world which is the shape of One *Onkar* playing in different shapes, colours appears as God seeing God. Thus the world which is all God appeared different, on account of illusions. When the illusion is destroyed and there is the death of the ego-Consciousness, and we see the One playing in different shapes Himself, according to His Own Ways.

Question 2 - Many scriptures are of the opinion that first one has to do good acts, then comes the stage of the worship of God. When God worship (or prayers) obtain their success, then comes the light of Knowledge (Gyan). What is the purpose of all this?

Answer - Actions are of two kinds - actions with the desire for fruit and desireless actions. Acts done with a purpose pray for the fulfillment of one's desires and obtaining happiness. One has to suffer the fruits of such actions, not only in this world, but also in the hereafter, in heaven or elsewhere. As says the Guru -

*Those who sow good actions and charities
reap merit in the Righteous Court.*

ਪੁੰਨ ਦਾਨੁ ਜੋ ਬੀਜਦੇ ਸਭ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕੈ ਜਾਈ॥

P. 1414

In the same way, the consequences of the evil deeds have to be suffered not only in this life, but even after death, in the shape of harsh punishments, in the hereafter. As is said -

*Taking halters, men go out at night to
strangle others, but the Lord knows all, O
mortal.*

They secretly eye the pretty wives of others.
The burgle into places, difficult of access and
enjoy wine deeming it sweet.

Over their misdeeds, they shall themselves
afterwards regret.

Angel Azrail, the courier of death, shall
crush them like the grains in the mill.

ਲੈ ਫਾਰੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆਂ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ॥
ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ॥
ਅਜਗਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ॥ P. 315

Otherwise if we make a more detailed
study of the actions, there are the various
kinds of actions, such as the actions done
daily.

Bodily Actions

Taking a bath, cleaning teeth with a
green twig (*datan*), exercise for the health of
the body; rendering service to the saints.

Actions of the speech

Daily recitation of the *Five Banis*
(hymns), repeating God's Name (*Jap*) while
keeping the mind in concentration, speaking
truth, taking part in *Kirtan* (holy singing) and
speaking sweet words.

Actions of the Mind

1. Bringing happiness to all living
beings by body, mind and money.

2. Keeping to one wife: such a person
is said to practise celibacy.

3. Perseverance.

4. Contentment. Also loving all.

In addition, there are many other kinds
of actions, such as actions for repentance,
actions that are a part of duty. Actions with
a motive or desire for fruit bind a person. He
has to go through many births, to experience

the good or bad result of those actions.

Desireless Action

This consists in doing noble actions,
without a desire for any fruit or result. By
dedicating such acts to the Guru, the dirt on
the inner mind is removed and there is light.
The acts include speaking the truth, not to
indulge in useless talk, keep on repeating
Mool Mantar, taking part in Kirtan (singing
hymns) in congregation, habitually listening
to discourses of Truth, and selfless service
of the Guru, congregation and of God. Three
types of actions are performed in the human
body. One, to purify the sense organs; two,
to purify the inner mind, three, to purify the
soul. By performing selfless physical acts, the
sense organs are purified and the seeker
becomes entitled to offering prayer. Such
prayer removes the jet black dirt, collected
there through many lives. Worship is of two
kinds.

1. Internal Worship

2. External Worship

Inner worship comprises the
contemplation of Guru in one's ethereal mind
and reading the bani with love, sitting in the
presence of the Holy scripture, controlling
the various distractions that rise in the mind,
getting merged either in contemplating the
person of the *Guru* or in *Gurmantra*, the
Shabad of the *Guru*, not allowing any
extraneous thought to rise and adopting the
philosophy of the fundamentals of the *Bani*
and translating it into practical life. This
generally purifies the inner consciousness.

(... to be continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

Atam Marg Spiritual Scientific Educational Charitable Trust (U.K.)

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust,

Contact : Baba Satnam Singh Ji Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
EUROPE	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CANADA	800 CAN\$	800 CAN\$